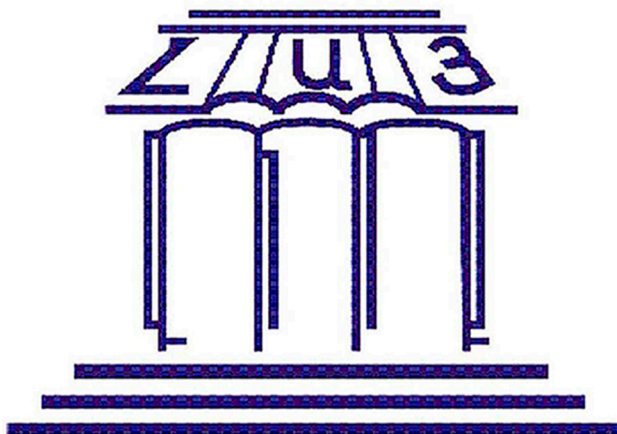

Հայկական գիտահետազոտական հանգույց
Armenian Research & Academic Repository

Սույն աշխատանքն արտոնագրված է «Մտեղծագործական համայնքներ
ոչ առևտրային իրավասություն 3.0» արտոնագրով

This work is licensed under a **Creative Commons Attribution-NonCommercial
3.0 Unported** (CC BY-NC 3.0) license.

Դու կարող ես.

պատճենել և տարածել նյութը ցանկացած ձևաչափով կամ կրիչով
ձևափոխել կամ օգտագործել առկա նյութը ստեղծելու համար նորը

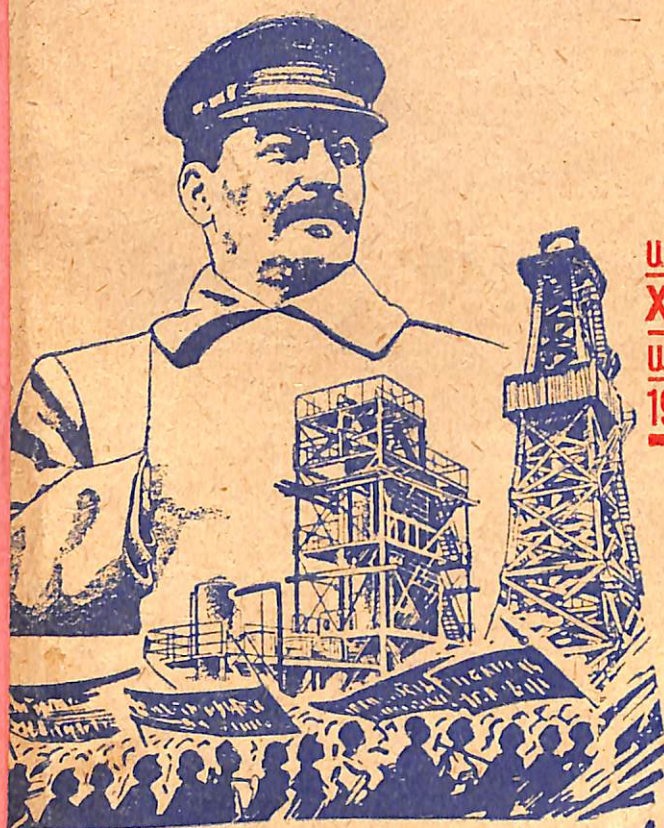
You are free to:

- Share** — copy and redistribute the material in any medium or format
- Adapt** — remix, transform, and build upon the material

ԴՆՍԿԻ

ԲԱԳՎԻ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹՅՈՒՆԸ

ՆՈՐ ԷՏԱՊՈՒՄ

БИБЛИОТЕКА
ИНСТИТУТА
ВОСТОЧЕДЕНИЯ
Ленинградского
СССР

ԱԴՐԿՈՍԿՈՒՄԻ (Բ) ԲԱԳՎԻ
XX ԿՈՒՍԿՈՆՖԵՐԱՆՍՈՒՄ
ԱՐՎԱԾ ԶԵԿՈՒՑՈՒՄԸ —
1932 թ. ՀՈՒՆՎԱՐԻ 12-ԻՆ

ԵՐՆԵՇՐ
ՈՒ 1932

3kml/489244 (24)
Պ-77

3KPI(47.924)

25 AUG 2005 32-11
A 354

Պրոֆեսորներ ընտր յերկրների, միացեք!

7-77

Վ. Ի. ՊՈԼՈՆՍԿԻ

14 NOV 2000

== Բ Ա Գ Վ Ի ==
ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹՅՈՒՆԸ

ՆՈՐ ԵՏԱՊՈՒՄ

ИНСТИТУТ
ДОСТОУПДЕН
Ленинград
СССР

Ադրկումկուսի (բ) Բազմի
XX կուսկոնֆերանսում
արված գեկուցումը—
1932 թ. հունվարի 12-ից

Ա. ԶԵՐՆԵՐ

Բազում—1932

23 SEP 2013

5847

Отпечатано в гостипографии
„Красный Восток“
Азполиграф ВСНХ
Баку, Карантинная, 84.
Главлит № 769. Заказ 1063.
Стат.-фор. А-5.
Тираж 3000 экз.

59244.66

Ամենից առաջ, ընկերներ, թույլ սվիտ Ադրբեյջանի Կոմ-
մունիստական Կուսակցության Կենտրոնական Կոմիտեի
հանձնարարությամբ հաղորդել ձեզ բոլոր վիկյան ջերմա-
գույն վոդչույն. (բուռն ծափահարություններ):

I. ՀԱՄԱԶԻՄԱՐՋԱՅԻՆ ԿՐԻՋԻՍԸ ՅԵՎ ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ՄԻՈՒԹՅՈՒՆԸ

Խորհրդային Միության ու Անդրկովկասի պրոլետարական
խոշոր կազմակերպություններից մեկի Բազմի կազմակերպու-
թյան աշխատանքն անմիջապես կապված է միջազգային քաղա-
քականության ու մեր Խորհրդային Միության զրուծված ընդհա-
նուր հարցերի հետ Ուստի, ամենից առաջ չես անհրաժեշտ եմ
համարում կանգ առնել միջազգային դրության հարցերի վրա:

Նա բնորոշ է համաշխարհային կապիտալիստական կրիզիսի
հետագա խորացումով ու սրումով, տնտեսական կրիզիսի գերա-
ճումով—քաղաքական կրիզիսի, հեղափոխական կրիզիսի:

ԿԱՊԻՏԱԼԻՋՄԻ ՆԵՐՔԻՆ ՀԱԿԱՍՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՍՐՈՒՄԸ

Համաշխարհային տնտեսության հիմնական հակասությունը
դա կապիտալիզմի սխտեմի և սոցիալիզմ կառուցող խորհրդ-
ային իշխանության հակասությունն է: Յերկու սխտեմների այդ
հիմնական հակասությունն աշխարհը բաժանում է յերկու անա-
վասար մասերի, վորոնցից մեկը—մեր Խորհրդային Միությունն
աճում է, զարգանում ու ամրապնդվում, իսկ յերկրորդը՝ ծվատվում
է ներքին հակասություններից, զեպի անկում է գնում, զեպի
նոր հակադասական ցնցումներ է գնում:

Կապիտալիստական յերկրների միջև հիմնական հակասու-
թյունը—դա համաշխարհային իմպերիալիզմի ամենազլխավոր զի-
շատիչներն են—Հյուսիսային Ամերիկայի Միացյալ
Նահանգներն ու Անգլիայի միջև յերկու հախտու-
թյունն ու պաքարն է: Այդ յերկու յերկրներն էլ բռնված են
սուր կրիզիսով:

Սակայն, Անգլիան Միացյալ Նահանգներից տարբերվում է
նրանով, վոր տարեց-տարի կորցնում է իր ուժը և իր ազդեցու-

թյունը, այժմ—կրիզիսի շրջանում դրանց ավելի ուժեղ կերպով է կորցնում, համառորեն դիմադրելով Միացյալ Նահանգների համաշխարհային հեղեմունիա նվաճելու ձգտումին: Նրանց պայքարի տապարեզն են հանդիսանում այս կամ այն չափով աշխարհիս համարյա բոլոր յերկրները, վորտեղ նրանք ունեն ահադին գաղութներ ու կիսագաղութներ:

Ավելի ու ավելի սրվում են նաև մյուս ավելի կարևոր հաստեթյուններն ու պայքարը կապիտալիստական պետութլուններին միջև, մանավանդ Ամերիկայի ու Յպոնիայի միջև՝ Հեռավոր Արևելքում (Չինաստան) ու Խաղաղ ովկիանոսում առաջնութլուն ձեռք բերելու համար:

Ավելի ու ավելի են սրվում հակասութլունները Ֆրանսիայի ու Գերմանիայի միջև. այդ հակասութլունները կապված են նրա հետ, վոր իմպերիալիստական պատերազմում հաղթանակած յերկրները, մանավանդ Ֆրանսիան, ձգտում են ծծել հաղթված Գերմանիայի բոլոր կենսական հյութերը:

Բացի դրանից, ավելի ու ավելի սրվում են պայքարն ու հակասութլուններն իմպերիալիստական պետութլունների ու նըրանց գաղութների ու կիսագաղութների միջև:

Կապիտալիստական յերկրներից ամեն մեկում աշեղ կերպով դարգանում է դասակարգային պայքարի սրումը՝ պրոլետատի ու ճնշված մասսաների ու բուրժուազիայի միջև: Ահա, մոտավորապես, այն վոչ լրիվ յերկրացիներն, վ յից յինելով, մենք պետք է քննենք կապիտալիստական յերկրները ձվատող ներքին պայքարը, դրանից հանենք մեր յեղրակացութլունները:

Կապիտալիստական տնտեսութլան ներկա կրիզիսը—գաղարատադրութլան կրիզիս է: Մթերքների ու ապրանքների հըսկայական պաշարների հետ միասին՝ սովի դատապարտված աշխատավոր մասսաների ու պրոլետարիատի հսկայական աղքատացում գոյութլուն ունի:

Թն ներկա ժամանակաշրջանում ինպիսի խորութլան է հասել կրիզիսը՝ բնորոշում են թեկուզ հետևյալ թվերը, վոր տալիս են արդյունաբերութլան հիմնական հյուղերի արտադրական ապարատի բեռնավորման պատկերը՝ 1931 թվի սեպտեմբերին:

Չուգուեն.—Հյուսիսային Ամերիկայի Միացյալ Նահանգների գործարաններն իրենց արտադրական կարողութլան համեմատում—47%-ով: Գերմանիայում—32%-ով, Ֆրանսիայում—

Պոզալատ.—Ել ավելի աղեցուցիչ պատկեր: Հյուսիսային Ամերիկայի Միացյալ Նահանգներում արտադրական կարողութլան

28%-ն է բեռնավորված, Գերմանիայում—40%-ը, Անգլիայում—22%-ը:

Նավթ.—Միացյալ Նահանգներում նավթարդյունաբերութլան արտադրական կարողութլունն ոգտադործվում է միայն 45%-ով:

Բամբակի գործվածքներին արդյունաբերութլունն — Անգլիայում բեռնավորված է միայն մոտ 30%-ով:

Որինակ, Ամերիկայի Ուլախոմա շտատում նավթահանութլունը դադարեցվել է ստիպողական կերպով—գորքի միջոցով:

Նույն տեղը—Ամերիկայում վերջին 6 ամսում հանդգրված է 149 հալոց, գործում է միայն 70 հալոց:

Միացյալ Նահանգների բամբակ արտադրող 11 շտատների կոնֆերանսը վորոշել է, այս տարի բոլոր վարելահողերում բամբակի ցանքսը պակսեցնել 30%-ով: Դա 1931 թվի համեմատութլամբ ցանքսը կրկնակի կկրճատի:

Հսկայական չափեր է ընդունում զանազան պաշարների ու մթերքների վոչնչացումը. որինակ՝ Բրազիլիայում վոչնչված է մոտ մեկ միլիոն քսակ սուրճ, աշնցում են բրիկետներ շինելու սուրճից, յեգիպտացորենից, ցորենից յեվ ալյուն՝ կաթասաները վտուելու համար:

Յես շատ չիմ բերի կապիտալիստական տնտեսութլան կրիզիսը բնորոշող որինակներ:

Դրանք հայտնի են, մենք ամեն որ դրանց մասին կարդում ենք թերթերում:

Հարկավոր է միայն, թեկուզ մի բոպե, պատկերացնել այն ծանր պայմանները, վորոնց մեջ են գտնվում այժմ այդ յերկրներին բանվոր դասակարգն ու աշխատավորները: Մենք տեսնում ենք հսկայական աղքատութլուն, քաղցածութլուն, 12 միլիոն գործազուրկ միայն Միացյալ Նահանգներում, ամեն տեղ արտադրութլան հկայական անկում, կապիտալիստական տնտեսութլան նեխման ու քայքայման բազմաթիվ յերևութլներ:

Ահա, որինակ, ինչ է գրում Անգլիայի մասին բուրժուական գրող ու ժուրնալիստ Անդրե Զիգֆրիդը: Նա գրել է մի վոչ վատ գիրք—«20-րդ դարի Բրիտանիայի կրիզիսը», վոր մեղ մոտ լույս է տեսել 1931 թվին:

Այդ գրքում նա գրութլունը բնորոշում է այսպես.—«Բրիտանական է կոնոմիկան այժմ ել յերբ արդեն վերջացել է 20-րդ դարի առաջին յերբորդականը, հենվում է այն պիսի տիպի կա-

առւելաժքի ու պրակտիկայի վրա, ինչպիսիք
չեղել են ամենաքիչը 50 տարի սրանից առաջ:
Յերբեմն թվում է, թե այդ մնացած աշ-
խարհի հետ անմիջական հարակցությունն
կտրված կղղում ժամանակը կանգնեցնե-
րա՞յն առաջագրեւելու ամբողջական ան-
ցալ մթնոլորտում»:

Տալով Անգլիայի արդյունաբերության
ընդլայնվող շուկաները՝ Ջիգերի դե-
պարտում է.— «Պետք է տեղի ունենա-
ր Անգլիայի իրոք
անկումը, վորպեսզի նա հրաժարվե-
ր իր դրամի միջազգային նշանակու-
թյունից և վերադարձվեր անսասան
առանցքից—
վարկից»:

Մենք գիտենք, վոր անգլիական
ֆունտն ընկել է, ինչպես
և ընկել է մի շարք այլ չեղճների
վալյուտան: Դա վոչ միայն
սովորական կրիզիսի ամենացայտուն
արտահայտությունն է, մա-
նավանդ Անգլիայի համար, դա
հիմնական ցուցանիշն է այն պրո-
ցեսի, վորն այլապես չի կարելի
անվանել, քան Անգլիայի—այդ
իմպերիալիստական հսկայական
պետության քայքայում:

Բնորոշ է, վոր մի շարք բուրժուական
գրականագետներ, քաղաքագետներ
ու մասնագետներ բացօթյա
առում են, թե բոլոր
կապիտալիստական չեղճներն
արդեն տնտեսական պատերազմ
են տանում իրենց հարևանների
դեմ, պատերազմ—ուժասպառ
անելու համար:

Անգլիան հանդիսանում է այդ
մաքսային, տնտեսական
պատերազմի կենտրոններից
մեկը: Անգլիայում կոնսերվատորնե-
րի տարած հաղթանակը տեղի
ե ունեցել մաքսային սահմանա-
փակումների նշանի տակ:
Բայց ընկերներ, թեկուզ
անգլիական պնդագլուխ
կոնսերվատորները ժա-
մանակավորապես վերցրել
են իշխանությունը, մենք
գիտենք, վոր նրանք իրենց
յեր-
կիրը փրկել են կարող
վորովհետև վերի-
դիսով վարակված համաշխարհային
կապիտալիստական տնտեսու-
թյան ամբողջ սիս-
տեմը:

Ֆրանսիան, վորն իմպերիալիստական
պատերազմից հետո
մյուսներից ավելի է սնվել
ու սնվում է Գերմանիայի
կենսական հյութերով,
վորը շարունակ ներսրսկել
է այդ հյութերն իր որդա-
նիվի մեջ, այժմ նույնպես
կրիզիսի դաժնագույն շրջան
է ապ-

րում: Ծանր արդյունաբերու-
թյան միացությունները
«Կոմի-
տե-դե Ֆորժ» գրում է իր
եջերում.— «Յեթե մեր
հարևան-
ներից վոմանք կրիզիսի
ավելի հսկայական աստիճանն
են ապ-
րում, ապա մենք (այսինքն
Ֆրանսիան, Վ. Պ.) գտնվում
ենք միայն նրա զարգացման
սկզբնական աստիճանում,
անդուհա-
նալ ջնքում արգելակել
նրի ոգնությամբ»:

Կրիզիսն ընդգրկել է
Ֆրանսիայի ամբողջ ծանր
արդյունա-
բերությունը: Հանգցրված
հոցներն ի թվը գե-
րազանցում է գործողնե-
րի թվից. հանգցրված
է 109, գործում է—106-ը:

Ֆրանսիական պարլամենտում
պատգամավորներից մեկը—
Բոնոֆանը՝ բացօթյա
հանդես գալով մաքսային
պատերազմի ոգտին՝
հայտարարում է.— «Յես
այլ չեղճ է մտա-
նում, բացի առանց
բացառության բոլոր
առևմտրական պաշտանա-
գրերի քանդելուց,
վորովհետև նրանք
վտանգի են չեն
թա-
ր-
կում մեր արտադրանքը»:

Հայտնի էր իոն գրում է.—
«Յեվրոպայի ու ամբողջ
աշխարհի փրկությունը
միայն և միայն Ազգերի
Լիգայի (այսինքն
Ֆրանսիայի, Վ. Պ.)
ուժեղացման մեջ է»:

Այսպես մեջ է բերում
«Տրիստան և Իզոլդա»
լեգենդան, վորտեղ
թագավորը սիրվածների
դադաղի վրա տնկել
է վաղի թուփ Ֆրանսիայից
և խաղողի վորթեր
Հոնոսից: Վո-
րոշ ժամանակից հետո
արմատները հյուսվել են:
Կարելի է, վոր
մենք ել շուտով
կհանենք այդ որին»:

Երբ իոն կրիզիսից
դուրս գալու չեղճ տեսում
է այն բանում, վորպեսզի
«սիրված» Գերմանիան
դրվի դադաղում և
սնունդ ստացվի այն
հյութերից, վոր դեռևս
կարելի է գիշատո-
ղաբար հանել գերմանական
տնտեսությունից՝ Գերմանիայի
աշ-
խատավոր մասսաների
ու բանվորների քաղցածու-
թյան հիման վրա:

Ֆրանսիան իրենից
կախված բոլոր մի-
ջոցները ձեռք է առնում,
վորպեսզի Գերմանիային
դարձ-
նի կիսազաղութ, ամբողջովին
կախյալ մի յերկիր: Դա
ընկեր-
ներ, կապված է հարկե,
Գերմանիայի բանվոր
դասակարգի չե-
ռակի ճնշման ու շահագործման
հետ: Դա մանր-բուրժուական
խավերի լայն աղքատացումն
է բերում և պրոլետարիատի
դասա-
կարգային պայքարի
հետագա սրումն և առաջացում:

Յեվ այսպես, այն ինչ
վոր անում է բուր-
ժուական իրեն փրկելու
համար, դա դուրս

ե կոչուած այն ուժերը, վորոնք բուրժու-
ազիւային դեպի կորուստ կտանեն:

Գերմանիան գտնուում է լիակատար սնանկութեան նախոր-
ջակին: Ռեյսըմանկի վոսկու ապահովութեանը 1931 թվի դեկտ-
31-ին կազմում եր միայն 17,3%: Բայնիս օրենքով պետք է լի-
սեր 40%:

Գերմանիայի պրեմիեր Բրյուներն դը պաշտոնապես
հայտնել է Ֆրանսիային, վոր Գերմանիան անկարող է կարճ
ժամկետային փոխառութեանների և ռեպարացիաների (Յունգի
պլան) վճարումները կատարել: Գերմանիայում զործազուրկների
ընդհանուր թիվը հասնում է 7 միլիոն հոգու: Գերմանիայում
փակվում են գիտական և կուլտուր-կրթական հիմնարկները:
Փակված են 8 դուղատնտեսական, քիմիական, անտառագործա-
կան և այլ ինստիտուտներ, 6 մանկավարժական ակադեմիաներ,
արվեստի 3 ակադեմիա և այլն: Մնացածներում խիստ կրճատ-
վում է ուսուցչական կազմը, գիտական-հետազոտական լաբորա-
տորիաների և նման նպատակների ծախսերը միմյանումի են հաս-
ցըրվում:

Գիտական տեխնիկական ընկերութեանների գերմանական միա-
ցութեանը մի նամակով դիմել է բոլոր հիմնարկներին ու ձեռ-
նարկներին՝ ոգնելու յերիտասարդ ինժեներներին: Նամակում
ասված է, վոր բարձրագույն դպրոցներն ավար-
տող յերիտասարդ ինժեներներին միայն 20
տոկոսն աշխատում է իբրեւ մոնտյոր, շոֆեր,
ռեստորանի լալեյ, ամաններ լվացող, իսկ
50 տոկոսը միանգամայն գործազուրկ է:

Բնորոշ են գերմանական բուրժուական թերթերի լեւույթ-
ները նոր տարվա առթիվ:

«Ճրանկֆոլերտեր Յայտուեն դը» գրում է Գեր-
մանիայի նվաճումների մասին 1931 թվին: Նրանք կարողում են
Խորհրդային Միութեան նվաճումների մասին և իրենց նվաճում-
ներն են թվում:

Ահա թե Գերմանիայում ինչ է համարվում 1931 թվի նվա-
ճում.— «Միթե սա հսկայական նվաճում է, վոր չնայած ծովային
աղետին, նավը դեռևս մնում է ջրի վրա: Հսկառակ բոլոր փոթո-
րիկներին, հակառակ փոթորիկների, հակառակ բուրժուական
վում ենք վերջին պաշարներից, մենք ապրում ենք նրանց հաշիւին»:

Յես կարծում եմ, ընկերներ, այստեղ լրացուցիչ փաստերի
պետք չկա համաձայնվելու համար գերմանական կոմպուտի կենտ-
րոն անդամ ընկ. Ռեմմելի լեյ լեւույթի հետ, վորը մոտերքս

գերմանական մամուլում հայտարարել է, թե Գերմանիայի
համար 1932 թիվը՝ դա գերմանական բուր-
ժուազիւային համար ճակատագրական յեվ
գերմանական պրոլետարիատի վճռական
պայքարի ու հարձակման տարի է:

Ելի մի օրինակ, վորը մեզ համար կարևոր է, վորովհետեւ
մենք պետք է ուշադրութեամբ հետևենք Լեհաստանի դրութեանը:
Լեհաստանն Արևմուտքից Խորհրդային Միութեան դեմ հար-
ձակում գործելու համար համաշխարհային կապիտալի նախա-
պատրաստման գինադաշտ է հանդիսանում:

Ահա թե ինչ է գրում իշխան Ռաձիվիլի օրգան «Դե Են
Պոլսկի» թերթը. «1931 թիվը — դա կատաստրոֆ-
աների ու պարտութեաններին տարի է, ըստ
յերիվույթի նամենածանրը՝ հաշտութեան
կնքելուց հետո»:

Լոձի «Ռեսպուբլիկա» թերթի հոդվածը, վոր ամ-
բողջովին արատապել է «Պոլսկա-Ջերոյնա» թերթը,
գրում է.

«Այս օր Յեվրոպայում կատաղի կերպով
գործում է ժանտախտ — տնտեսական կրիզի-
սի ահողոք, սարսափելի հիվանդութեանը:
Այդ հիվանդութեանը զգացվում է տեսքով
իբր թե առողջ ազգի զարկերակից, իբր շուր
ջըն աղքատութեան շունչն է փչում, քայ-
քայում է արտագրական ապարատը, կաթ-
վածահար է առում այն բոլորն, ինչ վոր
մերուն դներն են ստեղծել... Կրիզիսը հեզ-
ունում է մաքսատնային սահմանները, ամենա-
կատաղի պրոլետարիոնի դմը, բոլոր բացա-
ռիկ օրերն քները, մեր ամբողջ անճոռնի յեվ
անողնական պաշտպանութեանը: Դրութեանն
ավելի ու ավելի է վատանում: Հիվանդու-
թեանը քանդում է աշխարհի արմատից
սկսած մինչև վ կատարը: Բանկերի ձեռք ա-
ռած բոլոր միջոցները, բոլոր քաղաքական
բանակցութեանները, Բրյուներն գներ իբր
բոլոր դեկրետները, բորսաների փակումը, ար-
տահանական պրեմիաները, մի խոսքով այն
բոլորն ինչ վոր մենք առում ենք, նման է
լուցկիներին շինած ամբարդակի, վորը պետք

ե մ ո լ ե գ ն ո ղ գ ե ա ի ա ո ա ջ ն ա ո ն ի ՚ Մ ե ն ք թ ը դ-
թ ի տ ա ն ի ք ե ն ք շ ի ն ու մ կ ա ռ կ ու տ ի ժ ա մ ա ն ա կ,
մ ե ն ք փ չ ու մ ե ն ք ա մ բ ո ղ ջ ք ա ղ ա ք ը հ ա մ ա կ ա ծ
հ ր դ ե հ ը, մ ե ն ք փ ո Ր ձ ու մ ե ն ք ձ ե ու ք ո վ հ ե տ
շ ա ղ տ ե լ շ ե շ տ ա կ ի գ ն դ ա կ ը»:

Յեւ վերջում «Ռեպուբլիկան» գրում է.

«Ճ ի շ տ չ ե, թ ե կ ո մ ու ն ի զ մ ը կ ա ն գ ն ա ծ ե
Յ ե վ Ր ո ա յ յ ի շ ե մ ք ի ն: Կ ո մ ու ն ի զ մ ն ա ք գ ե ն
ի ր մ ի վ ո ա ը դ ր ե լ ե Յ ե վ Ր ո ա յ յ ու մ»:

Միանգամայն բացառիկ դրություն է այժմ այնպիսի յեր-
կրներում, ինչպիսին Հնդկաստանն է, մանավանդ Չինաստանը:

Ընդհանրապես Չինաստանի դրությունն այժմ այլապես
բնորոշել չի կարելի, չեթե վոչ վորպես մի տնտեսություն, վոր
համակված է ընդհանուր ժողովրդա-տնտեսական կառաստորֆա-
լով: Դա կապված է նաև Չինաստանի վերջին հեղեղման հետ,
վորը վոչ թե տարեհալին, այլ սոցիալական թշվառություն էր,
վորովհետև կախված էր ջրային սարքավորումներից ու պատենշ-
ներից:

Պաշտոնական տվյալներով՝ այդ հեղեղման ժամանակ Չի-
նաստանի միմիայն Յանցզի գետի հովտում խեղտվել է 350.000
հոգի և սովի մատնվել 50 միլիոն, ավերվել է 4 միլիոն տուն: Գաղ-
թողների թիվը միմիայն Յանհանգում հասնում է 25 միլիոն հո-
գու: Սոված մարդկանց այդ հեղեղը դիմել է դեպի քաղաքները.
փողոցներում, իսկ մի շարք նահանգներում դժուրացիական տըն-
տեսությունները հիմնովին քայքայվել են:

Չինաստանի կենտրոնական ուսյոններում հաճախակի են
դառնում մարդակերությունների դեպքերը ու արագությունը աճում է
ստրկավաճառությունը:

Այն ինչ, միլիտարիստները շարունակում են ծծել աշխատա-
վոր մասսաների վերջին միջոցները: Մտքովում են նոր, անհա-
մար հարկեր: Այսպես՝ Սուբեյ և Սենան նահանգնե-
րում մտցրված են հետևյալ նոր հարկերը՝ գլխահարկ, վառարան-
ների ծխնելույզների հարկ, դռների հարկ, գերեզմանաքարերի
հարկ, ցուցանակների հարկ, հատուկ հարկ «կոմունիստներին
վոչնչացնելու համար» և այլն:

Այս բոլորը բնորոշում է տնտեսական սարսափելի կատաս-
տրոֆան և հող ե ստեղծում՝ Չինաստանում հեղափոխական ու
հակաիմպերիալիստական շարժման հսկայական թափի համար:

Մի քանի փաստեր Յապոնիայի մասին,—այն յերկրի
մասին, վոր մեծ քանակությամբ ֆյոդալական մնացորդներ, ուս-
տի ու չափազանց նեղ ներքին շուկա ունի:

Յապոնիայի ֆաբրիկաների կեսը կանգնած է հունիս ամսվա-
նից: Գործազուրկների թիվն այնտեղ 2 ու կես միլիոնից անց-
նում է: 1931 թվին դյուղացու միջին յեկամուտն ընկել է 5
անգամ:

Անա թե ինչու, ընկերներ, Յապոնիայի իմպերիալիստական
կառավարությունն այժմ այնպիսի ակտիվություն է զարգաց-
նում, աշխատեով դուրս գալ կրիզիսից՝ Մանջուրիան ու
Մոնղոլիան զավթելու, իմպերիալիստական պատերազմների մի-
ջոցով:

Այդ կողմից բացառիկ հետաքրքրություն է ներկայացնում
նախկին վարչապետ Տանակայի կողմից Յապոնիայի կայսրին
ներկայացրված մեմորանդումը, վոր կազմված է յեղել 1927
թվին, բաց իրականացնվում է այժմ:

Տանական գրում է. «Ինքն ապաշտպանում
թյան ու ուրիշներին պաշտպանելու հա-
մար Յապոնիան չի կարողանա վերացնել
Արեվելյան Ասիայի դժվարությունները,
չեթե «աբյան յեվ յերկաթի» քաղաքականու-
թյունն չվարի. սակայն այդ քաղաքականու-
թյունը վարելով մենք Միացյալ Նահանգ-
ներին դեմ առ դեմ կկանգնենք... Մենք
պետք կուեննանք խորտակել Միացյալ Նա-
հանգները, այսինքն այնպես վարվել նրանց
հետ, ինչպես վարվեցին ք ու ու-յապոնական
պատերազմի ժամանակ: Բայց Չինաստանը
նվաճելու համար մենք նախ պետք է նվա-
ճենք Մանջուրիան ու Մոնղոլիան: Աշխար-
հը նվաճելու համար՝ մենք նախ պետք է
նվաճենք Չինաստանը: Յեթե մենք կարո-
ղանանք նվաճել Չինաստանը, ասիական
մնացած բոլոր յերկրներն ու Հարավային
ծովի յերկրները կվախենան մեզնից յեվ
անձնատուր կլինեն մեզ: Այն ժամանակ աշ-
խարհը կհասկանա, վոր Արեվելյան Ասիան
մերն է»:

Հետո նա գրում է. «Յեթե մենք մի հայացք
գցենք Յապոնիայի ապագային, ապա մենք

պետք ե ընդունենք Ռուսաստանի հետ պատերազմելու անխուսափելիությունը Հյուսիսային Մանջուրացի դաշտերում»։

Յեղիլի շարունակում է. «Մանջուրիան ու Մոնղոլիան Հեռավոր Արեւելքի բեկերն են հանդիսանում։ Մեծ պատերազմի ժամանակ բեկերն ձակատամարտի դաշտեր են երի հետ մեր ունենալիք պատերազմներում մենք պետք ե ստիպենք Մանջուրացին ու Մանղոլիային կրկնու պատերազմի բոլոր սարսափները։ Մյուս պետություններին հրավիրելով մասնակցելու Հարավ-մանջուրական յերկաթուղու զարգացմանը՝ մենք կկարողանանք ամբողջ աշխարհին խաբել»։

Այս բոլորը դեռ մոտերքս կայսրի գաղտնի պլանն էր, այժմ հրատարակված է մեր ժուրնալներում, իսկ հիմա արդեն Յապոնիայում ել բացարձակ կերպով դրում են այն մասին, թե «ցանկանք կանգնած ենք խաղաղ ովկիանոսի ավազանում լինելիք չերկրորդ համաշխարհային պատերազմի նախորդակին։ Խաղաղ կան չեղընների մարտը կլինի սպիտակ ցեղի դեմ՝ աշխարհի վրա հեզամոնիա ձեռք բերելու մղվող պայքարում։ Այդ կողմից մանուկներս լիք բաղխման ներածությունն է»։

«Ամերիկական նավատորմի ղեկն տրոնացվում է խաղաղ Ովկիանոսում մանկվորներին պատրվակի տակ։ Յապոնիան պետք ե պատրաստ լինի»։

Ահա, ընկերներ, առանձին չերկրներ զրույթյան համառոտ պատկերացումը։

Կուսակցության 16-րդ համագումարում ընկ. Ստալինը նախատեսել է զեպերի այն զարգացումը, վորի մասին ձեռքեկուցեցի։ Նա ասել է. «մասսաների հեղափոխական շարժման վերելքը աճելու է նոր ուժով... վոր համաշխարհային տնտեսական կրիզիսը մի շարք յերկրներում գերաճելու

ե քաղաքական կրիզիսի... վոր բուրժուազիան դրությունից դուրս գալու չեղք ե վորոնեկու հետագա ֆաշիզացիայի մեջ՝ ներքին քաղաքականության ասպարիզում, դրա համար ոգտագործելով բոլոր ռեակցիոն ուժերը, դրանց թվում չեղ սոցիալ-դեմոկրատիային... վոր բուրժուազիան յեղք ե վորոնեկու նոր իմպերիալիստական պատերազմի յեղ ինտերվենցիայի մեջ՝ արտաքին քաղաքականության ասպարիզում... վոր պրոլետարիատը պայքար մղելով կապիտալիստական շահագործման յեղ պատերազմի վտանգի դեմ, յեղք ե վորոնեկու հեղափոխության մեջ»։

Վոչ մի կասկած, վոր կհաղթի պրոլետարիատը՝ Լենինի դրոշի տակ, Կոմունիստական ինտերնացիոնալի դեկավարությամբ, ընկ. Ստալինի գլխավորությամբ։

ՊԱՏԵՐԱՋՄԻ ՎՏԱՆԳԸ

Այժմ պատերազմի վտանգը հսկայանց արագ ե աճում։

Կուսակցության 16-րդ համագումարում ընկ. Ստալինը կուսակցության քաղաքական հաշվետվության մեջ ասել է.

«Կամի ճյուղ, վորին կրիզիսը չի համակել. այդ ճյուղը—ազմական արդյունաճնաբերությունն է։ Նա շարունակ աճում է. հնայելով կրիզիսին։ Բուրժուական պետությունները կատաղի կերպով զինվում ու գերազինվում են պատերազմի համար։ Իսկ պատերազմը իմպերիալիստներին հարկավոր ե, վորովհետեւ դա միակ միջոցն է աշխարհը վերաբաժանելու, սպառման շուկան, հումուլթի աղբյուրները, կապիտալ ներդնելու վայրերը վերաբաժանելու համար»։

Մոտերքս Կուսակցին հանդես ե չեկել իր «Բոլշևիզմի զմը փակուղում» գրքույկով։ Նա, վորպես բուրժուազիայի հավատարիմ սպասավոր՝ ուղղակի մատնանում ե խորհրդային Միությունը, գտնելով, վոր միմիայն բուրժուազիայի կամ ինչպես նա ե արտահայտվում, դեմոկրատիայի հաղթությունն Ռուսաստանում՝ համաշխարհային կապիտալիստական արքյունաբերության համար ուսական շուկա բաց կանի։ «Յեթե համաշխարհային իմպերիալիստների համար Ռուսաստանի

շուկան «ազատ» շահագործելու այդպիսի հնարավորութուն լինելու, ապա դրանով, — ասում են նա, — սկիզբ կդրվի մի պրոցեսի, վորը վերջի վերջո կհաղթահարեր այն արտափելի կրիզիսը, վոր ներկայումս ծանրանում է ժամանակակից բոլոր արդյունաբերական յերկրների վրա: Դժբախտաբար, այդ շուկան (Խորհրդային Միությունը — Վ. Պ.) մնում է առանց վորև նշանակութան մինչև այն ժամանակ, քանի վոր իշխում է բոլշևիզմը»:

Նա ուղղակի բուրժուազիայի համար կրիզիսից դուրս դալու միջոց վոչ միայն առհասարակ պատերազմն է մատնանշում, այլ պատերազմը՝ հատկապես Խորհրդային Միության դեմ:

Հայտնի է, վոր Ա. զ. գ. ե. ի. Լիգան մի ամբողջ շարք կոնֆերանսներ ու նիստեր է հրավիրում գիտաթավման հարցերի վերաբերմամբ, բայց նա տակետակ զբաղվում է նաև ուրիշ գործերով:

Վերջերս իտալական գիտվորական բժիշկներից մեկը — Ֆ. Ե. Բեռնի — վորը մասնակցում է կամ կապված է այս կամ այն ձևով Ազգերի Լիգայի աշխատանքի հետ, — տվել է այն միլիոնների շատ մանրամասն վերլուծությունը, վորոնք կարելի է գործադրել բակտերիոլոգիական պատերազմում, ընդ սմին առանձնապես «նարմար» է համարում նա խոլերան, տիֆն ու ժանդախտը, վորովհետև «այդ մի կը բռնեք լայնորեն տարածվելու ու մահացնելու հատկությունը հետ միասին ունին հիվանդացնելու ու մահացնելու մեծ տոկոս»:

Իդուր չե, վոր ընկ. Մոլոտովը Խորհրդային Միության Կենտգործկոմի վերջին նստաշրջանում տված իր գեկուցման մեջ մատնանշել է, վոր «բոլոր յեվ մեկն տեղի պըռտեկցիոնիզմ ու գերպըռտեկցիոնիզմ մտցնելու պատճառով, տնտեսական պայքարը նարգեն դարձել է իսկական տնտեսական պատերազմ առանձին կապիտալիստական պետությունների միջև: Դարձյալ մի յերկու քայլ յեվ շուկայի համար մղվող պայքարը կդառնա իմպերիալիստական պատերազմների: Իմպերիալիստական նոր ազդեցական ավանտյուրաների վտանգն աճում է: Խորհրդային Միությունն առանձնապես պետք է հաշվի առնի կապիտալիստական հարձակման վտանգը: Մենք հաստատ դիտենք, վոր վորոշ դիվանագիտական կարի-

ներ են ելում ներկայումս մեկն ապակի վերպով քննվում են մեր Խորհրդային Միության վրա ուղմական հարձակում գործելու հարցը»:

ՀԵՂԱՓՈԽԱԿԱՆ ՊԱՅԲԱՐԻ ԶԱՐԳԱՅՈՒՄԸ

Կապիտալի համաշխարհային գիշատիչները քննում են Խորհրդային Միության վրա հարձակում գործելու պլանները: սակայն մեր կողմն է պատմությունն ու համաշխարային բանվորական շարժումը:

Մենք ունենք, որինակ, Գերմանիայում ուժեղ պրոլետարիատ, վորը հեղափոխության և քաղաքացիական պատերազմի փորձն ունի:

Պարզ է, վոր մեր չեղբայրները — բոլոր յերկրների պրոլետարները՝ Կոմինտերնի ու Պրոֆինտերնի ղեկավարութամբ՝ կազմակերպվում են կրիզիսից դուրս գալու հեղափոխական յեղքի համար, պաշարելով տնտեսական կրիզիսը քաղաքական ու հեղափոխական կրիզիսի գերաճեցնելու համար:

Այդպես է դրությունը Գերմանիայում, Լեհաստանում, Սպանիայում, Չինաստանում և Հնդկաստանում:

Չինաստանի տերիտորիայի մի վեցերորդական մասը Խորհրդային շարժումով է բռնված:

Չինաստանում կարմիր բանակ կա, վորը խոշոր ուժ է ներկայացնում: Վերջին կոմիսերում նա ջախջախել է Չան-Կայ-շիի 15 դիվիզիաները: Միայն հենց Յ. զ. յ. ս. յ. յ. վերջին կոմիսերում նա մոտ 20 հազար զորի է վերցրել, գրավել 17 հազարից ավելի հրացան և այլն: Բանվորա-գյուղացիական կարմիր գվարդիայի և յերիտասարդական գվարդիայի բազմաթիվ ջոկատներն ոգնում են կարմիր բանակին, վորը հերոսական պայքար է մղում Խորհրդային իշխանության համար Չինաստանի կոմունիստական կուսակցության ղեկավարութամբ:

Դա — ասիական մայր ցամաքում. իսկ յեվրոպական մայրցամաքում, մանավանդ Գերմանիայում, մեծապես աճել է հեղափոխական շարժումն ու ամրապնդվել են կոմունիստական չեղբայրական կուսակցությունները:

1930 թվի սեպտեմբերին գերմանական կոմկուսն ունեցել է 120 հազար անդամ և ստացել է 4,5 միլիոն ձայն. այժմ նա ունի 300 հազարից ավելի անդամ:

Վորպես պատասխան ֆաշիստական տերրորի Գերմանիայի պրոլետարիատը մի շարք ղեպքերում (Բրաունշվիգի քաղաքական գործադուլի զենքն է կիրառում:

Աշխատանքի արտադրողականության աճումը նախագծված է 22%: Ինքնարժեքի իջեցումը—7%: Աշխատավարձի աճումը արդյունաբերական բանվորների համար—11%, տրանսպորտի բանվորների համար—13%: Կապի աշխատանքի աճումը—25%:

Գյուղական տնտեսության աճումը պիտի կազմի—21%: Մենք պետք է գյուղական տնտեսությանը սեփական արտադրության տրակտորներ մատակարարելն ապահովենք՝ մեկ միլիոն ձիու ուժից վոչ պակաս: Մեքենա-տրակտորային կայանների թիվը կհասցրվի 3,10-ի:

Մի շարք կարևորագույն խնդիրներ են դրվում արդյունաբերության և գյուղատնտեսության մեջ մեր աշխատանքի վերակազմակերպման, մասնավորապես, դրվում է բամբակի բերքատվությունը բարձրացնելու խնդիրը:

Բանվորների նյութական-կուլտուրական և կենցաղային դրությունը բարելավելու հետ կապված 1932 թվին մի շարք միջոցներ են նախագծված և անպայման կիրառործվեն:

Մեր Խորհրդային Միության բանվոր դասակարգը—արդյունաբերության, տրանսպորտի և գյուղական տնտեսության բանվորների ու ծառայողների թիվը կհասնի 21 միլիոն հոգու:

Լուսավորության, գիտության, կադրերի, սոցալի համար հատկացվում են հսկայական, միլիարդավոր գումարներ, աճումը կազմում է մոտ 40%: 1932 թվին բարձրագույն դպրոցները պիտի ավարտեն 56 հազար հոգի, տեխնիկումները—175 հազար հոգի, բանֆակները—121 հազար և ֆաբրիկաները—364 հազար:

Այդ ամենը կենսագործելու համար անհրաժեշտ է լիովին իրականացնել ընկ. Ստալինի վեց պայմանները: Դա հավթանակի բանալին է: Ով վոր աչժմ այդ բանը չի հասկանում, նա բոլշևիկ չէ: Ով աչդ պայմանները չի կենսագործում, նա կամ ոպորտունիստ է կամ դասակարգային թշնամի:

1932 թվին մենք պետք է ապահովենք վոչ միայն քանակական ցուցանիշները, այլև ծավալենք հսկայական, լարված պայքար սոցիալիստական վորակի համար, վորակական ցուցանիշների համար: Մենք պետք է վճռական հաջողություններ ձեռք բերենք Խորհրդային Միությունում արտասահմանյան տեխնիկական կախումից ազատե-

լու գործում: Մենք պետք է ամենամեծ չափով ամրապնդենք համաշխարհային պրոլետարական հեղափոխության դինաշտ հանգիստցող Խորհրդային Միություն պաշտպանունակությունը:

II. ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹՅԱՆ XVI ՀԱՄԱԳՈՒՄԱՐԻՑ ՀԵՏՈ

ՎԵԿԱՊԵ-ի (բ) 16-րդ համագումարից հետո մոտ տարի ու կես է անցել:

Մենք այժմ գնում ենք դեպի համամիութենական 17-րդ կոնգրեսներն:

Ի՞նչ արդյունքներ ունենք այդ ժամանակաշրջանում ամբողջ կուսակցության, Անդրկովկասյան կուսկազմակերպության, Ադրբեջանի և Բաքվի կազմակերպությունների համար:

«16-րդ համագումարը—դա ամբողջ ֆրոնտում սոցիալիզմի ծավալումն հարձակման, կոլեկտիվիզմի—վորպես դասակարգի լիկվիդացիայի և համատարած կոլեկտիվացման կենսագործման համագումարն է».— այսպես է բնութագրել ընկ. Ստալինը 16-րդ համագումարը:

Ահա մի քանի հանրագումարային տվյալներ. 1931 թվին խորհրդային Միության ժողովրդական չեկամուտը հսկայական կերպով աճել է, ընդ վորում սոցիալիստական սեկտորի տեսակարար կշիռն արդեն կազմել է 81,5%: 1932 թվին ժողովրդական չեկամուտի մեջ սոցիալիստական սեկտորի տեսակարար կշիռը կազմելու է 91%:

Խորհ. Միության տնտեսությունների 62%-ը և գյուղացիական ցանքերի 79%-ը կոլեկտիվացրված է:

Ահա, թե ինչու, ընկերներ, մենք հաստատապես կարող ենք ասել, վոր խորհրդային Միությունում մենք նվաճել ենք պրոլետարիատի հիմնական դիրքերը և քաղաքում և գյուղում, վոր «ովում» հարցը և քաղաքում և գյուղում, և արդյունաբերության բնագավառում և գյուղական տնտեսությունում բնագավառում անդարձ կերպով վճռված է պրոլետարիատի ու կոլխոզային գյուղացիության ոգտին, սոցիալիզմի ոգտին:

1931 թվին մենք խորհրդային Միության մեջ ավարտել ենք սոցիալիստական

եկոնոմիկայի հիմքի կառուցումը և այժմ ձեռնարկում ենք այդ հիմքի վրա սոցիալիստական տնտեսություն ու սոցիալիստական հասարակություն շենքի հետագա կառուցմանը, բոլոր ֆրոնտներում մեր սոցիալիստական հարձակման հետագա ծավալմանը:

Կա ելի մի պայման, վոր բնորոշում է մեր կուսակցության ուղին 16-րդ համագումարից հետո՝ ՎԵԿԱՊԵ-ի (բ) Կենտկոմի և ընկ. Ստալինի ղեկավարությամբ, — յես ինկատի ունիմ կուսակցության հիմնական լոզունգի—«հասնել և անցնել» լոզունգի կատարումը:

Ահա փաստերը: Նավթային 5-ամյակը կատարված է 2 ու կես տարում: Նավթահամաձևեր ավարտված են քաշխարհիս 2-րդ տեղն ենք նվաճել: Վենեցուելան, վոր մինչև այժմ 2-րդ տեղն էր բռնում, շատ հետ է շարժված:

Մենք աշխարհում չորրորդ տեղն ենք նվաճել մետաղածուծան վերաբերմամբ, Անգլիայից առաջ անցնելով:

Մենք հաստատապես սկսել ենք առաջին տեղերից մեկը դուրս գալ՝ գյուղատնտեսական մեքենաների արտադրության դործում: 1931 թվի վերջին ամիսները տրակտորների 2 ինկուզործում մենք առաջ ենք անցել անգլիայի ամենաառաջին յերկրից—Միացյալ Նահանգներից:

Զուգումաձուլման մեջ 1931 թվին մենք մեր չետեն ենք թողել Անգլիային, իսկ այս տարի մենք պետք է առաջ անցնենք Գերմանիայից և Ֆրանսիայից: 1932 թվին մենք պետք է տանք այնքան չուգուն, վորքան տալիս են Գերմանիան ու Բելգիան միասին վերցրած: 1932 թ. մենք պետք է աշխարհում 2-րդ տեղը բռնենք չուգունաձուլման մեջ:

9 միլ. 450 հազար տոնն պողպատ պիտի տանք 1932 թ.: Դա նշանակում է, վոր մեր չետեղ պիտի թողնենք Անգլիային, Ֆրանսիային և Գերմանիային և պողպատաձուլման մեջ աշխարհում սկսել ենք յերկրորդ տեղը բռնել:

Խորհրդային մեքենայաշինության ընդհանուր ծրագիրը 1932 թվին կազմում է հսկայական գումար—6 միլիարդ 800 միլիոն ուղերի: Դա նշանակում է, վոր մեքենաների տր-

տառադրման ծավալով մենք աշխարհիս 2-րդ տեղը կբռնենք, վոր մենք կանցնենք Փերմանիայից:

Ածուխի վերաբերմամբ մենք արդեն առաջ ենք անցել Ֆրանսիայից և 1932 թվին պիտի մոտենանք գերմանական ածխահանության չափին:

Բամբակացանի տարածության կողմից մենք արդեն առաջ ենք անցել Յեգիպտոսից՝ աշխարհիս 3-րդ տեղը բռնելով Միացյալ Նահանգներից ու Հնդկաստանից հետո:

10 միլիարդ 700 միլիոն ուրբի—ահա արդյունաբերության շինարարության ծավալը 1932 թվին: Մենք այժմ ավելի ենք կառուցում, քան թե աշխարհիս վորքեն յերկիր:

Ճիշտ է, ընկերներ, այդ հաջողություններից մեր գլուխները չպիտի պտտվեն: Մենք վոչ մի վայրկյան անգամ չենք կարող հանգիստ նստել: Մենք պետք է հենց 1932 թվին, ինչ ել վոր լինի, ամբողջովին ծավալենք տնտեսության կարևորագույն ճյուղերը—վառելիքի արդյունաբերությունը, մետաղագործությունը և մեքենաշինությունը, ամենից առաջ մեքենաշինությունը՝ յերկաթուղային տրանսպորտի համար: Դրանք այն ճյուղերն են, վորոնցից կախված է ինդուստրացումը, վորոնցից կախված է Խորհրդային Միության պաշտպանունակության ամրապնդումը: Մենք պետք է հաշվի առնենք, վոր 1932 թվի այդ նպատակադրումը պիտի արտացոլի մեր բոլոր գործնական աշխատանքների մեջ:

Արդյունաբերության բոլոր մասցած ճյուղերը, վորոնք սարքավորում, հումքեր և եներգիա են մատակարարում մետաղագործությանը, վառելիքի արդյունաբերությանը, մեքենաշինությանը և տրանսպորտին, պետք է այնպես աշխատեն, վոր ժողովրդական տնտեսության այդ վճռահան ճյուղերի բոլոր կարիքները լիովին բավարարեն: Այդ հարցում մեզ մոտ հավասարանք լինել չի կարող: Այդ հիմնական ճյուղերը վճռում են սոցիալիստական շինարարության հետագա հաջողության խնդիրը, հետագա հաջող պայ-

քարն՝ ընդդեմ այն հնարավոր փորձերի, վոր կարվեն մեր սոցիալիստական հայրենիքի ստեղծագործական, շինարարական գործն ու խաղաղ աշխատանքը խանգարելու համար:

16-րդ համագումարից հետո մեր կուսակցության տարած հաղթանակները համաշխարհապատմական նշանակութուն ունեն: Նրանք հիմնված են լենինյան սկզբունքների անաղարտության համար մղվող անհաշտ պայքարի վրա, Վեյսկոֆ-ի (բ) Կենտկոմի ղեկավարությունում Մարքսի ու Լենինի հեղափոխական պրակտիկայի և թեորիայի կլասսիքական շաղկապման ու միասնության վրա, լենինի ղեկի հետագա մշակման ու զարգացման վրա՝ մեր կուսակցության ու համաշխարհային պրոլետարիատի առաջնորդ ընկ: Ստալինի կողմից, վորն առաջադրել է համատարած կոլլեկտիվացման հիման վրա Խորհ. Միության վերջին կապիտալիստական դասակարգի—կուլակության լիկվիդացիայի լողուն գը և ապահովել է ղեկավարությունը:

Վերջին տարիներս թեորիայում և պրակտիկայում, մասնա-ների փորձով լիովին ջախջախված է Խորհրդային Միությունում սոցիալիզմի կառուցման հնարավորության բուրժուական-տրոցկիստական ժխտումը: Այդ հակահեղափոխական կոնտրաբանդայի քողարկման եներս խոթելու նոր փորձերը մերկացված են ու կշախջախվեն թե Վեյսկոֆ-ում (բ) և թե Կոմինտերնում:

Լիակատոր կերպով խորտակվել է «կազմակերպված կապիտալիզմի» աջ, բուխարինյան թեորիան, վորը սահմանակցվում է բուրժուազիայի ու սոցիալ-դեմոկրատիայի դադափարախոսության հետ:

Կուսակցության հիմնական գծի համար, չերկու ֆրոնտում ուղորտունիղմի ու հաշտվողականության դեմ մղվող պայքարում կուսակցությունն աճել է, ամրապնդել է իր շարքերի բոլորիկյան միասնությունը և միաձուլությունը՝ լենինի ղեկի սկզբունքային գիրքերում:

Վեյսկոֆ-ի (բ) Կենտկոմի և ընկ. Ստալինի ղեկավարությամբ այդ հաջողությունները ձեռք բերելով մենք համարձակորեն առաջ ենք գնում դեպի համաշխարհային Հոկտեմբերը՝ հաղթահարելով դժվարությունը, դեն շարտեկով արգելքներ:

ԱՆԴՐԿՈՎԱԿԱՍՅԱՆ ԿՈՒՍԿԱԶՄԱԿԵՐԴՈՒԹՅՈՒՆԸ

Այս ժամանակաշրջանում Անդրկովկասյան կուսակազմակերպություններ մի շարք մեծ փորձությունների և յենթարկվել: Ընկ. Լեւոնը Անդրկովկասի կոմունիստներին ուղղած նամակում գրել է. «Ամենից ավելի կարևորն այն է, վորպեսզի Անդրկովկասի կոմունիստները հասկանան իրենց դրուժյան, իրենց հանրապետութային կոմունիստների դրուժյան յուրահատուկ լինելը և որ հրապարակապես դրուժյունից ու պայմաններից, հասկանան, թե անբաժնի է վոչ թե ընդ որին ապրել մեր պրակտիկան, այլ մտածված կերպով. ձեռքով և կոնկրետ պայմանների տարբերության համեմատ»:

Անդրկովկասյան ֆեդերացիայի պայմաններում կոնկրետ առանձնահատկությունների այս անալիզն ու հաշվառումը շատ ավելի բարդ են: Պետք է ուղղակի ասել, վոր վերջին 1 ու կես տարում ՎեկԱՊԵ-ի (բ) Անդրֆեդերացիայի դեկավարության մեջ այդ նկատմամբ թույլ է տվել կուսակցության քաղաքականության մի շարք լուրջ սխալներ ու ծոռամբեր: Այդ մասին խոսում է նաև ՎեկԱՊԵ-ի (բ) Կենտկոմի 1931 թ. հոկտեմբերի 31-ի վորոշումը:

Դուրս, ամենքդ գիտեք այն պայքարի մասին, վոր տանում էին Անդրբերկրկոմի նախկին քարտուղար Լոմինաձեն և նրա խմբակը կուսակցության հիմնական գծի դեմ: Նրանք Անդրկովկասում մեխանիկական «ձախ» վարչարարություն էին կիրառում: Վերջին հաշվով նրանք աջ ոպորտունիստների հետ յերկերեսանի բլոկի հանգան:

Անդրկովկասի կազմակերպությունը քիչ ուժ չի սպառել, վոր լիկվիդացիայի յենթարկել այդ դեկավարության պատճառած ամբողջ վնասը և ծանր հետևանքները: Առանձնապես հսկայական պայքար է տարել Անդրկովկասի առաջատար կազմակերպությունը—մեր Բագվի փառապանծ կազմակերպությունը:

Անդրբերկրկոմի հետևյալ դեկավարությունը ընկ. Քարթվե-լաշվիլու գլխավորությամբ՝ նույնպես մի շարք քաղաքական անհալուրջ սխալներ է թույլ տվել:

ՎեկԱՊԵ-ի (բ) Կենտկոմում հանրապետական կենտկոմների ու Անդրբերկրկոմի դեկուցման ժամանակ ասվել է, թե Անդրկովկասյան կազմակերպության գլխավոր նվաճումն այն է, վոր

վերջերս սկսել են կարևորություն տալ տնտեսական հարցերին: Այդ վերաբերում է, մանավանդ, Վրաստանին ու Ադրբեջանին, վորովհետև Հայաստանը դեռ 3 տարի առաջ սկսել էր հետաքրքրվել շինարարությամբ: Իսկ Վրաստանում ու Ադրբեջանում տրնտեսություն հարցերը մինչև վերջերս սև աշխատանք էին համարում—գերադասում էին ամեն ինչի մասին դատարկաբանել ու զրուցել: Ներկայումս հասկացել են արդեն տնտեսական հարցերի կարևորությունը:

Գլխավոր սխալը նրա մեջ էր կայանում, վոր գյուղացիական հարցում կուսակցության քաղաքականությունը պրակտիկայում աղավաղվել էր:

Անդրկովկասը հաց սպառող ռայոն է, տեխնիկական մշակույթների ռայոն է, այն ինչ վարչարարման միջոցով անց էին կացրնում հացամթերման չափազանցած պլաններ և պետությունը հարկադրված էր ուղղել այդ ծոռամբերը՝ վերադարձնելով գյուղացիությանը, մանավանդ Վրաստանում, ավելի շատ հաց, քան թե նրանից մթերվում էր:

Մի շարք ռայոններում արագացրած կոլեկտիվացում էր կատարվում աշխատ, ինչպես այդ տեղի ունեցող 1929 թվին հացահատիկային ռայոններում:

Անդրֆեդերացիայի դեկավարության գործում «ուկրաճական» մոտեցում է լիցել: Անդրֆեդերացիայի առանձնությունները հաշվի առնելու մասին լենինյան պատգամը խախտված էր: «Ուկրաճական» մոտեցումը նշանակում է չմտածված, մեխանիկական մոտեցում Անդրկովկասի ուրույն պայմաններին, կուսակցության գծի ծոռամբ Անդրկովկասի պայմաններում՝ գյուղացիական քաղաքականության հիմնական հարցերում և ազգային հարցում:

Ազգային հարցում յեղած սխալը նրա մեջ էր կայանում, վոր Անդրբերկրկոմն սկսել էր իր ձեռքը գցել գրեթե բոլոր հիմնական տնտեսական ֆունկցիաներն, անդիմացնելով ազգային կենտկոմները:

ՎեկԱՊԵ-ի (բ) Կենտկոմը քանիցս մատնանշել էր, թե անհրաժեշտ է ճիշտ կիրառել լենինյան ազգային քաղաքականությունը առանց ծոռամբերի՝ ճշում գործ դնելու կամ Անդրֆեդերացիայի թուլացնելու ուղղությամբ, Անդրբերկրկոմի ու Անդրկովկասյան ժողովրդապետների ֆունկցիաները ճիշտ կերպով բաժանելու հիման վրա:

Յերբորդ ցավը, վորի մասին ասված է ՎեկԱՊԵ-ի (բ) Կենտկոմի հոկտեմբերի 31-ի վորոշման մեջ Անդրկովկասյան կուսակազմակերպությունների վերաբերմամբ, դա «ատամանշինան» է,

այսինքն աշխատողները առաջ քաշելը վոչ թե գործարար-ակըզբունքային հատկանիշով, այլ այն չափոցով, թե համ մարդն է, հեմն է ձայն տալիս, համ հետ է գինի խմում, համ մոտ է լինում:

Այդպիսի պայմաններում չերևան է գալիս վոչ թե կուսակցական մի կամք, այլ մի քանի կամք ըստ «ատամանների» թվի, վորոնցից ամեն մեկն ունի իր գրուպպական գիսցիպլինան:

Ինչպես հայտնի է, բոլշևիկական կուսակցութեան մեջ կա և պետք է լինի մի գիսցիպլինա—կուսակցութեան գիսցիպլինան և մի կամք—կուսակցութեան կամքը:

Պարզ է, վորտեղ «ատամանչինա» կա, այնտեղ բոլշևիկյան գիսցիպլինան վատ է, իսկ վորտեղ վատ է բոլշևիկյան գիսցիպլինան, այնտեղ ել պրակտիկ աշխատանքը տապալվում է, այնտեղ ել առանձին խավերի ու առանձին կոմունիստների վրա ուժեղանում է մեզ շրջապատող և ոպորտունիզմի, «ատամանչինայի» ու գրուպպիչ ինայի բազա հանդիսացող մանր բուրժուական տարերքի դասակարգային խորթ ազդեցութեան ներգործութեանը:

Անդրկովկասյան կազմակերպութեանների և Բագվի առաջավոր կազմակերպութեան ամենազխտավոր խնդիրն է՝ պաշտարել բոլշևիկյան կուսակցութեան ամրապնդման և «ատամանչինայի» լիովին լիկվիդացիայի չենթարկելու համար:

Սակայն, ընկերներ, այդ ժամանակաշրջանի բոլոր փորձութեանները, ծանր պայքարից հետո, Վեյ Ա. Պե-ի (բ) կենտկոմի ու ընկ. Ստալինի աջակցութեամբ՝ Անդրկովկասյան կազմակերպութեանն այնուամենայնիվ ավելի ամրապնդված չեղավ, ապահովելով կուսակցութեան հիմնական գծի կիրառումը՝ Անդրյերկրկոմի նորոգված ղեկավարութեան տակ, վորի գլուխ են կանգնած այժմ փորձված բոլշևիկներ ու հեղափոխականներ—ընկ. ընկ. Մամիա Որախելաշվիլին ու Բերեան, վորոնք իրենց արժանիքներով բավականաչափ հայտնի են վոչ միայն Անդրերկրկովկասում, այլ և խորհրդային Միութեանում:

ԲԱԳՎԻ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹՅՈՒՆԸ ՅԵՎ ԱԴԻԿՈՄԿՈՒՍԸ (Բ)

Բնորոշելով Բագվի և Ադրբեջանի կազմակերպութեանների անցած ուղին՝ անհրաժեշտ է հիշեցնել ձեզ Վեյ Ա. Պե-ի (բ) կենտ-

կոմի վորոշումը՝ Գիկալոի ղեկավարութեան փոխելու մասին: Ինչ է յեղել ասված 1930 թվի ոգոստոսի 3-ի այդ վորոշման մեջ—տարի ու կես սրանից առաջ:

Կենտրոնական Կոմիտեն ասել է. «Բագվի ստորին կուսակազմակերպութեանները ամառն և ամբարապնդման առողջ պրոցեսները հետ միասին՝ Ադրկովկասի (բ) և Բագվի կազմակերպութեան վերնախավում վոչ միայն հին խմբավորումներն են վերանորոգվել, այլ և անսկզբունք խմբակային պայքարը բոլշևիկյան կուսակցութեան մեջ միանգամայն անթույլատրելի բնույթ է ստացել: Ակտիվ վերնախավում զարգացել են կազմակերպութեան շարքերը կազմավորված ու կուսակցական-խորհրդային ու տնտեսական-կոոպերատիվային որդանները դրական աշխատանքը քայքայող բամբասանքները, անսկզբութեանը գրուպպիչ շինան, վոխադարձ դարանումը»:

Առանձնապես մատնանշված է Յուսուֆ Կասիմովի կողմից անթույլատրելի խախտումն այն խոստումի, վոր նա տվել է կենտրոնական Կոմիտեին (նրան Ադրբեջան ուղարկելիս)՝ ոգնելու ղեկավարութեանն և նրա դեմ գրուպպական պայքար չառնելու:

«Կենտրոնական Կոմիտեն հավատացած է, վոր Ադրբեջանի կուսակցական կազմակերպութեանը կհարողանա՝ գոյութեան ու նեցող նվաճումները հիման վրա՝ արմատախիլ անել անսկզբունք գրուպպիչ շինայի մնացորդներն և կազմակերպութեանը համախմբել սոցիալիստական շինարարութեան դժվարագոյն խնդիրները ու կուսակցութեան հիմնական գիծն իրականացնելու շուրջը, խորհրդային, տնտեսական և կուլտուրական շինարարութեան գործին քաշելու ու պրոլետարական նորանոր կադրեր, մասնավորապես թուրքերից»:

«Կենտրոնական Կոմիտեն պահանջում է ամբողջ կուսակազմակերպութեանից և մասնավորապես թուրքական կադրերից՝ վճռա-

կան քեկուժ առաջացնել՝ Ադրբեջանի գլու-
ղում կուսակցական և խորհրդային աշխա-
տանքի ու ժեղացման և նախապես գլուխա-
րութւնն ամենամեծ չափերով ծավալելու
համար»:

Գիւլալօի ղեկավարութունը փոխելուց հետո՝ Բազմի
կազմակերպութունը շուտով սկսեց սուր պայքար մղել Լոմի-
նաձեի և նրա խմբակի դեմ, այն յերկրեսանինների դեմ, վո-
րոնք ձգտում էին իրանց ձեռքը դրել, մանավանդ, Բազմի կազ-
մակերպութունը:

Իսկ լուրենգներով եր պայքարում նրանց դեմ մեր Բազմի
կազմակերպութունը:

Կուսակցութեան հիմնական դժի, իսկական բոլշեւիկյան ղե-
կավարութեան և Անդրկովկասյան ֆեդերացիայի ամրապնդման,
ՎԵԿԱՊԵ-ի (բ) Կենտրոնական Կոմիտեի համար անհաշտ պայքա-
րի լուրենգներով:

Ակներե և, վոր Լոմինաձեի ֆրակցիոն խմբակը ֆրակցիոն
առաջադրութունն ունեցել՝ տիրապետել Բազմի, վորպես Անդրը-
կովկասի արդյունաբերական ամենամեծ կետի կազմակերպու-
թյանը: Հենց այդ նպատակով և Լոմինաձեի գաղափորել եր ու-
ժերը Անդրկովկասի կազմակերպութուններում և, ամենից առաջ
Բազմի կազմակերպութեան մեջ:

Յեթե նրա խմբակին թույլ տային Բազմի կազմակերպու-
թյանը տիրելու, ապա Լոմինաձեի չեր հապաղի ուժի լեզվով
խոսելու:

Սակայն, ընկերներ, կուսակցութեան և ՎԵԿԱՊԵ-ի (բ) Կենտ-
րոնական Կոմիտեի դեմ Լոմինաձեի և նրա խմբակի յերկրեսա-
նի պայքարը մերկացրվել և և նրանք արժանաւոր ջախջախիչ
հաղահարված են ստացել Բազմի կազմակերպութունից:

Դրանից հետո Բազմի կազմակերպութունը մեծ և յեռան-
դուն աշխատանք և ծավալել տնտեսական ու սոցիալիստական
շինարարութեան ֆրոնտում:

Դուք գիտե՞ք, թե ինչպիսի հսկայական վոլեպոլիթամբ և
տարվել դարնան բամբակացանք՝ լարված պայքար մղելով պլանի
իրագործման վերաբերմամբ լեղած թերահավատութեան դեմ:

«205 հազար հեկտար» և ցանքսի ավարտումը «մալիսի
10-ին» — այս թվերը կուսակցութեան ամենաժողովրդական լո-
ղունգներն էին դարձել, այդ խմբում էին վոչ միայն Ադրբեջա-
նի կոլխոզնիկներն ու գյուղացիները: Այդ պլանային առաջա-
դրութունների իրագործմանն էին հետևում Բազմի բանվորներն,

ամբողջ Բազմի կազմակերպութունը՝ լարված ուղադրութեամբ,
իրանց բրիգադներն ողնութեան ուղարկելով Ադրբեջանի
գյուղին:

Ապա ընկ. Ստալինի հայտնի հեռագիրը նավադնացութեան
պատրաստվելու մասին և դրա հետ կապված՝ մասսաների մորի-
լիզացիան: Յես կարծում եմ, վոր այստեղ ներկա գտնվողներն
այդ բանը լավ են հիշում:

Վորպես պատասխան կուսակցութեան առաջնորդի այդ դի-
մումի՝ մասսաների իրոք բոլշեւիկյան մորիլիզացիա և ծավալվել—
նավադնացութեան և նավթը արտահանելու խնդիրների ապա-
հովման շուրջը:

Նավադնացութեան առաջին շրջանի սկիզբն անցել է ընկ.
Ստալինի այդ հրահանգի իրագործման նշանի տակ և ահագին
արդյունք է տվել:

Վոլգայի գետային նավատորմի առաջին
ուսուցչը նախ ի կողմից լիովին ապահով-
ված էր:

Այն ստուգումից, վոր կուսակցութեան Կենտրոնական Կո-
միտեն ավել եր Բազմի կազմակերպութեանը, — վերջինս դուրս է
յեկել պատվով ու հաջողութեամբ:

Հետևյալը — դա մեր նախապես հաղթա-
նակն է, նախ ի հնգամյակը 2 ու կես տա-
րում կատարելը:

Այդ հաղթանակը համամիութենական և համաշխարհային
հսկայական նշանակութուն ունի, վորովհետև նավթը հանդիսա-
նում և համաշխարհային քաղաքականութեան արտադրանք:

Այդ հաղթանակը նշվել է Կենտրոնական որդանների կող-
մից և մի շարք վոլջոնյաների մեջ ՎԵԿԱՊԵ-ի (բ) Կենտրոնական
Կոմիտեի հատուկ ներազգացութուն և բացառիկ ուղադիր վերա-
բերմունք եր զգացվում. զգացվում եր առանձին ցանկութուն,
վորպիսով Բազմի կազմակերպութունը, վորպես Անդրկովկասի
ու խորհրդային Միութեան առաջավոր պրոլետարական կազմա-
կերպութուն, ամբողջապես և լիովին լծվելով գործնական աշխա-
տանքի՝ Անդրկովկասի ու խորհրդային Միութեան սոցիալիստա-
կան տնտեսութեան կառուցողների և հարվածայինների առաջա-
դր շարքերում քայլի:

Ընկ. Ստալինը մեզ գրել է. «Վոլջոնյանում և մ
Ադնեվթի և Գրոզնեվթի բանվորներին ու
վարչական և տեխնիկական անձնակազմին՝
հնգամյակը 2 ու կես տարում կատարելու»

առթիւ: Շնորհավորում եմ ձեր հաղթանակն, ընկերներ: Կեցցեն խորհրդային Միության բանվորները, վորոնք ջարդել են կապիտալիզմի շղթաներն ու իրանց չերկրի տերերն են դարձել: Կեցցեն խորհրդային իշխանությունը: Կեցցեն բոլշևիկներին կուսակցությունը: Ի. Ստալին:

Բազմի և Գրոզնու նավթայինների հաջողութունը Դոնբասի ածխահանքերին չեռանդ են ներշնչել ու նրանց մոտ սոցիալիստական նոր ալիք առաջացրել:

Սակայն նորից հակակուսակցական խմբակային պայքար է ծագել Ադրբեյջանի և Բազմի կազմակերպութայիններում:

Չնայած կազմակերպութային աշխատանքի մեջ յեղած ահազին առաջխաղացմանը և զգալի արդյունքներին, դառնվեցին մարդիկ, վորոնց սրտովը չեր նավթի, բամբակի ու կոլեկտիվացման համար գործարար, պրակտիկ աշխատանքը. նրանք այլ ուղղութուն վերցրին:

Այդ մարդիկ պայքար են մղում վոչ միայն Կենտկոմի ու Բազմի Կոմիտեի ներկա ղեկավարութային դեմ: Նրանք պայքար կմղեն ամեն մի ղեկավարութային դեմ, վորը կանգնած լիներ բոլշևիկյան սկզբունքային դիրքերում, վորովհետև նրանք պայքար են մղում իրանց հակակուսակցական խմբավորումների, իրանց «ատամանների» ազդեցութային համար:

Որչեկտիվորեն նրանք պայքար են մղում կուսակցութային հիմնական դժի դեմ, բոլշևիկյան դիսցիպլինան խախտելու համար՝ բոլշևիկյան կուսակցականութունը խանգարելով Ադրբեյջանի և Բազմի կազմակերպութայիններում:

Վեկտոր (բ) Կենտրոնական Կոմիտեն իր 1931 թ. հոկտ. 31-ի վորոշման մեջ այդ դրուպովչինան դատապարտել է վորպես հակակուսակցական դրուպովչինա:

Ո՞վ է յեղել այդ խմբակային պայքարի ղեկավարութային մեջ: Պետք է ասել, վոր այդ ժամանակաշրջանում տարբեր խմբակցութայինների յուրահատուկ բոկ է յեղել. — Յուսուֆ Կասիմովի (գարձյալ Յուսուֆ), Մարիյեվի, Մեշկովի և ուրիշների խմբակն՝ անկախ ազգայնութունից՝ պայքարը հիմնականում դնում եր մեծ ապետական կարգի տրամադրություններին ու սխալներին ուղիով:

Յեվ դա պատահական չէ, վորովհետև այդ խմբակը չեղել է Բազմի նախկին «հին» (1929 թվի) ղեկավարութունից, վորն այդ կարգի սխալներով եր տառապում:

Այսպես, որինակ, այն ղեկավարութունը թերագնահատությամբ և անուշադրությամբ եր վերաբերում Ադրբեյջանի դրուպի սոցիալիստական վերակառուցման խնդիրներին ու աշխատանքին:

Իշխանութային գլուխ կանգնածներն՝ իրանց մոնոպոլիստներ համարելով՝ փակվել են մի նեղ շրջանում, բարձրից են նայում և սեղմում են ամեն ու առաջ քաշումը, մասնավորապես թուրքական պրուետարական կադրերին, վորոնք պայքարում են կուսակցութային հիմնական դժի համար, նավթի, բամբակի, ինքնաքննադատութային և ներկուսակցական դեմոկրատիայի համար:

Պատահական չէ, վոր այդ սխալներն ամենից շուտաջ կարգի գծով են դնում:

Իսկ հետ եր բոկ կազմել այդ խմբակցութունը, վոր գլուխ եր կանգնել վերջին հակակուսակցական դրուպովչինային: Նա բոկ եր կազմել այն պիսի «ատամանների» հետ, ինչպես թե յմուր Ալի և ու նրա բարեկամներն են: Այս մարդիկ փոքրինչ տարբեր կարգի են. նրանցից, ինչպես հայտնի է, տեղական նացիոնալիստական վորոշման ղեկավարն է Կասիմով: Նրանք բոլորն ել բավականաչափ անսկզբունք են և փչում: Նրանք բոլորն ել բավականաչափ անսկզբունք են և ամեն կերպ փորձում են քողարկվել, դիմակավորվել ամեն մի դուշնով, միայն թե աշտպանողական դուշն լինի:

Սակայն Բազմի կազմակերպությունը՝ Վեկտոր (բ) Կենտրոնական Կոմիտեի ուղիով ղեկավարված, ջանքերն է անում «ատամաններին»:

Վեկտոր (բ) Կենտրոնական Կոմիտեն 1931 թվի հոկտեմբերի 31-ի վորոշման մեջ մատնանշել է, վոր «Անդրկովկասյան կազմակերպության մեջ դեռ անհրաժեշտ միաձուլություն է բոլշևիկյան համախմբվածությունն չկա»: Դա նշանակում է, վոր այդ խնդիրների վրա դեռևս շատ պետք է աշխատել, բարձրացնելով զաղափարա-քաղաքական մակարդակն ու մեր կազմակերպութայինները դարձնելով բոլշևիկյան կուսակցութային վորով:

Սակայն Վեկտոր (բ) Կենտրոնական Կոմիտեն միևնույն ժամանակ մատնանշել է Բազմի կազմակերպության աճումն ու նրա, վորպես Անդրկովկասի խոշորագույն պրուետարական կազմակերպության, վճռական

դ ե ր ը՝ Ա դ ր ք ե ջ ա ն ի կ ա զ մ ա կ ե ր պ ու թ յ ու ն ը համախմբելու գործում:

Ընդհանուր արդյունքն այն է, ընկերներ, վոր վ ե ր ջ ի ն տ ա ր ի ն ե ր ի պ ա յ ք ա ր ու մ, Վ Ե Կ Ա Պ Ե-ի (բ) Կ ե ն տ-ր ո ն ա կ ա ն Կ ո մ ի տ ե ի ղ ե կ ա վ ա ր ու թ յ ա մ ր՝ ա մ-ր ա պ ն դ վ ե լ է Ա ն դ ր կ ո վ կ ա ս ի կ ու ս կ ա ղ մ ա կ ե ր-պ ու թ յ ու ն ը:

Ա չ դ պ ա յ ք ա ր ու մ ա մ ր ա պ ն դ վ ե լ է ն ա և Ա դ ր ք ե ջ ա ն ի կ ա ղ մ ա կ ե ր պ ու թ յ ու ն ը, ա մ ր ա-պ ը ն դ վ ե լ ու մ հ ծ չ ա փ ո վ մ ա ք ր վ ե լ է ժ ա ն դ ի ց ն ու չ ն պ ե ս և Բ ա գ վ ի կ ա ղ մ ա կ ե ր պ ու թ յ ու ն ը, մ ա ք ր ե լ ո վ ու ղ ի ն ն ր ա հ ա մ ա ր, վ ո ր հ ա ս տ ա-տ ու ն կ ե ր պ ո վ և ա ն շ ե ղ ա ու ջ ք ա յ լ ի՝ հ ե տ ա-գ ա պ ա յ ք ա ր ը մ ղ ե լ ու ն ա վ թ ի, տ ր ա ն ս պ ո ր տ ի, բ ա մ ք ա կ ի, կ ո լ լ է կ ա ի վ ա ց մ ա ն, լ ե ն ի ն յ ա ն ա ղ-դ ա չ ի ն ք ա ղ ա ք ա կ ա ն ու թ յ ա ն, Ա ն դ ր Ֆ ե դ ե ր ո-ց ի ա յ ի ա մ ր ա պ ն դ մ ա ն հ ա մ ա ր, մ ա ք ր ե լ ո վ ու-ղ ի ն Կ ո ր ծ ն ա կ ա ն ա շ խ ա տ ա ն ք տ ա ն ե լ ու հ ա-մ ա ր՝ Ա ն դ ր չ ե ր կ ր կ ո մ ի ն ո ր ո գ վ ա ծ ք ո լ շ ե վ ի կ-չ ա ն ղ ե կ ա վ ա ր ու թ յ ա մ ր:

ԸՆԿ. ՍՏԱԼԻՆԻ ՎԵՅ ՂԱՅՄԱՆՆԵՐՆ ՈՒ ԻՆԲՆԱԲՆԱ-ԴԱՏՈՒԹՅԱՆ ՓՈՐՁԸ

Ձախջախելով գրուպովչիկնան՝ Բագվի կազմակերպությունը պետք է իր բոլոր ուժերը կենտրոնացնեն գործնական աշխա-տանքի վրա, իր շարքերի հետագա համախմբման համար մեղ-վող պայքարի, բոլշևիկյան կուսակցականության ամրապնդման վրա:

Տնտեսավարների խորհրդակցությունում արտասանած ընկ. Ստալինի ճառը, նրա պատմական վեց պայմանները, կուսակցու-թյան հենց այդ ամենագլխավոր հրահանգներն էին Բագվի Կո-միտեի կողմից զբաղված կուսակցության հիմնական գծի, Բագվի կազմակերպության համախմբման համար մղվող հետագա պայ-քարի հիմքում: Առաջնորդի ա յ գ հ ր ա հ ա ն գ ն ե-ր ը Բ ա գ վ ի կ ա ղ մ ա կ ե ր պ ու թ յ ա ն հ ա մ ա ր ի ր բ ո լ շ ե ի կ չ ա ն մ ի ա ձ ու լ մ ա ն հ ի մ ն ա կ ա ն պ լ ա տ-Ֆ ո ր մ ա և ն ծ ա ո ա յ ե լ:

Ահա թե ինչու Բագվի կազմակերպությունում ընկ. Ստա-լինի հրահանգների իրացման ստուգման արդյունքները մի-անգամայն բացառիկ խոր, կուսակցական նշանակություն ունին:

Ինքնաստուգման ժամանակ, վորը շատ լայն թափ եր ստա-ցել, աշխատել են 1500-ից ավելի բրիգադներ, ընդգրկելով մոտ 25 հազար հոգի, վորոնցից 12.500 անկուսակցականներ և մոտ 250 մասնագետներ:

Ինքնաստուգման ժամանակամիջոցում մոտ 10.000 բանվոր է մտել հարվածայինների շարքերը և մոտ 3 հազար հարվածային էլ՝ կուսակցության մեջ:

Մի շարք նավթահանքեր ու ձեռնարկներ ընկ. Ստալինի ճառին պատասխանել են իրանց արդֆինպլանի կատարումով (Կիրովի ռալոնի 1-ին նավթահանքը, «Փարկոմոնա» նավաշի-նարանը, Բագվի ելեքտր. յերկաթուղին, Որջոնիկիձեի ռալոնը, Բալաջարին):

Սկսել են սոցիալիստական մրցության նոր, ավելի բարձր ու կատարյալ ձևեր կիրառել, ինչպես, որինակ, հերթային-հան-դիպակաց պլանը, տնտեսաշավային բրիգադները, տեխնիկական պլանը, յեռանդուն պայքար և ծավալվել ձեռնարկություններում ու ռալոններում (Ստալինյան) տեխնիկային տիրապետելու համար:

Մի շարք բրիգադներ ու ձեռնարկություններ կոնկրետ արդյունքներ են ունեցել իսկական տնտեսաշավ մտցնելու և ան-դիմությունը վերացնելու գործում: Որինակ, Բալաջարիում շոգե-կառքերի նորոգման համար առանձին ու մշտական բրիգադներ են ամրացվել շոգեկառքերին, ավտոտրանսպորտում շոֆերներին ամրացրել են ավտոմոբիլներին, Լենինյան ռալոնի 5-րդ նավթա-հանքում ամեն մի տեխնիկի ամրացրել են նավթահորերի վորոշ խմբին, Բուխտայում հայտնի «յերեսնյակներ»-ն են ստեղծել և այլն:

Մի շարք միջոցներ են կիրառվել նաև բանվորների կեն-ցաղային պայմանները բարելավելու վերաբերմամբ,— ճաշարան-ների, հանրակացանների մաքրում և այլն և այլն: Ստալին պետք է ասել, վոր ընկ. Ստալինի վեց պայմանները կենսագոր-ծելու հիմնական արգելալին այն է յեղել, վոր մի շարք տնտես-որգաններ ու առանձին տնտեսավարներ հետ են մնացել, վորոնք փրբեմն, որինակ, հորափորման վորոշ բաժիններում (Լենինյան դրասենյակ), Կասպարում և այլն, ոպորտունիստական թերա-զնահատումից զերվել են դեպի ուղղակի դիմադրությունը՝ այդ միջոցառումների իրականացման վերաբերմամբ:

Յեղել են և մի շարք ոպորտունիստական յելութներ գոր-ծարաններում՝ Շմիդտի գործարանում, կարի Ֆարբիկում, Սպառ. Ընկ. Բագվի Միությունում և այլն: Նրանք բոլշևիկյան հակա-հարված են ստացել կուսակցական և բանվորական կազմակեր-պությունների կողմից:

ՆԱԿԱԶԱՆՈՒԹՅՈՒՆԸ

Խնչ պիտի արդյունքներ ետ վեր 1931 թվին նավթի համար Բագվի կուսակազմակերպության մղած պայքարը:

Մենք իրոք փայլուն հաղթանակ ենք տարել, կատարելով 5-ամյա կը 2 ու կես տարում, բայց յեղել են մարդիկ, վորոնց գույքը պտուղել է հաջողութունից, վորը նույնպես իր ազդեցութունն է ունեցել, և Ազնեվթի պլանն ընդհանուր առմամբ լրիվ չի կատարվել, թեկուզ լիովին ու ամբողջովին իրական է յեղել:

Ազնեվթը նավթահանության պլանը կատարել է 88,3%-ով: Ճիշտ է, անցյալ տարվա համեմատ ությամբ մենք 24,8% աճում ունենք:

Քննադատելով մեր աշխատանքը, տնտեսավարների աշխատանքը, աշխատելով կուսակցության և կառավարության կողմից առաջադրված պլանները կատարել, մենք, ի հարկե, չենք կարող թերագնահատել այն արդյունքները, վորոնց հասել ենք: Մեր նավթային արդյունաբերությունը համարյա աճել է 25%-ով:— դա, ընկերներ, Բագվի կազմակերպության և Ազնեվթի 1931 թվի աշխատանքի հսկայական արդյունքն է: Բայց կարելի էր ավելի մեծ արդյունք ստանալ:

Այդ արդյունքն առանձնապես ապշեցուցիչ է ուրիշ յերկրների բանվորների համար, վորոնք շատ են հետաքրքրվում նավթարդյունաբերության աշխատանքով:

Համեմատեցեք այդ արդյունքը թեկուզ Ամերիկայի հետ, վորտեղ ոգտագործվում է նավթարդյունաբերության կարողության միայն 45%-ը:

Խնչ պես է կատարված պլանն ըստ կարելի ուրագ ու ռաջոնների և նավթահրապարակների:

Թեկուզ ամեն տեղ մենք ունենք աչքի ընկնող աճում, սակայն հիմնական նավթահրապարակները և ռաջոնները պլանը լրիվ չեն կատարել, բացառությամբ յերկու վոչ մեծ ռաջոնների, վորոնց, սակայն, այստեղ արժե մատնանշել. Դա Կարա-Չուլու է, վորն իր պլանը կատարել է 237%-ով:

(Կարելի է այստեղ վորոշ նշանակություն է ունեցել նաև վոչ միանգամայն ճշգրիտ պլան կազմելը յեթե կատարել են 237%, նշանակում է ամեն ինչ չե վոր նախատեսված է յեղել,

բայց և այնպես մենք պետք է արժանի կերպով գնահատենք Կարա-Չուլու ընդ նա պլանը գերակատարել է):

Արտեմի կղին ելե պլանը գերակատարել տալով պլանի 122%-ը:

Պլանը կատարել և գերակատարել են առանձին նավթահանքերը.— Ստալինի ռաջոնի 2-րդ կարմրագրոշ նավթահանքը տվել է 134% և, վոր առանձնապես կարևոր է, նա շարունակ գերակատարում է մեքենայացրած նավթահանության ծրագիրը:

Ստալինի ռաջոնի առաջին նավթահանքը տարեկան սկզբնական ծրագիրը կատարել է նույնիմեքի 24-ին, իսկ ամբողջ ծրագիրը հավելումի հետ միասին կատարել է 101%-ով:

Սուրախանու 3-րդ նավթահանքն իր պլանը կատարել է 99,7%-ով:

Լենինյան 5-րդ նավթահանքը կատարել է 97,6%-ով:

Իլիչի Բուխտան գուրս է յեկել խոր ձեղք ված քից և այժմ ծրագիրը կատարում է: Կատարված է Բուխտան լցնելու պլանը— 42 հեկտար:

Կատարված է պլանը նաև առանձին բրիգադների ու ձեռնարկների կողմից: Որինակ՝ Լենինյան 2-րդ նավթահանքի կոմյերիտական հողամասը ծրագիրը կատարել է 101,7%-ով:

Ուրջոնի կիձեի ռաջոնի 2-րդ նավթահանքի ընկ. Լիխոբարինի տնտեսաշրջային բրիգադան նույնիմեքի 25-ից մինչև ղեկու. 25-ը պետք է ավարտեր 15 նավթահոր: Բրիգադան այդ աշխատանքը կատարել է ժամանակից 5 օր առաջ, չնայած վոր 75 ժամ դադար է յեղել՝ շարժական մեխանիզմների պակասության շնորհիվ:

Լենինյան 4-րդ նավթահանքում Կուլում Ադա Հուսեյնի խորաքաշ-նասոսային բրիգադը՝ տնտեսաշրջային անցնելուց հետո՝ շարունակ գերակատարում է իր առաջադրութունները:

Ուրջոնի կիձեյի ռաջոնի 2-րդ նավթահանքի մեքենավար Գուրինի բրիգադան ոգտագործել է 6,805 ռուբլու ներքին ռեսուրսներ: Նրա հսկողության տակ յեղած մեխանիզմները գործում են որինակելի կերպով:

Առանձին առաջավոր-հարվածայինները, բրիգադները և ամբողջ ձեռնարկները պլանը կատարել են, բայց, ընդհանուր առմամբ, այնուամենայնիվ մենք չենք կարողացել արդիին պլանի կատարումն ապահովել:

Վորակական ցուցանիշների վերաբերմամբ պետք է նշել, Վոր հանվող նավթի յուրաքանչյուր տոննի ինքնարժեքն իջեցված է 8,7%-ով:

Հին նավթահորերը պլանը կատարել են 89,9%-ով, նոր նավթահորերը—86,9%:

Զատացվածի հիմնական մասը բաժին է ընկնում հին նավթահորերին: Հին նավթահորերը պակաս են տվել 1 միլ. հազար տոնն՝ 1,778 հազար տոնն ընդհանուր պակասից:

Առանձնապես պետք է ուշադրություն դարձնել մեքենայացրած նավթահանու թյան վրա: Խորաքաշ-նաստային շահագործումը, վոր գլխավորապես կախված է հին հորերից, պլանը կատարել է 66,6%: Խորաքաշ-նաստային նավթահանու թյանը 1931 թվին 7,5% պակաս է տվել, քան թե 1930 թվին:

Նավթահանության մեքենայացրած սեկտորի ուղորդունիստական թերազնահատումը առանձնապես ցայտուն կերպով յերևան է յեկել Բուխտայում՝ նրա հին ղեկավարության ժամանակ:

Արդյունքն այն է յեղել, վոր 11 ամսում խորաքաշ նաստային նավթահանության պլանն այնտեղ կատարվել է 47%-ով: Աղրկումկուսի (բ) Բազվի կոմիտեն՝ խորաքաշ-նաստային շահագործման հարցը մանրազնին կերպով ուսումնասիրելուց հետո՝ իր վորոշման մեջ մատնանշել է, վոր նաստային շահագործման անբավարար դրու թյան հիմնական պատճառը՝ Ազնեվ թի տնտեսական ղեկավարության կողմից խորաքաշ-նաստային շահագործման նշանակության ու նրա հետագա զարգացիոն ալացման թերագնահատությանն է:

Ազնեվ թի ընկերները պետք է համաձայնեին այդ բանի հետ և իրենք են առաջարկել Բազվի կոմիտեին ընդունելու այդ վորոշումը:

Մի անգամայն անբավարար է կոմպրեսորային շահագործման դրու թյանը: 540 կոմպրեսորային հորերից միայն 58 է երլիֆտից գաղլիֆտի փոխանցված: Անբարենաջող է ողաբաշխիչների ցանցի դրու թյունը:

ՀՈՐԱՓՈՐՈՒԹՅՈՒՆԸ

Նոր նավթահանքերի պակասի զգալի մասը (730 հազար տոնն) անմիջապես կապված է հորափորման հետ, կախված է հորափորման հետ մնալուց:

Հորափորությունն իր պլանը կատարել է 66,8%-ով: Հորափորությունն աճել է միայն 4,5%-ով: Հորափորությունը բավականաչափ հետ է մնում նաև վորակական ցուցանիշների կողմից: Շահագործական հորափորության մեջ արագությունն իրագործված է 70%-ով: մենք 161 մետր ստանդամսի փոխարեն հասել ենք միայն 113 մետր:

Սակայն կան փորվող հորեր, վորոնք փորման արագության պլանը գերակատարել են: Այնտեղ, ուր մարդիկ անհաշտ կերպով պալքարել են կուսակցության հիմնական գծի համար, այնտեղ, ուր բոլշևիկներն պալքարել են ընկ. Ստալինի 6 պայմանների կատարման համար, այնտեղ իրեն արդյունք, մենք ունենք քանակական ու վորակական ցուցանիշների կատարում և գերակատարում:

1931 թվին սկսված և ավարտված 161 նավթահորի փորման արագությունը հասել է 214 մետրի: Այն ինչ 1930 թվին սկսված և 1931 ին ավարտված 193 նավթահորի փորման արագությունը յեղել է 106 մետր:

1931 թվին սկսված և ավարտված Բուխտայի 76 հորի փորման արագությունը յեղել է 247 մետր, այնինչ 1930 թվին սկսված 51 ավելի յերես հորերի փորման արագությունը յեղել է 147 մետր:

Սուրախանու 41 հոր 1931-ին սկսված և փորված են 300 մետրից ավելի խորությամբ: ու 227 մետր արագությամբ, իսկ 1930 թվին սկսված 29 հորեր փորված են 177 մետր արագությամբ:

Մենք առանձին հորափորերի և փորող խմբերի հարվածային աշխատանքի ամենափալլուն որինակներ ունենք:

Խեյրուլլա Սաֆարի հարվածային բրիգադը՝ գործելով Լեն-ռայոնի № 342 կոմյերիտական նավթահորում՝ գերակատարում է վոչ միայն բոլոր առաջադրությունը, այլ և հանդիպակացը:

Մելիքով և Շիխ Ալի հորափորները՝ Որջոնի կիձեի անվան ռայոնի № 75—437 հորում կացինը բանեցրել են 10—12 ժամ: Իհարկե, դա արել են վոչ միայն նրանք—աղ-դում և և զոգումը, բայց նրանց արածն էլ շատ մեծ բան է:

Հորափոր Բախման Փաշան Որջոնի կիձեի ռայոնի 75—145 հորում խողովակներն իջեցրել և բարձրացրել է 2 ժ. 40 րոպեի ընթացքում, այն ինչ Ամեիկայում այդ աշխատանքը նույն խորության վրա կատարում են 3 ժամում:

Կոմակցութեան Բազմի կոմիտեն հորափորման հարցերով զբաղվել ե շատ լուրջ: Մենք մի շարք հրահանգական ցուցմունքներ ենք տվել, մոբիլիզացիայի ենք յենթարկել ակտիվն ու մասսան, պայքարել ենք քանակական ու վորակական ցուցանիշների կատարման համար:

Խնջի մեջ են կայանում, հիմնականում, այդ ցուցմունքները:

Մի նշև այժմ հիմնական ողակը հանդիսանում ե հորի մեջ կացնի աշխատանքը: Այդ ցուցանիշով մենք կարող ենք դատել այս կամ այն ռայոնի, այս կամ այն հորի, զրասենյակի, հորափորների բրիգադայի աշխատանքի մասին:

Ճիշտ ե, այժմ մենք կարողացել ենք ախպես անել, վոր կացինը հորի մեջ փոխանակ առաջվա պես 2 ժամ գործելու, գործում ե 3,8 ժամ:

Սակայն այժմ դա արդեն քիչ ե. պետք ե ավելի առաջ գնալ: Պետք ե ապահովել, վոր կացինը հորի մեջ գործի 6—8 ժամ ե ավելի:

Ի միջի այլոց, կան առանձին հորեր, վորտեղ յեթե կացինը լավ զորված ե ե հորափորներն ուշագիր են, հիանալի ցուցանիշներ են ստացվել. կացինն աշխատել ե 10 ե ավելի ժամ:

Բազմի Կոմիտեն առանձնապես շեշտել ե հորափորման արտագրական պրոցեսների մեքնայացման (Սկզբորցովի ավտոմատը ե մի շարք ուրիշ ռացիոնալացման միջոցառումներ), հարվածաին նավթահորերի ջոկման, հորափորմանը կադրեր ամրացնելու վրա:

Բայց ե այնպես այդ բոլոր միջոցառումները բավական չեղան ե պլանն, ինչպես տեսնում եք, լիովին չի կատարված:

Նույն իսկ կարելի ե ասել, վոր նավթային տնտեսության բոլոր բնագավառներից՝ հորափորությունն ամենից ծանր դրության մեջ ե գտնվում:

Ճիշտ ե տեխնիկական մատակարարումը բավարար չի յեղել, բայց ե ախպես կարելի եր ավելի մեծ արդյունքների հասնել:

Մի քանի խոսք տոլրբինային հորափորությունն ամբողջ փորման չնչին ասիոն ե կազմում (3.7%),

Ձերթինսկու գործարանը 1931 թվին պատրաստել ե 10 տոլրբոլոր՝ առաջագրված 70 կամ 80 տոլրբոլորի տեղ: Գործարանը

գտնվելիս ե յեղել «Նեվթեմաշ» տրեստի կազմում: Այժմ այդ գործարանը տրված ե Ազնեվթին, վորը հնարավորութուն ունի մոբիլիզացիայի յենթարկելու իր բոլոր ներքին ռեսուրսներն ու նրան լուրջ ռեալ ոգնություն ցույց տալու:

Այդ, ինչպես ե Ազնեվթի ոգնությունը տոլրբինային հորափորման ղեկավարների, նրա գյուտարար ընկ. Կապելուչնիկովի ոգնությունը ե Բազմի Կոմիտեի ու Որջոնի կիձեի անվան ռայոնի առանձին ուշագրությունն, անկասկած, կապահովեն 1932 թվին ավելի լավ կազմակերպելու տոլրբինային հորափորությունը, վորն ահագին հեռանկարներ ունի, մանավանդ խոր հորափորման խնդիրների կապակցութամբ:

Որ հորափորման մասին: Պետք ե ուղղակի ասել, վոր ավելի մեծ խորութամբ—1000—1200 մետրից ավելի խոր հոր փորել մենք դեռ չենք սովորել, ինչպես հարկավոր ե, իսկ դաներկայումս Ազնեվթի հիմնական խնդիրն ե հանդիսանում:

Բազմաթիվ ավարիաներ են լինում խոր հորափորությունում: Լենինյան նավթահանքում 9 նավթահորերից 4-ն ավարիա ե ունեցել, Սոլրախանում 14 նավթահորից—5-ը. Բիբի-ձեյբաթի 11 նավթահորից—4-ը ե այլն:

1931 թվին միայն 4 հոր ե ավարտված, վոր 1200 մետրից խոր ե:

1932 թվին մեզ համար խնդիր պետք ե դնենք, տիրապետել խոր հորափորման տեխնիկային:

Ցես հավատարած եմ, վոր Բազմի կազմակերպությունն ու Ազնեվթը կկարողանան լուծել այդ խնդիրը:

ՆԱՎԹԱՄԱԿՈՒՄԸ

Նավթամշակման մեջ մենք բավականաչափ աճում ունենք: Նավթի մշակումն ավելացել ե 26,8%-ով, մագոլթի մշակումը 21,8%-ով:

Առանձնապես արժե նշել, վոր մագոլթի կրեկինգացումը Բազմում աճել ե 100%-ով, իսկ ամբողջ Ազնեվթում՝ Բաթումն ել հաշված՝ կրեկինգացումն աճել ե 335%-ով:

Սակայն կրեկինգ-գործարանն իր պլանի միայն 73%-ն ե կատարում:

Դա ցույց ե տալիս, վոր մենք թեև հիմնականում յուրացրել ենք կրեկինգ-պրոցեսը, սակայն մեծ դժվարություններ են յեղել այդ տեխնիկան յուրացնելու գործում:

Պարզ է, վոր կրեկին գացման վերաբերմամբ արդ ֆին պլանը 1932 թվին պետք է ամբողջապես ու լիովին իրագործվի: Այդ բնագավառում չեղեխայական հիմնադրություններն արդեն մեր հետևն են մնացել:

Յես կցանկանալի այսօրից ցույց տալ, թե 1931 թվին առանձին գործարաններ ինչպես են աշխատել: Պետք է ասեմ, վոր առանձին ցուցանիշների վերաբերմամբ մեր մի շարք գործարանները մրցում են իրար հետ:

Ահա, որինակ, Ջափարիձեի անվան գործարանը պոտենցիալից բենզին հանելու գործը կատարել է 100,4%-ով: Դա շատ լավ է. իսկ պարզագույն մթերքներ թորելը կատարել է միայն 87,1%-ով: 1932 թվին պետք է առաջ շարժվել:

Ի միջի այլոց պետք է ասեմ, վոր պոտենցիալից բենզին հանելու գործին այս տարի մենք առանձին ուղադրություններ ենք մոտեցել, վոր արտահանություն համար լրացուցիչ կերպով տասնյակ հազարավոր տոնն բենզին է տվել:

Դեռ անցյալ բենզինյան ճեղքվածքից հետո՝ այդ խնդրի շուրջը մեծագույն մոբիլիզացիայի է չեղել, այժմ—1932 թվին պետք է ավելի առաջ շարժվել և բոլոր պարզագույն մթերքներ ղուլըս հանելն ապահովել լիովին:

Հոկտեմբերյան հեղափոխության անվան գործարան: Պոտենցիալից բենզին է ստացված 99,9%: Քիչ է մնացել, վոր 100%-ի հասնի. բաց և այնպես՝ կեցցեն, փաստորեն ծրագրեր կատարել են: Դա հսկայական նշանակություն ունեցող վորակական գուցանիշ է: Այստեղ, պարզագույն մթերքներ թորվել է 95,6%, վոր ավելի շատ է, քան «Ջափարիձեի» գործարանում:

«Պյատակովի» գործարան: Պոտենցիալից բենզին է ստացվել 100,5%, թեև կես տոկոսով, բաց և այնպես այդ կողմից բոլոր գործարաններից առաջ է: Սակայն պարզագույն մթերքներ թորվել է 89,7%: (ձայն—բատարեյայի չեղեխայական հիմնադրություն). ընկ. Նաֆտուլլայի պետք է այնպես անել, վոր 1932 թվին մենք չհանվենք այդ բանի վրա: պետք է այդ աստիճանն էլ վերցնել գրոհով, բոլշևիկորեն: Յես չեմ կտակաձուլ, վոր պլատակովիներն այդ կանեն:

Ստալինի անվան գործարան: Պոտենցիալից բենզին է ստացված 96,4%: Այդ գործում հետ եք մնում, ընկերներ,

բաց դրա փոխարեն՝ պարզագույն մթերքներ մալկվել է 100,4% —ամենից առաջ են: Ակներեն է, վոր դուք բոլոր հնարավորություններն ունեք 1932 թվին չզիջելու առաջին տեղերից մեկն՝ մյուս ձեռնարկություններին:

Լավ է աշխատել «Ֆրուկտի ծծմբ-թթվառալին գործարանը: Վատ է աշխատել «Բուդյոննով» գործարանը:

Յես մի շարք ընկերների խնդրել եմ տալ ինձ նավթաթորման քանի բատարեաներ, մի քանի սարքավորումներ, մի քանի բրիգադներ, հարվածային բրիգադների անունների հետ միասին. դժբախտաբար, չկարողացա ձեռք բերել այդ: Բազմի կոմիտեի ապարատն ու նրա սեկմումը հերիք չեք հաղթահարելու այդ, առաջին հայացքից իբ. թե անշան խոչընդոտը: Մինչդեռ մի շարք նավթաթոր սարքավորումներ և «Ջափարիձեի» գործարանում, որինակ № 5 բ. տարյան, 9 կուբանոց № 7 բատարեան, «Հոկտեմբերյան Հեղափոխության» գործարանի 16 կուբանոց, 15 կուբանոց բատարեան զերակատարում են մի շարք ցուցանիշները: Այն, թե ինչ բանի վրա յես կցանկանայի առանձնապես կենտրոնացնել կուսկ նֆերանսի ուղադրությունը, և վոր մեղ համար բացառիկ, չես կասելի վոչ միայն համաթեմական, այլ և համաշխարհային տնտեսական քաղաքական նշանակություն ունի, դա նավթամթերքներ ղուլըս ապահովելն է:

Այստեղ չես պետք է, ընկերներ, ուղղակի ասեմ, վոր մենք մեծ արդյունքներ ունենք: Յես այդ վերագրում եմ բոլոր նրանց, ովքեր աշխատում են մեր գործարաններում արտահանություն վերաբերմամբ, բաց չի կարելի չմատնանել և ղեկավարություն տրել, դա ընկ. Սուցկու ցույց տված ծառայությունն է Ադնեվթում, դա կուսակցության ֆարբիկ-գործարանային ուսյկոմի ծառայությունն է:

Բենզինի և լիգրոյինի վերաբերմամբ մենք կատարել ենք արտահանական պլանի 10,7%-ը, կերոսինի—107,5%-ը, յուղերի—100,8%-ը:

Դա մեր նավթարդյունաբերության խոշորագույն հաղթանակներից մեկն է մահամարում:

Պետք է մատնանշել նույնպես, վոր մի տոնն նավթ մշակելու ինքնարժեքն այս տարի իջել է 5,2%-ով:

Ձի կարելի չմատնանշել մեր նավթաթոր գործարանների աշխատանքում յեղած մի քանի պարզապես հետ մնացող ընագավառները:

Ասֆալտի պլանը, այն ասֆալտի վորով մենք բոլորս
կցանկանցինք ծածկված տեսնել Բազլի, Թիֆլիսի, Մոսկվայի
ու Ղենինգրադի փողոցները, 1931 թվին կատարվել է 43,3%-ով,
Այստեղ թվերն ուղղակի խնայողակ են:

Միլոն ա վթի վերաբերմամբ: Սապոնը մեր
 Խորհրդային Միության համար շատ հարկավոր բան է: Միլոնավ-
 թի պլանի 49,6%-ն է կատարված:

Այս տարի Բագվում հառուցումն ավարտ
ված է շահագործման են աւցնում Կապե-
ւոյւնի կով-Շուքովի սիւտեմի խորհրդային
կրեկինգ գործարանը, վոր լուրջ նվաճում
են աւդիւսումն մեզ ոտար յերկրա հախու-
մից ազատելու գործում, յերկուս կրեկինգ
գործարան՝ Վինկլեր-Կիւի սիւտեմի:

4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31 32 33 34 35 36 37 38 39 40 41 42 43 44 45 46 47 48 49 50 51 52 53 54 55 56 57 58 59 60 61 62 63 64 65 66 67 68 69 70 71 72 73 74 75 76 77 78 79 80 81 82 83 84 85 86 87 88 89 90 91 92 93 94 95 96 97 98 99 100 101 102 103 104 105 106 107 108 109 110 111 112 113 114 115 116 117 118 119 120 121 122 123 124 125 126 127 128 129 130 131 132 133 134 135 136 137 138 139 140 141 142 143 144 145 146 147 148 149 150 151 152 153 154 155 156 157 158 159 160 161 162 163 164 165 166 167 168 169 170 171 172 173 174 175 176 177 178 179 180 181 182 183 184 185 186 187 188 189 190 191 192 193 194 195 196 197 198 199 200 201 202 203 204 205 206 207 208 209 210 211 212 213 214 215 216 217 218 219 220 221 222 223 224 225 226 227 228 229 230 231 232 233 234 235 236 237 238 239 240 241 242 243 244 245 246 247 248 249 250 251 252 253 254 255 256 257 258 259 260 261 262 263 264 265 266 267 268 269 270 271 272 273 274 275 276 277 278 279 280 281 282 283 284 285 286 287 288 289 290 291 292 293 294 295 296 297 298 299 300 301 302 303 304 305 306 307 308 309 310 311 312 313 314 315 316 317 318 319 320 321 322 323 324 325 326 327 328 329 330 331 332 333 334 335 336 337 338 339 340 341 342 343 344 345 346 347 348 349 350 351 352 353 354 355 356 357 358 359 360 361 362 363 364 365 366 367 368 369 370 371 372 373 374 375 376 377 378 379 380 381 382 383 384 385 386 387 388 389 390 391 392 393 394 395 396 397 398 399 400 401 402 403 404 405 406 407 408 409 410 411 412 413 414 415 416 417 418 419 420 421 422 423 424 425 426 427 428 429 430 431 432 433 434 435 436 437 438 439 440 441 442 443 444 445 446 447 448 449 450 451 452 453 454 455 456 457 458 459 460 461 462 463 464 465 466 467 468 469 470 471 472 473 474 475 476 477 478 479 480 481 482 483 484 485 486 487 488 489 490 491 492 493 494 495 496 497 498 499 500 501 502 503 504 505 506 507 508 509 510 511 512 513 514 515 516 517 518 519 520 521 522 523 524 525 526 527 528 529 530 531 532 533 534 535 536 537 538 539 540 541 542 543 544 545 546 547 548 549 550 551 552 553 554 555 556 557 558 559 560 561 562 563 564 565 566 567 568 569 570 571 572 573 574 575 576 577 578 579 580 581 582 583 584 585 586 587 588 589 590 591 592 593 594 595 596 597 598 599 600 601 602 603 604 605 606 607 608 609 610 611 612 613 614 615 616 617 618 619 620 621 622 623 624 625 626 627 628 629 630 631 632 633 634 635 636 637 638 639 640 641 642 643 644 645 646 647 648 649 650 651 652 653 654 655 656 657 658 659 660 661 662 663 664 665 666 667 668 669 670 671 672 673 674 675 676 677 678 679 680 681 682 683 684 685 686 687 688 689 690 691 692 693 694 695 696 697 698 699 700 701 702 703 704 705 706 707 708 709 710 711 712 713 714 715 716 717 718 719 720 721 722 723 724 725 726 727 728 729 730 731 732 733 734 735 736 737 738 739 740 741 742 743 744 745 746 747 748 749 750 751 752 753 754 755 756 757 758 759 760 761 762 763 764 765 766 767 768 769 770 771 772 773 774 775 776 777 778 779 780 781 782 783 784 785 786 787 788 789 790 791 792 793 794 795 796 797 798 799 800 801 802 803 804 805 806 807 808 809 810 811 812 813 814 815 816 817 818 819 820 821 822 823 824 825 826 827 828 829 830 831 832 833 834 835 836 837 838 839 840 841 842 843 844 845 846 847 848 849 850 851 852 853 854 855 856 857 858 859 860 861 862 863 864 865 866 867 868 869 870 871 872 873 874 875 876 877 878 879 880 881 882 883 884 885 886 887 888 889 890 891 892 893 894 895 896 897 898 899 900 901 902 903 904 905 906 907 908 909 910 911 912 913 914 915 916 917 918 919 920 921 922 923 924 925 926 927 928 929 930 931 932 933 934 935 936 937 938 939 940 941 942 943 944 945 946 947 948 949 950 951 952 953 954 955 956 957 958 959 960 961 962 963 964 965 966 967 968 969 970 971 972 973 974 975 976 977 978 979 980 981 982 983 984 985 986 987 988 989 990 991 992 993 994 995 996 997 998 999 1000 1001 1002 1003 1004 1005 1006 1007 1008 1009 1010 1011 1012 1013 1014 1015 1016 1017 1018 1019 1020 1021 1022 1023 1024 1025 1026 1027 1028 1029 1030 1031 1032 1033 1034 1035 1036 1037 1038 1039 1040 1041

Այստեղ յես մանրամասն կանգ չեմ առնի Ազնեվթի տեխնի-
կական մատակարարան հարցերի վրա: Պլանային առաջադրու-
թյունից վոչ մեկը լրիվ չի կատարված: Յես այստեղ կողմնադի-
միալն ասեմ, վոր մենք իմանալով այդ տեխնիկական մատակա-
րարման դժվարությունները, պետք է հաշվի առնենք այն, վոր
Խորհրդային Միության հաշվի առնենք այն, վոր
Խորհրդային ասիական պես ոգնեւ Ազնեվթին,
աշխատելով ասել այն բոլորն, ինչ վոր հը-
նարավոր է: Ազնեվթի տեխնիկական մատա-
կարարման դործում մեզ ոգնեւ նույնպես
Վեկ Ա. Պե-ի (բ) կենտրոնական կոմիտեն
անձամբ՝ ընկ. Ստալինը:

Մեզ հարող են մի հարց տալ. իսկ դուք ինչ եք փարել՝
տեխնիկական վատ մատակարարման բացասական հետևանքնե-
րից խուսափելու համար: Յես մանրամասն չեմ թվի այդ. կար-
այդ հարցի վրա, վորովհետև ներքին ուսուցումն մեջ կանգ կ'առնի
ցիպի հարցը չափազանց ուրջ հարց և թե մեզ և թե ամբողջ
Սորհրդային Միության համար:

Ներքին ռեսուրսների մոբիլիզացիայի հարցերը Բազմի Կոմիտեի և հանքային ռաջկոմների ուղադրության կենտրոնում են լինել:

ሆኔኔዎ ሣኔጠዎ ኔኔዎ ስረኔከፍኔ፤ ሀገሩከባቶኮ
 ሠሣወደሠጠኩ ሠሰሠኔጳኩኔ ሰሠሠዋኮ ከሰሠዋረባሠ-
 ጠኮረፈኮ ገኔፈ ሣሠጋዎወ ሰገኔ፤ ሰሠሠሠሠላሰደሠሣኔሠ፣
 ኮሰገሰላሠከኔዋ ከጠዋኔ፤ ስሠዋገኮ ላኔዋዋኔዋ-
 ሰሠሰዋ፤

Այս ուսման աշխիւ, 11 ամսում Ազնե վ-
թում կտրված է 304.000 մետր խողովակ
Յեւ պետք է հարցնել այն ընկերներին, վորոք ադ բանին
ձեռները ծախած ու բարձրից են նայում, թե մենք ի՞նչ կանենք,
ի՞նչ ցուցանիշներ կունենայինք այս տարի, յետ 304.000 մետր
հին խողովակներ ձեռք չբերեինք:

ԵԼԵԿՏՐՎՏՈԿԸ

Եւեքտրատովը 9,5%-ով ավելի ելեկտրոհներգիա է մշակել: Վառելիքի տեսակարար մասումն իջել է 4,5%-ով, վոր մեղ համար չափազանց կարեւոր է: Բացի դրանից, նրանք մեծ ծառայություն են ցույց տվել՝ նավթից գազի անցնելով, հենց դրանով վառելիքը տնտեսելով: Եւեքտրոտովում գազի գործադրությունն ավելի քան լերկու անգամ ավելացել է:

1930 թվին գործադրվող անբողջ վառե իջի 31%-ն է գաղ
 յեղել, իսկ 1931 թվին—զրեթե 70%-ը: 10% իջեցրված է ելեք-
 տրական ուժի ինքնարժեքը:

Այնուամենայնիվ, տեսեսուլթյան այդ ճշուղղում դեռ բոլորը
չէ արված:

Ազնեւթի եներգիտիկ տնտեսութեան ասպարիզում նոր ան-
գին շինարարութիւնն է կատարւած:

Հոգևորականներն Կրասնիի անվան Կաթնամշակարանի 24,000 կիլոգրամում 2 ասնոց տուրքինը, — մեկը մեր Խորհրդային Միության 518 կառուցումներին, — վոր անվարտված է ընկ. Մանգելբերգում ղեկավարող Ռոթշամբ անշխատող ամբողջ կոլեկտիվի բոլոր անդամներն հերոսական անհատներ շնորհակալ:

Ավարտվում է դարձյալ 24,000 կիլոկատանոց մի տուրբինի մոնտաժը՝ Կրասնիյ տեկան նուլն կայանում:

24.000 կիլովատանոց էլի մի տուրբին և պատրաստվում «Կրասնայա Ձվեդզա» կայանում և մի շարք ուրիշ ավելի մանր սարքավորումներ:

ԸՆԿ. ՍՏԱԽՆԻ 6 ՊԱՅՄԱՆՆԵՐԸ

Ի ն չ պ է ս ե ն ի ր ա գ ո Ր ծ վ ե լ Ա զ ն ե վ թ ու մ ը ն կ. Ս տ ա լ ի ն ի հ ր ա հ ա ն գ ն ե Ր ը, ն ր ա վ ե ց պ ա յ մ ա ն ն ե Ր ը:

Այդ մասին իր որոշեցումով գնահատականն ունի Ժող. Տնտ. Գեր. Խորհրդի հանձնաժողովը, վոր Ազնեվթի Աշխատանքի ու կադրերի վարչության գործունեությունն և հետազոտել:

Նա մասնանշել է, վոր «Աշխատանքի և կադրերի վարչության ղեկավարությունը, հանձին ընկ. Ֆրոլովի» հանցավոր անգործ ունե յ ու թ յ ու ն և ց ու չ ց տվել, ն ա ը ն կ ե լ ե ա ջ . ո պ ո Ր տ ու ն ի ս տ ա կ ա ն ի ո Ր ք ն ի մ ե ջ, վորի շնորհիվ հավասարաբար, անդիմությունը, հոսունությունը, անկարգապահությունն ամեն-ամիս աճել են»:

Բայց դա միայն Ֆրոլովի ց ու կադրերի վարչությունից չի կախված,

Որինակ, Լենինյան ռաշոնում 31 հոր և հետազոտվել: Այնտեղ նորմալ չափ վ պետք և աշխատեն 496 բանվորներ, բայց փաստորեն յեկել ու գնացել են 1064 հոգի: Դա նշանակում է, ընկերներ, վոր նավթահորը քարվանսարա և յեղել դարձրված: Դա վոչ միայն Ազնեվթի կադրերի բաժնի կառավարչից և կախված, այլև ստորին տնտեսավորներն ել դրա համար անմիջականորեն պատասխանատու են:

Հոր փորման Բալիլի գրասենյակում արտադրությունից ամսական հեռանում են 216 հոգի: 11 ամսվա ընթացքում դործի են մտել 2868 հոգի, հեռացել—2379: Այդ բանին պետք և լուրջ ուշադրություն դարձնեն ընկ. Դոգոնկինը, իսկ այժմ նաև ընկ. Պետերսոնը, վորն այժմ, ինչպես գիտեք, Բալիլ-Բիրի-Հեյրաթի ռաշոնն և կառավարում:

Ջափարի ձեռն անվան գործարանում, ընկ. Քարամով, առաջին յեռամսյակում ձեր մոտից հեռացել են 7 նավթաթոր և 14 հնոցապան, 3-րդ յեռամսյակում—20 նավթաթոր և 36 հնոցապան: Չի կարելի, արդյոք, այդ հ ս ու լ ու թ յ ու ն ը վերադրա, վոր մեզ տալիս են ընկ. Ս տ ա լ ի ն ն ու կ ու ս ա կ ց ու ը:

Չի կարելի անտես անել այն փաստը, վոր Ազնեվթում բնակարանային շինարարությունը հատկացրված միջոցները լիովին չեն գործադրված, թեև բնակարանային ֆոնդի նկատմամբ պահանջն ահագին է:

Բազմի Կոմիտեում մենք զբաղվել ենք Ազնեվթի աշխատավարձի հարցերով և գտել, վոր, ըստ նության, աշխատավարձն Ազնեվթում ազդակ չի հանդիսացել աշխատանքի արտադրողականությունը բարձրացնելու համար:

Աշխատանքի նարյադը տրվել է աշխատանքը վերջացնելուց հետո:

Բանվորն այն և արել, ինչ վոր ինքը հարկավոր է գտել, իսկ հետո արդեն վարչությունը հաստատել է այն, ինչ վ ու տըվել է բանվորը, յեբեմն կիսագրագետ գրությունը:

Արտադրության մեջ կազմակերպիչ չի յեղել, վորը կարողանար տեղում անմիջականորեն ղեկավարություն և աշխատանքի կազմակերպումն ապահովել:

Ուստայում կիրառված «յերեսնյակի» սխեման արդեն սկիզբն էր ձեռնկերպելու այնպիսի կազմակերպության, վոր կիպ մոտենում էր աշխատանքի ուղիղ կազմակերպման գործին:

Պետք է մասնանշել ստորին տեխնիկական և վարչական անձնակազմի անբավարար դրությունը, վորն ըստ ելուծյան Ազնեվթում մոչ թե արտադրության կազմակերպիչ, այլ ընթացիկ գործերի գրանցող է յեղել:

Վերջին տարիներս Ազնեվթում վարչական-տեխնիկական անձնակազմի ստորին կադրերն այնքան անդիմացել են, վոր թվում է, թե նրանք ամեն ինչ կրել են:

Մի միայն ը ն կ. Ս տ ա լ ի ն ի վ ե ց պ ա յ մ ա ն ն ե Ր ը կ չ ա ն ք ի մ ե ջ մ տ ց ն ե լ ու հ ա մ ա Ր մ գ ա ծ պ ա չ ք ա Ր ը, մ ի մ ի ա յ ն կ ու ս ա կ ց ու թ յ ա ն հ ր ա հ ա ն գ ն ե Ր ի հ ա մ ա պ ա տ ա ս ի ա ն՝ աշխատավարձի առթիվ Բագվի Կոմիտեի ընդունած մի շարք միջոցառումները պետք է դրույթյունը վճռականորեն դեպի լավը փոխեն և անդիմությունը հավասարաբար վերացնեն՝ վարչական-տեխնիկական անձնակազմի ստորին կադրերի վերաբերմամբ:

Սակայն դեռ շատ պետք է պայարել այդ վորոշումները կշանքի մեջ իրոք կիրառելու համար.— ուղիղ կերպով ջոկել առաջավար պրոֆեսսիաները, վերացնել հավասարաբար, բարձրացնել

աշխատանքի վորակն ու բոլորի, դրանց թվում նաև ստորին վարչական-տեխնիկական կադրերի պատասխանատվությունը:

Աշխատավարձի նոր սխեմի հիմնական սկզբունքներից մեկը պետք է համապատասխանությունը լինի՝ աշխատավարձի բարձրացման և աշխատանքի արտադրողականության միջև:

Յեա կարծում եմ, թե այն վոր ոչ ում էր, վորն աշխատակցությանն է ընդունել, նաև վոր արդյունաբերությանը ցուցց տրվող ահա-գին ուշագրավ թշուշը, տեխնիկային տիրապետելու համար տարվող պայքարը, վորն աշխատողները և կուսակազմակերպությունները, — այդ բոլորը մեզ վստահացու է ն, վոր նաև վոր վերաբերմամբ Վեկ. Ա. Պե-ի (բ) կենտրոնական կոմիտեի տված դիրեկտիվները կիրառվել են:

Զի կարելի չի սեղ Ադնելթի կադրերում յեղած փոփոխությունների մասին: Այժմ նշանավոր չափերով կուսակցության և անկուսակցականները — առանձնապես յերիտասարդ մասնագետները — ուր կադրեր են աճել ու առաջ քաշվել:

Այդ յերիտասարդ մասնագետները 5—6 տարվա արտադրական ստաժ ունին, շատերը մի տարի Ամերիկա մեացած, բայց և այնպես նրանց համարել, իսկ յերբեմն ել համարում են չհասու-նացած մարդիկ, վոր չեն կարող պատասխանատու լինել աշխա-տանքի այս կամ այն պատասխանատու ընդգրկում համար:

Յեա կարծում եմ, վոր այդ պիսի վերաբերմունքը չի կարելի վնասակար կունսերվատիզմ չհամարել, լավագույն դեպքում կուսակցու-թյան գծի չըմբռնում, իսկ վատագույն դեպքում — ուղիղ տուժնի դուսաբոտում:

Հին մասնագետները մասին: Այժմ հին մասնագետներն ահագին շրջադարձ են կատարել դեպի մեր կուսակ-ցությունը: Բայց չեա կասի, վոր մասնագետների այդ խմբին, վորի շարքերից ֆուսատուներն են դուրս եկել, դեռ ես բավա-կանաչափ լուրջ և ուշագրավ վերաբերմունք չի ցուցց տրվում:

Մենք պետք է անենք այն բոլորն, ինչ ժեշտ պայմաններ և տեղակա-ն կազմակեր-պությունների կողմից դեպի հին մասնա-գետներն ազդելու ուշագրավ թշուշն ապահովե-

լու համար՝ միանգամայն համապատասխան այն շրջագրածին, վոր նրանք են անում:

Ինչ վերաբերում և տնտեսաշին, ապա այդ մասին ավելի լավ կպատմե ընկ. Բարինովը:

Վեկ. Ա. Պե-ի (բ) կենտրոնական կոմիտեի 1931 թվի հոկտեմբերի 31 ի վորոշման մեջ ուղղակի ասված է. «Մատնանշել տնտեսաշին բացակայությունը»:

Իհարկե, այդ կողմից այժմ մի բան արված է, ձևականորեն նույն իսկ բավականաչափ է արված, բայց և այնպես հենց տըն-տեսաշին վերաբերմամբ դեռ լուրջ պայքար պիտի տարվի: Այդ հարցում վերին սրգանների կողմից 1932 թվին վոչ մի ներողա-մտություն, վոչ մի մեղմացում չի լինի: Ռոբլով վերստու-գումը կտարվի մինչև վերջ և այդ կողմից Ադնելթը չա-փազանց ուժեղ կերպով պետք է առաջ շարժվի:

1932 ԹՎԸ ՅԵՎ ՏԵԽՆԻԿԱԿԱՆ ՎԵՐԱԿԱՌՈՒՑՈՒՄԸ

Անցնում էմ 1932 թվի խնդիրներին: Պլանի համաձայն պետք է ստացվի 15 միլիոն 500 հազար տոնն նավթ (նետո): 1931 թվի համեմատությամբ աճում կազմում է 16,6%:

1932 թվին պետք է ստացվի 9¹/₂ միլիոն տոնն թեթև նավթ, կամ ամբողջ նավթահանություն 62%: Թեթև նավթի հարցն ամենասուրն է մեր նավթային արդյունաբերության մեջ: Այդ հարցն իր վրա պետք է կենտրոնացնի մեր բոլոր կազմակերպությունների ու նավթահանքե-րի բացառիկ ուշագրավ թշուշը:

Հորափորման աճումը նշված է 38,1%: Ամրող մետրածի յերկու յերրորդականը հատկացվում է թեթև նավթ ստանալու հորափորմանը:

Ինչ վերաբերում է նավթամշակման, ապա այստեղ աճում նշվում է 15,3%, մազութի մշակման վերաբերմամբ — 24,1%, իսկ մազութի կրեկինգացման վերաբերմամբ — 73,2%:

Խորհրդային Միությունում աճում է ավտոմեքենաների ու արակտորների քանակությունը. մեր գյուղական տնտեսության ու մեր ամբողջ արդյունաբերության պահանջը հսկայական չա-փերով աճում է: Մենք պետք է լիովին ապահո-վենք 1932 թվի առաջագրված թշուշներ իրա-դրությունում:

Սակայն, մինչև այժմ 1932 թվի համար Ազնեվթի պլանի վորակական ցուցանիշները դեռ չեն սահմանված:

Գուցե, ընկ. Բարինովն այնուամենայնիվ կարողանա նրանց մասին զեկուցել:

Պետք է շեշտեմ, վոր 1932 թվի համար վորակի հարցերը վճռական դեռ պետք է խաղան:

1932 թվի պլանը քննելիս՝ մեզ մոտ վեճ կար ներմուծված վող սարքավորման կոնսերվացիայի մասին: Ամբողջական կոնսերվացիայի դրուժյունը մենք քաղաքականապես սխալ ենք համարում:

Մենք վորոշում ունինք, վոր 1932 թվին Ազնեվթի համար ներմուծում չի լինի: Դա նշանակում է, վոր բոլոր այն սարքավորումը, վոր արդեն ներմուծված է, պետք է լիովին գործադրել, դրա համար մոբիլիզացիայի յենթարկելով, առաջին հերթին, Ազնեվթի ձեռնարկություններին հերթին ռեսուրսները:

Մենք հնարավոր ենք համարում կոնսերվացիայի լենթարկել միմիայն այնպիսի ներմուծվող սարքավորումը, վոր բանի գցելու համար հարկավոր է վալյուտայի նոր մեծ ծախսում, այսինքն՝ նոր ներմուծում:

1932 թվի կոնտրոլային թվերը պետք է ամբողջապես էլիովին կապված լինեն Ազնեվթի հետագա տեսիկական վերակառուցման հետ, վորի մասին ամբողջ սրությամբ հարց է դնում ՎեկԱՊԵ-ի (բ) կոնտրոլական կոմիտեի 1931 թվի հոկտեմբերի 31-ի վորոշումը:

Դեռ մոտերքս Ազնեվթում տարածված էր վնասատուների թելադրում՝ վոչ միայն ոպորտունիստական, այլ և հակահեղափոխական թեորիա, թե տեխնիկական վերակառուցումն արդեն լոնկային փոխարինել է խորաքաշ նասսը, հարվածային հորակացիայի են յենթարկվել:

Մենք պետք է ջախջախենք այդ թեորիաներն, մինչև վերջ փշրենք, այնպես վոր հետագայում ել գլուխ չբարձրացվեն: Դա անմիջականորեն կապված է ՎեկԱՊԵ-ի (բ) կոնտրոլական կոմիտեի 1931 թվի հոկտեմբերի 31-ի վորոշումը կատարելու հետ:

Ազնեվթի հետագա վերակառուցումը հիմնականում պետք է կատարվի հետևյալ ուղղություններով:

Հորափորություն խոր շերտերում, վոր կապված է նոր նավթաբեր տարածությունների պատրաստելու, նավթային 2-րդ 5-ամյակի խնդիրներին կատարման հետ:

Տեխնիկական հետագա վերակառուցման հիմքում պիտի դրվի աշխատանքային պրոցեսների մաքսիմալ մեքենացումը, մասնավոր հորափորման մեջ:

Անհրաժեշտ է ապահովել տուրբինային հորափորության արմատացումը, վորն ահազին նշանակություն ունի շնորհիվ խոր հորափորության:

Պետք է վոչ միայն տիրապետել խոր հորափորության տեխնիկային, այլ և պատրաստել ու ապահովել խոր հորերի շահագործումը:

Նավթամշակման բնագավառում — Նավթամշակման քիմիացումը, նավթից հնարավոր քանակի ու վորակի նավթամթերքներ հանելը:

Հատուկ նշանակություն ունի Ազնեվթի յուղային արտադրությունը, վոր տալիս է արտահանման չուղերի 100%-ը և խոր. Միության ներքին գործածության չուղերի 95%-ը:

Մի շարք հին բառերաների վերակառուցումը, կրեկինգ-դործի, մասնավոր Շուխովի և Կապելցունի կովի խորհրդային կրեկինգի զարգացումը, վորի փորձը դրական արդյունքներ է տվել և վորը կարող է գործել վոչ միայն հեղուկի, այլ և շոգեֆազայով:

Պետք է ավելի լրջորեն վերաբերվել Ազնեվթի տեսիկական բազային:

Ներկայումս Ազնեվթին են տրված մի շարք տեխնիկական գործարաններ: Նավթային տնտեսության տեխնիկական վերադիմումը կապված է այդ գործարանների աշխատանքի հետ:

Յեվ 4-արագանոց ստանոկը, և տուրբոբուրը, և լավագույն կացինը, և նասոսների ու կոմպրեսորների նորագույն տիպերը — այս ամենը մեծ չափով կախված են այժմ Ազնեվթին տրված գործարաններից և նավթային սարքավորման միութենական տրեստի գործարաններից:

Բացի դրանից, ընկերներ, բացառիկ ուղղություն պիտի զարձակվի ավտոտրանսպորտին, տրակտորներին և նրանց ուղեղնալ ոգտագործմանը:

Անհրաժեշտ է նաև կարգի բերել գոյութունն ունեցող տեխնիկական բազան,—այդ թվում խորաքաշ նառնասյին ու կոմպրեսորային տնտեսութունը, Ազնեվթում վերացնել սարքավորման անդիմութունը, աշխատել մաքսիմալ էֆֆեկտիվութամբ ոգտագործելու այդ սարքավորումը և այդ նպատակի համար անհրաժեշտ ռացիոնալացումը կատարել:

Այն ցած ժամանակաշրջանում ռացիոնալացումը Ազնեվթում հետին տեղն է բռնել: Հետագայում այդ բանը թույլ տալ չի կարելի, դա այժմ ուղղակի կհակասի կոոսակցութան հիմնական զծին և Ազնեվթի հետագա տեխնիկական վերակառուցման խնդիրներին:

Չի կարելի մոռանալ պահեստային տնտեսության ու նավթամիջման, նրանց տեխնիկական բարելավման ու նրանց տեխնիկական ռացիոնալացման հարցերը:

Այդ բոլոր խնդիրները լուծելու համար անհրաժեշտ է ավելի մեծ ուշադրութուն դարձնել գիտահետախուզական աշխատանքին, ավելի ուժեղ կերպով աչք աշխատանքը կապել պրակտիկայի հետ:

Մի քանի ընկերներ կարծում են, թե Ազնեվթի կոնսորցիում թվերով 1932 թ. հիմնական ծախսերին հատկացրած 150 միլ. ռուբլուց բացի հետագա տեխնիկական վերակառուցման համար առանձին միջոցներ պիտի տրվեն: Այդպիսի կտրալածութունը բնորոշում է դեպի գործը յեղած սխալ մոտեցումը:

Այն բոլոր միջոցները, վոր մենք ներդրում ենք մեր նավթային տնտեսության մենք, այն 150 միլիոնը կամ մի քիչ ավելին, վոր մենք կաշխատենք ստանալ հիմնական ներդրումների համար, պետք է ծախսվեն մտածված ծրագրով, հետագա տեխնիկական մտածկառուցման ծրագրով: 1932 թվին վերապել չպիտի ներդրվի նավթային արդյունաբերության մեջ առանց տեխնիկական վերա-

Ցեա կարծում եմ, վոր արդեն վորոշ բան մշակված է այդ ուղղությամբ և մենք այստեղ այդ մասին կլսենք, մանավանդ, մեզնից պահանջում են ներկայացնել նյութեր՝ Ազնեվթի տեխնիկական վերակառուցման պլանի մասին:

Ինձ ցնում է խոսել նաև հարվածայնության և սոցմրցման մասին:

Ազնեվթում հարվածայնությունն ընդգրկում է բանվորների 77%-ը, սակայն Ազնեվթում և միութնում տվյալներ չկան, վորոնց հիման վրա կարելի լիներ դատել նրանց աշխատանքի արտադրողականության իսկական զինամիկայի մասին:

Այստեղից կարելի է յեղրակացնել, թե զեռ վորքան անբավարար է հարվածային շարժման զեկավարութունը տնտեսորգանների և պրոֆմիությունների կողմից:

Մինչդեռ ունեցած նվաճումներն ամբողջովին կապված են բանվորների ու մասնագետների արտադրական ակտիվության և ենտուզիազմի ուժեղ վերելքի հետ, վորի ցայտուն օրինակները հանդես են բերել նավթահորերի, գործարանների, բատարեյների և կառուցող հարվածայինները:

ԱԶՆԵՎԹԻ ԿԱԴՐԵՐ 3ԵՎ ՂԵԿԱՎԱՐՈՒԹՅՈՒՆԸ

Ազնեվթի կադրերի մասին: Չի կարելի չմտնանշել այն մեծ առաջադիմութունը, վոր կատակա, բնիկ ազգություններից Ազնեվթի կադրեր պատրաստելու գործում:

Ցարգավուչի դպրոցներում սովորում են 45,4% թուրքեր, Փարգավուչի դպրոցներում—25% թուրքեր:

Արոֆտեխնիկական կրթության կուրսերում—նավթային տըն-ցեա կարծում եմ, վոր այդ տեսակետից և նավթային տըն-տեսության շահերի տեսակետից միանգամայն անձիշտ գրույթ էլիններ նվազեցնել կադրեր պատրաստելու մեր աշխատանքը:

Ցեա կարծում եմ, վոր այդ բանն անել մենք չենք կարող և պետք է վճռական պայքար մղենք կադրեր պատրաստելու հարցի վերաբերմամբ:

Ինչ վերաբերում է Ազնեվթի վերակառուցմանը, յես կարծում եմ, ընկերներ, վոր Ադրկոմիտսի (բ) կենտկոմի և Բագվի Կոմիտեի վրոշումը՝ հաստատված Անդրյերկրկոմի կողմից՝ ձեզ հայտնի է: Մենք ձգտել ենք հաստատուն բազա ստեղծել ձեռնարկի ինքնուրույնության համար: Հանքը, վորպես խոշոր ձեռնարկ պետք է միացնի նավթահանությունը, հորափորությունը, հետախուզությունը, ոժանդակ ձեռնարկները: Այնտեղ պիտի լինի մի տեր իր ոգնականներով: Պարտականությունների բաշխման մեջ հատկություն պիտի առաջ բերվի տեղերում, նպեկենտրոնական ապարատում:

Առանձնապես կարևոր է, թեկուզ և հեշտ չե, արտադրության ստորին ոլակի—նավթամշակման մեջ նավթահորերի խրմ-

բի, հորափորման մեջ նալթահորի, նալթամշակման մեջ սարք-վորման, ագրեգատի ամրապնդումը ձեռք բերել:

Ձի կարելի, ընկերներ, չչեշտել այն անհրաժեշտությունը, թե ինչ ել վոր լինի պետք ե ուժեղացնել Ազնե վթի պլան-ն ա յ ի ն-տե խ ն ի կ ա կ ա ն ղ ե կ ա վ ա ո ու թ յ ու ն ը:

Դրա վերաբերմամբ ինչ վոր մեր ուժերից վեր չե, կարվի, բայց անտեսական որդանների վերակառուցման համար սովորա-կան միջոցառումները, սովորական մոտեցումը ներկայումս արդեն բավական չե:

Հարկավոր ե, ընկերներ, վոր պես զի ամեն ինչի մեջ զգացվի հստակ սկզբունքային և քաղաքական գիծ, վոր պես զի Ազնե վթի տնտե-սական ղեկավարումը չունի լիովին ու ամբողջովին կուսակցության ու Բազմի կազմակերպումը չունի հետ համընթաց գնա:

Յես չեմ կասկածում, վոր 1932 թվին այդ կողմից կլինի որինակելի տարի և վոր մինչև այժմ չեղած բոլոր սխալներն անպայման կուղղվեն:

Յեվս մի նկատողություն, գործիչներ ի հին կադ-րերի մասին: Այո, կան, դժբախտաբար, վորոշ գործիչներ, այսպես կոչված «հին կադրերից», վորոնք վորոշ բաներում հետ են մնում: Պետք ե ամեն կերպ ոգնել նրանց առաջ գնալու և քշակել:

Բայց այդ մարդկանցից մի քանիսն անհույս կերպով տա-պալվում են և տապալում գործը, ընդամին խրվում են ոպորտուն-նիստական ճահիճը: Այդ մարդիկ, ինձ թվում ե արժանի են այն բանին, վոր Ազնե վթի հին գործիչները սահմանազմվեն նրանցից:

Վերցրեք, որ ինչ ա կ, Դ ու ը ո վ ի ն, վորը Բախտալու մե ե յեղել: Նա փոխանակ իր սխալները հասկանալու և ողորդու, առաջ գնալու, դուրս ե գալիս կուսակցականություն շրջանակից, զրադվում ե գրուպայական գործերը շարունակելով և հենց դը-բանով իրեն այժմ գրել ե ամենաանախանձի ղրության մեջ:

Յես չեմ կասկածում այն բանում, վոր Ազնե վթի հին կադ-րերի գործիչների լավագույն ներկայացուցիչները դատապար-տում են Դ ու ը ո վ ի ն այնպես, ինչպես վոր չեն կարող նաե չդատապարտել ընկ. Տ յ ու խ տ ե ն վ ի—հրափորություն լե-նինյան գրասենյակից—վարմանքը, վորը տապալել ե գործը, զրադվել ե ինքնամատակարարմամբ և այլ աղեղ գործերով, վո-րոնք արժանի գնահատականն են ստացել կուսակցու-թյան Լ ե ն ի ն յ ա ն ու ա յ կ ո մ ի կ ո ղ մ ի յ:

Ի՞նչ ե հարկավոր մեր նալթարդյունաբերությանը 1932 թ. հիմնական խնդիրները կենսագործելու համար:

Հաղթանակի բանալին—ընկ. Ս տ ա լ ի ն ի 6 պայմաններն են՝ պլանու մասնաշաղկապ աշ-խատանքը, սոցմրցունք ու հարվածայն ու-թյունը՝ գրված ավելի բարձր աստիճաններ վրա:

Յեվ այսպես կուսակցություն ղեկավա-րումը չամբ՝ դեպի պայքար Ազնե վթի տեխնի-կական վերակառուցման և 1932 թվի պլանի կատարման համար:

ԿԱՍՊԱՐ

Կասպարի ղրությունը շատ լուրջ ե: Ի՞նչ ենք ունեցել մենք Կասպարում:

Գարնանային վերելք՝ կապված ընկ. Ս տ ա լ ի ն ի հեռագրի հետ, ամառը—աշխատանքի թուլացում, վորոշ անկայունություն և դեմոքրիկացիա, աշնանը—հետագա վատացում: Նավագնացու-թյան շատ վատ վերջացնելն ել ավելի ե խորացրել Կասպից նա-վատորմի ղրությունը:

1931 թվի հիմնական ցուցանիշներն են,—նալթալեցման պլանը կատարված ե 76,5%-ով, բեռների փոխադրությունը—70,6%, ուղեվորների փոխադրությամբ ընդգրկված ե 63%:

Սոցմրցմամբ ու հարվածայնությամբ ընդգրկված են շատ Սաղաջ կան առանձին նավե, վորոնք գործում են շատ լավ ու գերակատարել են փոխադրությունների պլանը:

Որինակ, «III Ի ն տ ե ռ ն ա ց ի ո ն ա լ» նավը՝ կապի-տան Լ յ ու բ ա վ ի ն ի գլխավորությամբ իր պլանը կատարել ե 105,5%-ով. «Վ ո լ գ ա» նավը՝ կապիտան Տ բ ա ու ֆ մ ա ն ի գլխավորությամբ 103,5%, «Գ ու բ ա ն ո վ» նավը՝ կապիտան Ռոսկովսկու գլխավորությամբ—104% և այլն:

Ռոսկովսկու գլխավորությամբ—104% և այլն: Այս ցուցակն, ի հարկե, լրիվ չե: Կան մի շարք հերոսներ ու հարվածայիններ, վորոնց անունները հաճախ մնում են ան-հայտ:

Ի՞նչ պետք ե անենք մենք Կասպարում 1932 թվին:

Կասպարը պետք ե նույնպիսի վերակառուցում կատարի, ինչպիսին վոր Ազնե վթը: Պետք ե աշխատել ավելի վորոշակի անհամապատասխանությունները, մասնավաճառ պիտի առանձին ողակների պարտականությունները,

մեծ ինքնուրույնութուն տալ ստորին տնտեսական ողակին, առանձին շոգենավերին, կոմանդաներին, բրիգադներին և այլն:

Բայց դա քիչ է: Մենք այժմ պետք է հարց դնենք Կասպարի ներսում նավթատար նավառորմին ինքնուրույն տնտեսական միավորի վերածելու մասին: Փոխադրությունների ծավալով նա բռնում է Կասպարի համարյա 80—90%-ը, իսկ բեռնատար նավատորմը—10 տոկոսից քիչ ավելի, բայց քանակի կողմից ապրանքատար նավատորմն ունի համարյա այնքան նավ, վորքան և նավթատարը:

Յեթե ամբողջ Կասպարի և նրա ղեկավարությունը ուղադրությունը դարձվում է միայն նավթատար նավատորմին, դա ի վնաս ապրանքատար նավատորմի և լինում, մի բան, վոր վոչ մի դեպքում թույլ տալ չի կարելի:

Իսկ չեթե անհրաժեշտ ուղադրությունը դարձվում է ապրանքատար նավատորմին, դա շատ հաճախ ի վնաս նավթատար նավատորմի է լինում, վորը հիմնականն է:

1932 թվին մեր առաջ դրված են Կասպարի մի շարք հիմնական հարցերը, — վոր կապված են տնտեսաշիվ մտցնելու, ղեկավարության բարելավման, կադրերի ամրապնդման հետ. հարցեր, վոր կապված են, մանավանդ, առաջնահերթ խնդրի հանդիսացող ձմեռային նավաորոգման ու նավարկության ժամանակին սկսելն ապահովելու հետ:

Ընկ. Ստալինին վեց պայմաններն այստեղ ել են հանդիսանում մեր հաղթանակի բանալին:

Մի իլյուստրիացիա Կասպարի աշխատանքի վերաբերմամբ. — Կասպարում գործում է 15,967 մարդ, իսկ 1931 թվին Կասպարի դռնից ներս են մտել 15,900 հոգի. հոսունությունը հսկայական է: Հոսունությունը—դա մեր տնտեսության ցեցն է: Կասպարում չեղած հոսունությունը բնորոշում է, վոր և անդիմությունը և հավասարանքն այնտեղ վոչ միայն վերացրված չեն, այլ վորոշ տեղեր դեռևս ծաղկում են:

Յես կցանկանալի ելի մի քանի խոսք տասել դեպի կապիտանը չեղած վերաբերմունքի մասին: Կասպարի բոլոր նավերում, մինչև իսկ խոշորագույն շոգենավերում և ջերմալնացներում կապիտանին, վորն ըստ ելություն հանդիսանում է խոշոր ձեռնարկի գլխավոր, անպատճառ ստիպել են ձախելու ընդհանուր սեղանադրանքն ամբողջ կամաղալի հետ միասին:

Մինչև իսկ այդ բանում կապիտանին դրել են այնպիսի պայմաններում, վոր նա շնորհիվ մանր-բուրժուական հավասարանքին՝ միանգամայն անդիմացվել է:

Յես ի նկատի ունեմ հռչակավոր կոլսնունդը—այսպես կոչված «կոլլեկտիվ սնունդը»:

Վոչ մի հավասարաճեց ու ապահովություն չեն ապահովել մենք թույլ տալ չենք կարող: Յես կապիտանը կամ մեխանիկը լավ է վստահվում, իսկ նա ավելի պիտի ստանա, քան թե հնոցպանը կամ նավաստին, նա կարող է իրեն թույլ տալ ձեռք բերելու այն, ինչ վոր իրեն դուր է գալիս:

Կասպարի, ձմեռային նավաորոգման, ռեյդային նավատորմի և նավադնացության ամբողջ նախապատրաստության հարցը չափազանց սուր կերպով է կանգնած Բազվի կազմակերպության առաջ: Անցյալ տարվա վորձը մենք պետք է հաշվի առնենք: Չսպասել ընկ. Ստալինին ինքնուրույն, այլ դեկավարել նրա անցյալ տարվա գործն, այլ տված հեռագրով և ժամանակին գարնանը տված հեռագրով ահա դրո՛ւ մի ջոցները՝ ձեռք առնել բոլոր ահաբաժեշտ միջոցները՝ ապահովելու համար թե ձմեռային նորոգում թյունը և թե 1932 թվին նավադնացությունը:

ՅԵՐԿԱԹՈՒՂԱՅԻՆ ՏՐԱՆՍՊՈՐՏ

Յերկաթուղային տրանսպորտի վերաբերմամբ ցուցանիշները շատ վատ են: Տեղին է հարց տալ՝ չե՞րկաթուղային տրանսպորտի մասին ելի շատ են հարկավոր ՎԵՍՊԵ-ի (բ) Կենտկոմի դիմումներ ու վորոշումներ:

Գնացքների շարժումը մեղ մոտ դեռևս 59 տոկոսով է կատարվում, համաձայն ժամացուցակի, մինչև իսկ 1930 թվին չեղել են 63 տոկոս, այսպես ասած 1931 թվին, թեկուզ ավելի մեծ ուղադրություն է դարձվել չերկաթուղային բանվորներին ու ծառայողներին, մեր չերկաթուղամասում ըստ մի շարք ցուցանիշների դրությունն ավելի վատ է, քան թե 1930 թվին:

Հիվանդ շոգեկառքերի տոկոսն ավելի մեծ է, քան թե պլանով թույլատրվածը:

Դժվար է, իհարկե, վերակառուցել չերկաթուղային տրանսպորտի կոնսերվատիվ և ծանրուն ապարատը: Սակայն կան հարկապարտի կոնսերվատիվ և ծանրուն ապարատը իրենց պլանը գերածային շոգեկառքեր ու բրիգադներ, վորոնք իրենց պլանը գերազանցում են:

IV. ԳՅՈՒՂԱԿԱՆ ՏՆՏԵՍՈՒԹՅԱՆ ՍՈՑԻԱ- ԼԻՍՏԱԿԱՆ ՎԵՐՍԿԱՌՈՒՑՈՒՄԸ ՅԵՎ ԴԱՍԱԿԱՐԳԱՅԻՆ ՊԱՅՔՆՐԸ ԳՅՈՒՂՈՒՄ

ԿՈՒԼԵԿՏԻՎԱԿԱՆ ԶԱՐՅԵՐԸ

Անցնում եմ գեկուցման հետևյալ մասին:

Ամենից առաջ՝ խորհ. Ադրբեջանի գյուղական տնտեսության մեջ տեխնիկական մշակույթն երբեք զարգացման մասին: Տարեց տարի Ադրբեջանում աճում են տեխնիկական մշակույթները: 1909 թվին տեխնիկական մշակույթների տեսակարար կշիռը լեղել է 11,6%, 1930 թվին—15,4% իսկ 1931 թվին—արդեն 22%: Տեխնիկական մշակույթների բոլորած տարածությունը 1929-ից մինչև 1931 թվին աճել է 92 %-ով:

Դրա հետ միասին տեղի է ունենում նաև գյուղական տնտեսության մեքենայացումը: Տարեց տարի ավելանում է տրակտորների ներմուծումը: Ներկայումս Ադրբեջանի դաշտերում մենք 1500 տրակտորից ավելի ունենք: Այսպիսով, հիմնականում տեխնիկական մշակույթն երբեք զգուշ, նոր տեխնիկական գյուղական տնտեսության մեքենայացման բազայի վրա՝ տեղի է ունենում գյուղական տնտեսության սոցիալիստական վերակառուցման պրոցեսը, կապված գյուղական տնտեսության կոլլեկտիվացման հետ:

ՎԵՆԱՊԵ-ի (բ) Կենտրոնական Կոմիտեի 1931 թվի հոկտեմբերի 31-ին վորոշման մեջ ասված է, թե մի շարք ռայոններում մի շարք խոշոր սխաներ են թույլ տվել կոլլեկտիվացումն անց կացնելու գործում, առանց բավականաչափ լուրջ աշխատանք տանելու և կազմակերպված կոլխոզները կազմակերպչա-տնտեսականորեն ու քաղաքականորեն ամրապնդելու:

1931 թվի դեկտեմբերի 29-ին Անդրբեյրկոմի կայացրած վորոշման մեջ,—վոր Սնդրկովկասի մեր կուսկազմակերպության վերջին ժամանակաշրջանի լավագույն գոկուսներին մեկն է հանդիսանում Անդրկովկասի կոլխոզային շինարարության խըն-

դիրների վերաբերմամբ,—նույնպես ասված է այդ սխաների մասին, վորոնցից հիմնականն է—գոյութուն ունեցող կոլխոզների վոչ բավականաչափ կազմակերպչա-տնտեսական ու քաղաքական ամրապնդումը, կոլլեկտիվացման թվերի հետևից ընկնելը, միաժամանակ վոչ բավականաչափ կազմակերպելով չքանելը, վորութունը, թույլ ծավալելով մասսայական աշխատանքը և վոչ բավականաչափ քաղաքական ղեկավարութուն ունենալով գյուղացիական մասոանների վրա:

Բամբակի ռայոններում այժմ կոլլեկտիվացված է տնտեսությունների 60,7%-ը: Բայց մենք չպետք է մոռանանք, վոր ղեռ բավականաչափ փխրուն և չձևակերպված շատ կոլխոզներ կան, վորոնց կուսկային ազդեցության կա, վոր նույնիսկ կան անվան տակ թաքնված կոլտկային «կոլխոզներ»:

Սխաների ու ծուռների որինակներ, «ձախ» վաղարարություն, կոլլեկտիվացման ուղքած թվերի հետևից ընկնելու որինակներ մենք բավականաչափ ունենք տեղերում և նույն իսկ կենտրոնական որգաններում:

Այդպես, որինակ, Հոգժողկոմատն ու Կոլխոզներտը 1931 թվին կոլլեկտիվացման կոնտրոլային թվերը հասցրել են ռայոններին, վորպես պարտադիր առաջադրություններ:

Հաշտարխան-Բաղարի ռայոնում կոլխոզները խոշորացնելու տասնորյակ է կատարվել, բայց այնպես, վոր դրա հետևանքով քայքայվել է 14 կոլխոզ և կոլխոզներից դուրս են լքել 629 տնտեսություն. տասնորյակը կատարվել է մեքենայորեն, վարչարարության սիջոցով:

Կոլլեկտիվացման թվերի հետևից ընկնելու «ձախ» վաղքի որինակ է հանդիսացել իր ժամանակին նաև Գյանջայի ռայոնը, յերբ այնտեղ քաղկոմի քարտուղար իր ընկ. Կարաևը՝ Սդրկովկասի (բ) Կենտրոնական Կոմիտեն պետք է ունեցել խիստ կոլիներ մղել Գյանջայի ռայոնի ձգտումի դեմ, այն է՝ ինչ ուզում է լինի՝ 1931 թվի գարնանը 100%-ով համատարած կոլլեկտիվացում կատարել:

«Ձախ» վարչարարության, միջակ ու չքավոր մենատնտեսի թերազնահագման սխաների կրկնությունն ոգտագործում է կուսկին՝ իր դիրքերն ամրապնդելու, կոլխոզային շարժումը վիժեցնելու համար:

Այնտեղ, ուր «ձախ» վարչարարություն գոյութուն ունի, այնտեղ սովորաբար կուլակը չի կատարում հաստատուն առաջադրությունները, այնտեղ կոլխոզներն ամենից շատ են աղտոտված:

Մեծ նշանակութիւն ունի կոլխոզի նախագահի հարցը: Կոլխոզի նախագահը պետք է մասսայական երիկազմակերպիչը, գյուղում տնտեսական, սոցիալիստական շինարարութեան կազմակերպիչը լինի, բայց վոչ թե ագամիստութիւնը հաճախ հրամայարութիւն է:

Այլ կարգի սխալները տեղի են ունեցել ինքնահոսի վրա հույս դնելու, կուլակին վերավորելուց վախենալու, կուլակային հավասարաքիւնի և կոլխոզներում չեղած գլխողական տրամադրութիւնների գծով:

Մի շարք ռայոններում դեռ ևս իրոք գործարքայինը չի կիրառվում, դրանից ծնվում է կուլակային հավասարաքիւնի յեկամտները թագցնելու և այլ փաստեր կան:

Որինակ՝ Դիվիչի 48 կոլխոզներից 22-ը հայտարարում են, թե իրանք վոչ մի յեկամուտ չունեն: Պարզ է, վոր այդպիսի կոլխոզներում պետք է նայել, թե ով է ղեկավարում: Հազիվ թե այնտեղ ղեկավարելիս լինեն այնպիսի մարդիկ, վոր կանգնած են խորհրդային ղեկներում, հազիվ թե ղեկավարելիս լինեն կուսակցական ընկերները (յեթե կան), վորոնք պահպանում են կուսակցութեան գիծը:

Դժբախտաբար մենք վոչ միայն առանձին կոլխոզներ, այլև ռայոնական կազմակերպութիւններ ունենք, վորոնք կուլակային ազգային տրամադրութիւնների գերի են:

Այդպես, որինակ, Ագրկոմիկուսի (բ) Դիվիչի ռազկումը վորոշել է. «Յեկամուտները բացակայութեան պատճառով վերջնական բաշխում չկատարել և Բագվի բերդագործութեան. — Վ. Պ.) արձակել»:

Ինչից պետք է սկսել կոլխոզների ամրապնդումը:

Ամենից առաջ՝ նրանց կանոնադրական ձեւակերպութեան արտելի կանոնադրութեամբ և կազմեն այն ֆոնսական ամրապնդման բաղա են հանդիսանում:

Մենք հաճախ փաստեր ենք տեսնում, չերր, որինակ, բամբակ լծկաններն ու մթերատու անասունները չեն կոլլեկտիվացվում, դրան ուշք չեն դարձնում:

Կանոնադրութեան ձեւակերպութեամբ, գործաբայինը կիրառելը և յեկամուտները ու-

ղիղ բաշխումը կոլխոզներին կազմակերպչատնտեսական ամբապնդման հիմունք են հանդիսանում:

Այս անանը գործարքայինի վերաբերմամբ բամբակի ռայոններում վորոշ առաջադիմութիւն ենք ունեցել, բայց և այնպես գործնականում շատ կոլխոզներում գործարքայինը դեռ աշխատանքի կազմակերպման հիմնական ձև չի հանդիսանում:

Դեռ ևս ուժեղ են հավասարեցման ձգտումները, վոր չերեւան են գալիս յեկամուտները բաշխելիս:

Մի շարք տեղերում կուլակային մանկւորները նրանով են արտահայտվում, վոր աշխատորի արժեքը հասցնվի մի քանի կուլակի, որինակ Ղարադոնլուի ռայոնում գործարքայինը պետք է կիրառու, վոր գործարքային գնահատութեամբ՝ աշխատանքի 10 աշխատորը գրել են 30—40 աշխատոր, ստացվել է սխալ հաշիվ, — մի աշխատորին գրել 15—20 կուլակ:

Մինչդեռ աշխատանքի միացումը կոլխոզում — կոլխոզային աշխատանքը նրա արտադրողականութեան մեծ աճում է տալիս մենատնտեսի համեմատութեամբ՝ և բարձրացնում է կոլխոզային գյուղացիութեան նյութական ու կուլտուրական բարեկեցութիւնը:

Որինակ՝ Մլոսուսլուի գյուղխորհրդի թագաշխան գյուղի 126 տնտեսութիւնից բաղկացած կոլխոզում ընդհանուր յեկամուտ է ստացվել 80,600 ուրլի:

Մեքենա-տրակտորային կայանին, բանկին իր պարտքերը տալուց և կանոնադրութեան համաձայն բոլոր ֆիդելը դուրս գալուց հետո՝ կոլխոզիկներին տալանք և փող է բաժանված — 42,566 ուրլու: Մի աշխատորի արժեքը դուրս է յեկել 1 ու 35 կ: 2 քավոր Բեգլար Խասայ Ողլին 1930 թվին 250 ու, իսկ 1931 թվին բամբակից ստացել է 580 կոլխոզում նրա յեկամուտը յեղել է 580 ուրլի և այլն:

Կարելի է մի ամբողջ շարք որինակներ բերել, թե ինչպես կոլխոզիկները գյուղական տնտեսութեան մեծ արդյունքների են բաղադրման հիման վրա նյութական ձեւ արդյունքների են հասնում:

Շնորհիվ խորհրդային շխանութեան և կուսակցական քաղաքականութեան և Ագրիկուսի հանրապետութեամբ արձրանում Անգրկոմիկուսի գյու-

ղացիական աշխատավոր մասսաների կուլ-
տուրական և նշույթական մակարդակը:

Այդ հաջողութիւնները ձեռք են բերվում դասակարգային
սրված պայքարում, չեղծ խորհրդային իշխանութիւնն
ընդ, ամենից առաջ կուլակի կողմից կատարել
տեղի ունենում:

Հունիսից մինչև նոյեմբեր ամիսը կոլտոգների և կոլտոգ
նիկների դեմ կուլակների կողմից 63 տերորիստական գործողու-
թիւններ են կատարվել:

Յեռ կարծում եմ, վոր այս տարի, բամբակի
ռաջոններում կուլակի տիվացումը հիմնական
նում ավարտելու և կուլակի թշուր Վերա-
ցնելու հիման վրա մենք կկարողանանք
արմատից և միտնգամ ընդմիշտ դուրս պո-
կել կուլակային բանդիտի դմը Ադրբեյջանի
խորհրդային գյուղացի:

Կոլտոգային շարժման կազմերը դեռ շատ թույլ են: Բազմի
կազմակերպութիւնը պետք է մեծ ոգնութիւն ցուցն
տա Ադր-
բեյջանի գյուղին, մասնավորապէս կազմեր տալով և այդ կազմե-
րը նախապատրաստելով: Բազմում անցնելով արտադրական ու
մասսայական աշխատանքի դպրոցը՝ Բազմի ընկերները կկարո-
ղանան գյուղը տանել այն լավագոյնը, ինչ վոր կա Բազմի
պրոլետարիատի մոտ և այն հակապական փորձը, վոր նա ունի
աշխատանքի և արտադրութիւն կազմակերպման, սոցմրցութիւն
զարգացման գործում:

Աչքի են ընկնում կոլտոգային շարժման կազմերի հոսու-
նութիւնը: Բայց և այնպէս 1931 թվին մենք վորոշ առաջադի-
մութիւն ունեցել ենք: Որինակ, կուրսերում այդ տարի սովորել
են կոլտոգային շարժման 13,000 դանազան աշխատողներ, ընդ
վրում նրանցից 12,000-ից ավել թուրքեր են:

1932 թվին մեր ուշադրութիւնը պետք է կենտրոնացնենք
կոլտոգի վարչութիւն և նախագահի հարցի վրա:

Նախ պետք է ճանաչել կոլտոգի ամբողջ վարչութիւնը և
վոչ թե միայն նախագահին. — դա մեր կոլտոգային և կուսակցա-
կան ղեկավար կազմակերպութիւնների, ամենից առաջ ռաջոնա-
կան կազմակերպութիւնների անելիքն է:

Յերկրորդ պետք է ժամանակին ապահովել կոլտոգի նախա-
գահին և կոլտոգի վարչութիւնը ոգնութիւն հասցնելու գործը,
և այդ ոգնութիւնը կազմակերպել սխտեմատիկ կերպով, վորոշ
պլանով, համապատասխան տնտեսութիւն խնդիրներին:

Այս տարի նախատեսված է Ադրբեյջա-
նում կուլակի տիվացնել գյուղացիական տըն-
տեսութիւններին 55%-ը և բամբակի ռաջոն-
ներում հիմնականում ավարտել կուլակի տի-
վացումն ու կուլակի թշուր Վերացումը:

Յերկու խոսք այն մասին, թե չերբեմն մեզ մոտ ինչպէս են
հասկանում — հիմնականում ավարտել կուլակի տիվացումը: Մի քա-
նի ընկերներ դրա հետ կապում են — կուլակի տիվացումը 100%-ով:
Բայց իրոք դա, իհարկէ, սխալ է:

Վեկ Ա. Պե-ի (բ) կենտրոնական կոմիտեի ոգոստոսի 2-ի վո-
րոշման մեջ պարզ ասված է. — «հիմնականում կուլակի տիվացումն
ավարտելու չափանիշ է հանդիսանում վոչ թե չքավոր-միջակ
տնտեսութիւններն անպայման 100%-ով ընդգրկելը, այլ կոլտոգ
ներգրավելը գյուղացիական տնտեսութիւնների 68—70%-ից
վոչ պակաս, ընդգրկելով ցանքսային տարածութիւնների 75—
80%-ից վոչ պակաս»:

Ընդ սմին մի բոլոր տնգամ չպետք է
աչքաթող անել հիմնական խնդիրը — կուլտոգ
ների կազմակերպելու և անհատական ամբողջ-
նումը, վորպէս կուլտոգ շարժման աճման ա-
մեն ագլխավոր պայմանը:

Այստեղից ամենայն պարզութեամբ բխում է կոլտոգների
կազմակերպչա-տնտեսական ամբապնդման տնտեսական-քաղա-
քական անագին նշանակութիւնը:

Այստեղից խնդիր է բղխում — չքավոր ու միջակ
մենատնտեսի մոտենալ վորպէս վաղվա
կուլտոգնիկի և ապահովել քաղաքական դե-
կավարութիւնը գյուղում՝ գյուղացիական
աշխատավոր մասսաների վերաբերմամբ:

Պարզ է, վոր հիմնականում կուլակի տիվացումն ավարտող
ռաջոններում կուլակութիւն — վորպէս դասակարգի վերացումը չի
անցնի առանց կատարել պայքարի: Այդ պայքարն անխղիչ կեր-
պով կապված է կուլակային մանկունքը մերկացնելու, կուլա-
կային բանդիտիզմին լիովին վերջ տալու հետ. կապված է սխալ-
պես նոր սխալներ թույլ չտալու և ուղղելու կատարված սխալ-
ներն ու կուսակցութիւն քաղաքականութիւն աղավաղումները՝
թե մենատնտեսի թերագնահատման, «ձախ» վարչարարութիւն
զծով և թե աջ ոպորտունիզմի, ինքահոսի վրա հույս դնելու,
կուլակին թագցնելու, կուլակի հետ կապ հաստատելու գծով
և այլն:

Դրա հետ և կապված նաև գյուղական տնտեսութեան սոցիալիստական վերակառուցման լծակների հարցն, ամենից առաջ, սովորաբար ու մեքենա-տրակտորային կայաններում, վորոնք կողքիկտիվացման կարևորագույն լծակներ հանդիսանալով՝ գործնականում հաճախ Ադրբեջանում իրանց դերին ու խնդիրներին անհամապատասխան բավականին ծանր պայմաններ մեջ են գտնվում:

Անդրյերկրյան հին ղեկավարութունը չափազանց սեղմել և ու կենտրոնացրել սովորների ու մեքենա-տրակտորային կայանների ղեկավարութունը: Այժմ մեզ մոտ մեքենա-տրակտորային կայանների Ադրբեջանյան կենտրոն և ստեղծված և գործիչներով ամրապնդվում են սովորներն ու մեքենա-տրակտորային կայանները, վորպես կուսակցութեան և Խորհրդային Միութեան հենակետեր գյուղում:

Այժմ ջրի մասին:

Ձուրը գյուղում դասակարգային քաղաքականութեան կարևորագույն լծակն է. դա Ադրբեջանի գյուղի տնտեսական կյանքի և նրա սոցիալիստական վերակառուցման բանալին է:

Մեր ուշադրութունը շարունակ պետք է կենտրոնացրած լինի ջրի վրա: Զրային տնտեսութեանում աշխատողները պետք է լավագույնները լինեն, շրջապատված առանձին ուշադրութեամբ մեր կուսակցական թյունների առանձին ոգնութեամբ:

Զրային տնտեսութեան հարցում մենք պետք է մի շարք միջոցներ ձեռք առնենք՝ նրա արմատական տեխնիկական վերակառուցման համար:

Կատարելագործել վոռոգման տեխնիկան, ապահովել առցիտնալացումը և ամենամեծ չափերով տնտեսել ջուրը վոռոգման ժամանակ: Մոտավոր տարիների հեռանկարների պլանում դնել մեխանիզացիայի լինթարկած ջրային սխեմաների ելքարիֆիկացիան:

Այդ բոլորը խնդիրները կարող են իրականացվել միմիայն քաղաքական ճշգրիտ ղեկավարութեան և կուսակցութեան հիմնական գիծն ուղիղ տանելու հիման վրա, առաջադրար մղելով գլխավոր մտանդ հանդիսացնող աջ ինչպես և «ձախ» ուղորտուն իդմի դեմ, մեծապետական շովինիզմի և նացիոնալիզմի դեմ:

ԲԱՄԲԱԿ

Այժմ բամբակի մասին:—Անցյալ տարի կատարվել է բամբակի պլանի 40%-ը: Այս տարի, ընկերներ, մենք կարողացել ենք լուրջ բեկում տալացնել:

ՎեկԱՊԵ-ի (բ) կենտրոնական կոմիտեի 1931 թվի հոկտեմբերի 31-ի վորոշման մեջ հրահանգ է արվում՝ Անդրկովկասը չեղրող հնգամյա կոլեկտիվիզացիայի շրջանում դարձնել Խորհրդային Միութեան յերկրորդ բամբակալին բաղան:

Խնդիրը հսկայական է: Պետք է շատ աշխատանք գործադրել այդ խնդիրը կյանքի մեջ մտցնելու համար և աշխատել բոլորովին վռչ աշխատ, ինչպես վոր աշխատել ենք անցյալ ժամանակները:

Կուսակցութեան անցյալ Ադրբեջանյան համագումարում կարդացվել է հետևյալ հեռագիրը. «Ասում են, թե ձեզ մոտ բամբակի ցանքսային պլանը չի իրականացվի: Ընշտե արդյոք, և ինչ էք մտածում անելու այդ խաչտառակութեանը ձեզ նից վերցնելու համար.—Մտալին»:

Այդ հեռագրին համապատասխան պատասխան եր ուղարկվել, վոր վստահեցնում եր ՎեկԱՊԵ-ի (բ) կենտրոնական կոմիտեին, թե ցանքսի պլանը 100%-ով կատարելու համար անհրաժեշտ մոբիլիզացիա է կատարված:

Հետո, յերեմի մի ամբողջ շարք ղեկավար գործիչների աշխատանքի արման աշխատանք արեհաջող և յերեացել, վոր «Բակիսիլի բրն բանն աշխատանք արեհաջող 16-ի առաջնորդող հողավորարոչի» թերթի 1930 թվի հունիսի 10-ը բամբակածում գրված եր. «Մինչև հունիսի 10-ը բամբակացանի պլանը կատարված է 153 հազար հեկտարի չափով: 3,500 հեկտար ավելի սահմանտարի չափով: Տնտեսական ված հանրապետական պլանից... Տնտեսական Ֆրոնտում տարած այդ հաղթանակով մենք ֆրոնտում ենք ՎեկԱՊԵ-ի (բ) 16-րդ համագումարը»:

Սակայն, դուրս է գալիս, վոր բամբակի պլանը կատարվել է 40%, չնայած վոր մինչև վերջին չնգող բամբակը հավաքվել և դաշտերից:

Այս տարի դրութունը մի քիչ ուրիշ տեսակ է: Մեր տվյալներով մենք ցանել ենք 215 հազար հեկտար, իսկ Խորհրդային

Միութեան Հողօգտագործական հաշվումն է վոր մենք ցանել ենք 200.900 հեկտար՝ հաշվեառելով ցանքսերի մի մասի նեղանալը:

Պետք է ասել, վոր այս տարի մենք կատարի կամպանիա ենք տարել աչքին թող փչելու դեմ:

Դա վատագույնն է, վոր մնացել է անցյալից, վոր դալիս է բուրժուական և մանր-բուրժական ազդեցութեաններին:

Խաբելը, ստելը, աչքին թող փչելը—դա խայտառակ չէր եղել, վոր չի կապվում հետ:

Մենք կարողացել ենք ցանքսային տարածութեան ավելի կամ պակաս ճիշտ հաշվեառ ունենալ:

Ամբողջ տարածութեան չափը կոլխոզները ցանել են 65%, իսկ կոլխոզներն ու սովխոզներն ալսինքն սոցսկտորը—73%:

Մենք կարողացել ենք 1931 թվին ցանքսը և շաքարացանի 94%-ը նախանցյալ տարվանից մի ամսով շուտ վերջացնել:

Մշակման վերաբերմամբ, թեև նա անբավարար է յեղել, այնուամենայնիվ այս տարի վորոշ արդյունք ենք ունեցել, թեև միանգամայն վոչ բավարար:

Համաձայն վերջին տվյալների, մինչև ալսոր դեղած է 120.000 տոնն բամբակ—7.200.000 փութ հնդավոր բամբակ, ալսինքն վոր կառավարական պլանի 85%-ն է կազմում:

Անցյալ տարի մինչև հունվարի 15-ը գնված է յեղել 48.000 տոնն, ալսինքն 2,900.000 փութ բամբակ:

Ընթացիկ տարում մենք, ինչպես յերեւում է, 3 անգամ ավելի կտանք անցյալ տարվանից:

Ճիշտ է, մենք պայքարել ենք հանդիպակաց պլանի համար, բայց դուրս է յեղել, վոր հանդիպակաց պլանի լիովին իրագործումը դեռ վեր է մեր ուժերից:

Այս տարի բամբակի վերաբերմամբ մենք վճարական առաջադիմութուն ենք ունեցել, վոր պետք է ամրապնդենք 1932 թվին:

Այս տարի մենք արդեն կարիք չենք ունենա վիճելու, թե ձեռնառն է արդյոք, Ադրբեջանում բամբակ ցանելը: Այս տարի գյուղացին արդեն գիտե, վոր բամբակ ցանելը ձեռնառն է, իսկ անցյալ տարի, դեռ առաջին բամբակային խորհրդակցութուն

նում մի շարք դեկավար բնկերներ գտնում եին, վոր մենք գյուղացու շինքին ենք վաթաթում, վոր բամբակ ցանելը գյուղացու համար ձեռնառն չէ:

Մեր առաջ խնդիր է դրված—կատարել բամբակի պլանը մինչև Ադրբեջանի կուսհամագումարը:

Այն մոբիլիզացիան, վոր այժմ տարվում է ռադոնբում, այդ պլանի հաջող իրագործման և բամբակի ամբողջ բերքը մինչև վերջին կնգողը հավաքելու գրավական է հանդիսանում:

Բամբակի պլանը—դա մեր պարտավորությունն է խորհրդային Միութեան պրոլետարիատի, խորհրդային Միութեան կառավարության և մեր ամբողջ կուսակցության առաջ:

Բամբակի վերաբերմամբ յես այսպիսի յեզրակացութուն կհանել.—հիմնականում մենք սովորել ենք ցանելը մշակում ենք՝ վատ, իսկ բամբակի բերքը հավաքել դեռ չենք կարողանում: ալս, ինչպես հարկավոր է:

Ադրբեջանի (բ) Ադրբեջանյան համագումարը մեծ ուշադրութուն կդարձնի բամբակի հարցերին, վորպես Ադրբեջանի գյուղական տնտեսութեան առաջատար մշակույթի հարցերի և 1931 թվի փորձից անհրաժեշտ յեզրակացութունը կհանի:

Պետք է ինկատի ունենալ, խորհրդային Միությունում յերեւում է, որ անկախութեան հաթյան բամբակային մարմնի պլանը միջաբանում չպետք է հետագայում թուլանալ, այլ ընդհակառակն, և ավելի պետք է ուժեղացվի:

Բամբակին վերաբերող մեր աշխատանքի հաջողութունն ապահովող կարևորագույն պայմաններից մեկը՝ այն ոգնութունն է, այն ուշադրութունը գյուղին, ուժերի մոբիլիզացիան, շեֆարին աշխատանքը, վոր Բազվի կազմակերպութունն ու Բազվի բանվորներն են արել բամբակի համար մղվող պայքարում:

Մի քանի խոսք յեղիպտական բամբակի մասին: Մենք մի շաքար չվճարում ենք ունենք, չենք ծածկում, վորը կան բամբակ աճեցնելու գործում, վորը մեզ ազատում է ոտարկեր կրճա կախումից:

1932 թվին յեղիպտական բամբակի պլանն Ադրբեջանում հաստատված է 10 հազար հեկտար:

Քաղաքի կոնֆերանսում և Ադրբեջանի համագործակցում մենք պետք է մատնանշենք Կարա-Չալա սովխոզում աշխատող անկուսակցական գյուղատնտես Կրեմլեվսկի մեծագույն ծառայությունը:

Արտասահմանից բերված մի բուռն յեզիպտական բամբակի սերմից նա առաջին տարին աճեցրել է մի փոքրիկ, իսկ հետո՝ ավելի ու ավելի մեծ քանակությամբ միանգամայն լավ վորակի սերմ: Այժմ մենք 10 հազար հեկտարի սերմ ունենք:

Այդ անկուսակցական գյուղատնտես Կրեմլեվսկին, վորը ներկայացրված է Լենինի շքանշանով պարգևատրվելու, մենք 1932 թվի համար հաստատել ենք Ադրկովուսի (բ) Կենտրոնական Կոմիտեի և Ժողովուրդի լիազոր՝ յեզիպտական բամբակի վերաբերմամբ:

Թեև նրան դեռ ցույց չի տրվում այն ոգնությունը, վորն անհրաժեշտ է մեր տեքստիլ արդյունաբերությունը ոտարեկրյա կախումից ազատելու, այդ կարևորագույն քաղաքական և սնտեսական խնդիրն ավելի հաջողությամբ կատարելու համար, բայց և այնպես յեզիպտական բամբակի վերաբերմամբ մենք կարողացել ենք այնպես անել, վոր այդ գործին անհրաժեշտ ոգնություն ու բոլոր կազմակերպությունների լիակատար աջակցությունն ապահովված է:

Դարձյալ բամբակի համար պայքարող մարդկանց մասին:

Վերջերս յես չեղել եմ բամբակային սովխոզներում և Միլի սովխոզում հանդիպել եմ գյուղատնտես ընկ. Մաշկարին:

Այդ սովխոզում պայմանները չափազանց ծանր են: Այդ գյուղատնտեսներին աշխատում է ազնվաբար և անձնվիրությամբ տնկարանի գործերը վարելով: Նրան չեն բգներ, հաճախ խանդարել են աշխատելու, բայց յերբ սկսվել է բերքահավաքը, նա այնպես է կարողացել կազմակերպել մարդկանց, վոր նրա մոտ և հոսուն ու թյունն է քիչ յեղել, և նրա մոտ յեղած բերեղանքներն ավելի են վաստակել, նրանց ավելի է ուշադրություն դարձրվել և պլանը նա կատարում է լիովին: Խոստորներ ընկող վարիչներ չեն համեմատություն մը՝ նա դրություն բարձրություն վրա է գտնվել:

Ադրկովուսի (բ) Կենտկոմը նրան ներկայացրել է Աշխատանքային Կարմիր Դրոշի շքանշանի, վորին նա արժանի է:

Այն գործիչները, վոր ծանրագույն պայմաններում այդպես աշխատում են սոցիա-

լիստական շինարարության ֆրոնտում, մեր հնգամյակի իսկական հերոսներ են, սոցիալիստական շինարարության հերոսներ, վոր արժանի են ընդհանուր ուշադրության ընդհանուր ոգնություն:

Այժմ կա ՎեկԱՊԵ-ի (բ) Անդրյերկրկոմի և Անդրժողովուրդի վորոշումը՝ Զակխուպկոմը տեղափոխելու Բագու. դա մեզ կոգնի, վորովհետև բամբակի հիմնական տարածությունները, բամբակի դարգացման հիմնական հեռանկարներն Ադրբեջանում են:

Պետք է չեղել Անդրյերկրկոմի հին դեկավարությունը դեմ մեծ պայքար տանել:

Քարթվիլիլին սխալ է գործել ազգային քաղաքականությունում, կարծելով թե սեղմել բոլորն ու կենտրոնացնել թիֆթյունում, կարծելով թե ամրապնդել Անդրֆեդերացիան, իսկ այն, լիզում, նշանակում է ամրապնդել Անդրֆեդերացիան, իսկ այն, ինչ բանի վրա անմիջականորեն աշխատում են ազգային կոմիտեների կենտրոնական կոմիտեներն ու հանրապետությունների խորհրդային օրգանները, — վորպես թե կոգնակի, խորթ բաներ են, վոր չեն ծառայում Անդրֆեդերացիայի ամրապնդմանն ու Անդրկովկասի աշխատավոր մասսաների նյութական և կուլտուրական մակարդակի բարձրացմանը:

Այժմ այդ բոլորը լիկիդացիայի է յենթարկված Անդրյերկրկոմի նոր դեկավարություն մի շարք կարևորագույն վորոշումներով, այդ վորոշումներից մեկը, մասնավորապես, Զակխուպկոմը Բագու տեղափոխելն է:

1932 թվին մեզ մոտ կենտրոնական խընդիր պետք է դրվի — ապահովել մշակման վորդիլ և բերատվությունը, ժամանակին ցանել, ժամանակին ջրել, մշակել ինչպես հարկավոր է և բերքը հավաքել բոլորիկորեն, առանց կորուստների, ինչպես այդ պահանջում են մեզնից կուսակցությունն ու կառավարությունը:

Յես կցանկանայի այստեղ մի շատ ելական առաջարկություն մտցնել, վորպեսզի Բագվի բանվորները ոգնություն չունեն ավելի բարձր աստիճանի վրա դրվի՝ Ադրբեջանի բամբակարուծության շարգացման գործում:

Մենք պետք է ձմեռը գյուղատնտեսական ինվենտարը պատրաստենք:

Զի կարելի, արդյոք, Բագվի կոնֆերանսի վորոշումով մեր բոլոր շեֆությունն անող կազմակերպություններին պարտավորեցնել:

իրանց բրիգադներն ուղարկելու գնուղ, կոլխոզներն ու մեքենա-տրակտորային կայանները՝ ստուգելու գնուղատնտեսական ամբողջ ինվենտարը, նրա դրությունն ու պատրաստությունը գարնան ցանքսի համար, և ստիպելու, վոր ժամանակին նորոգեն ինվենտարը, մասնավանդ բամբակի ու յոնեներում:

Դա հսկայական ոգնություն կլինի կոլխոզներին, մի ոգնություն, վոր իսկապես կարող է ալետք ե հասցնի Բագվի պրուլետարիատը Ադրբեջանի գնուղին:

Ստուգել ինվենտարը և ստիպել կոլխոզնիկին, նույնպես և մենատնտեսին, վոր այդ ինվենտարը կարգին ու մարտական պատրաստության մեջ պահի, ոգնել նրանց ինվենտարը նորոգելու գործում,— դա մի մեծագույն խնդիր է, վորը կվճռի 1932 թվի գարնան հաջորդութունը և Բագվի կազմակերպության մեծագույն ծառայութունը կլինի, յեթե նա ժամանակին ապահովի 1932 թվի բամբակային բուլջեկյան գարնան նախապատրաստությունը:

Յես կարծում եմ, ընկերներ, վոր 1932 թվին մենք կամրապնդենք բամբակաբուծության վերաբերմամբ Ադրբեջանում ունեցած շրջադարձը, կբարձրացնենք ղեկավարության վորակը՝ ամբողջ գնուղական տնտեսության, մասնավանդ, բամբակի ու կոլխոզարժման վերաբերմամբ:

Յես հավատացած եմ, վոր մենք կստեղծենք բոլոր նախագրյալներն ապահովելու Վեկոյի (բ) կենտկոմի կարևորագույն դիրեկտիվի կատարումը, թե պետք է օտարչերկրյա կախումից ազատել մեր տեքստիլ արդյունաբերությունը և Ադրբեյկովկասում ստեղծել խորհրդային Միության բամբակային 2-րդ հզոր քաղան:

V. ԿՈՈՊԵՐԱՑԻԱՅԻ ԱՅԽԱՏԱՆՔԸ ՅԵՎ ԲԱՆՎՈՐԱԿԱՆ ՄԱՏԱԿԱՐԱՐՈՒՄԸ

Պետք ասել, վոր անցյալ տարվա համեմատությամբ բանվորական մատակարարումը լավացել է մի շարք մթերքների և ապրանքների կողմից. որինակ, բեալիզացիայի յենթարկված մսի քանակն այս տարի 80%-ով ավելի է անցյալ տարվանից, ձկանը—100%-ից ավելի, կոնսերվներինը, շաքարինը—27%-ով, պատրաստի հագուստեղենինը—28%-ով, տրիկոտաժինը—32%-ով և այլն:

Յես կասեի, թե այժմ բանը նրանում չէ միայն, վոր ավելացնենք բանվորական մատակարարման համար բաց թողնվող ապրանքների ու մթերքների քանակը. բանը նրանումն է, վորպեսզի այդ ապրանքներն ուղիղ կերպով տանք սպառողին, այսինքն տանք ում համար վոր նշանակված է, ժամանակին ու լավ կերպով. անա գործի այդ կողմը մեզնում չափազանց կաղում է:

Զի կարելի լուծյան մատենել թե մեր սպառկողամիության և թե մեր տրանսպորտա-ծովային ու յերկաթուղային կոոպերացիայի աշխատանքի մեջ չեղած նվաճումները. որինակ, վոչ միայն ավելացված է ապրանքաշրջանառությունը, այլ և լրացուցիչ կերպով մատակարարվում են հարվածայինները և այլն:

Ունենք նաև բանվորական փակ կոոպերատիվների արդյունքները, վորոնք բացի վերևից ստացվող ապրանքներից, իրենք ել վորոշ բան մթերում են, մասնավորապես «Պյատա կովեց» փակ բանկոոպը պլանից դուրս 23%-ը ինքն է գնում, «Նեվթե ստրոյ» փակ բանկոոպը—պլանից դուրս 10%, «Վոստոկովեցը»—18% պլանից ավելի:

Բայց և այնպես դա բավական չէ, մանավանդ, ինկատի առնելով այն, վոր կոլխոզներն ու սովխոզները՝ պետական պարտավորությունները կատարելուց հետո՝ իրավունք ունեն վորոշ բան վաճառելու իրենց պաշարներից:

Կան նվաճումներ նաև մեխանիզացիայի վերաբերմամբ: Մասնավորապես, 1932 թվին Բագվի ամբողջ հացը թխելը մեքենայացրվելու է. կառուցվում են մի շարք ֆաբրիկ-խոհանոցներ, կառուցվում են պահեստներ և այլն և այլն. բայց վորակա-

կան ցուցանիշները մի շարք դեպքերում միանգամայն անբավարար են, մանավանդ, հասարակական սննդի գործում:

Այդ մասին այստեղ յետ շատ չպիտի խոսեմ, այդ մասին խոսել են ռաջկոսկոնֆերանսներում, այդ մասին դուք բոլորդ լավ գիտեք:

Կոոպերացիայի ազարատում չափազանց շատ կան ոսկորտունիղմի արտահանութիւններ գործնականում, վորոնց ոգտագործում ե դասակարգային թշնամին:

Հաճախ «նեպմանական վոդու» հոտ ե փշում մինչև իսկ փակ բանկոպներից: Որինակ, «Ու.Ե.Ժ.Գ.Ա» փակ բանկոպն իր անդամներին թվից ավելի 10,000 պահանջագիր ե տվել, ե իրեն բաց թողնված բոլոր միջոցները ցաք ու ցրել ե արել: «Բոլորի լշշիկ» փակ բանկոպը շարունակ 840 ավել մարդու բաժին ե ստացել: «Ստրոիտել» փակ բանկոպը—620 ավել մարդու, «Մետալիստ» փակ բանկոպը—950 ավել մարդու:

Դա ցույց ե տալիս, թե ինչպես վատ են աշխատում նաև նրանք, վորոնք տալիս են այդ ավելորդ բաժինները. բայց մյուս կողմից ել, այնտեղ, ուր վերցնում ե ծախսում են, չերեմն մեր կազմակերպութիւնների քթի տակ, գործում ե ոսկորտունիստներին սահմանակցվող դասակարգային թշնամին:

Բանվորական մատակարարման բոլոր հարցերը պետք ե ել ավելի մոտեցնել մասսաներին, նրանց կոնսուրոլի տակ դնել,—դա ե գլխավորը:

Փակ բանկոպներում անկարգութիւններ են տեղի ունենում, իսկ փակ բանկոպներն ամենից մոտ են բանվորական մասսային, ե պետք ե առաջին հերթին աշխատենք մոբիլիզացիայի յենթարկել բանվորական հասարակայնութիւնը՝ բանվորական մոտակարարման պարադիտների ե հափշտակողների դեմ:

Միաժամանակ պետք ե ուժեղացնել պատժիչ ուղաններին խստութիւնները՝ պատասխանատվութիւն կանչելով. կոոպերացիայի ու բանվորական մատակարարման հափշտակիչներին ե չարագործներին, վորպես հակահեղափոխականներին:

Դասակարգային թշնամու մանկները շատ հաճախ ուղղվում են բանվորական մատակարարման, առևտրի ու կոոպերա-

ցիայի, ապրանքաշրջանառութիւն խախտման գծով, վոր կարեւորագույն նյութական ու քաղաքական նշանակութիւն ունի:

Այն ինչ, ՎեկԱՊԵ-ի (բ) Կենտկոմի վերջին պլենումի վորոշումները կատարվում են անբավարար ե կոոպերացիայի վերակառուցումը՝ ընկ. Ստալինի 6 պայմաններին հիման վրա՝ այնքան դանդաղ ե շարժվում, վոր առանց ակնոցների չես կարող նկատել:

Մենք բոլոր ապարատներում ջոկում ենք հատուկ մարդիկ մատակարարման գործում աշխատելու համար, մասնավորապես, Կենտ. Վեր. Հանձ.—Բանգուդտեսութիւն նախագահի հատուկ տեղապահ ենք նշանակում. այդ հարցը հատուկ հաշվետուի ե յենթարկվում նաև Գ.Ե.Պ.Ե.Ու.ի ապարատում ե այլն:

Բագխորհուրդն ու Արարոֆխորհուրդը վոչ մի բոպե իրենց տեսողութիւն դաշտից չպիտի դուրս թողնեն բանվորական մատակարարումը, բոլոր միջոցները ձեռք առնելով այդ գործը բարելավելու համար, մոբիլիզացիայի յենթարկելու լայն մասսաներին ե կոոպերացիան վերակառուցելու՝ համաձայն քանակը մեծացնելու խնդիրների, ե մանավանդ, նրա աշխատանքի վորակը լավացնելու համար:

Բագվի Կոմիտեն ե Բագվի մարզի կազմակերպութիւնը 1932 թվին բանվորական մատակարարման ու ապրանքաշրջանառութիւն,—վորին թափը սաստիկ մեծանում ե,—գործով պիտի ել ավելի շատ գրադվեն, ել ավելի ուշագիւր, ել ավելի լրջորեն, վորպես զի անհրաժեշտ վորակական բեկում առաջ բերեն, վորպես զի բանվոր սպառողին կոոպերացիան կարողանա ժամանակին տալ մթերքներ ու ապրանքներ, տալ ավ վորակի ե իր մարզի աշխատանքն իր ոք դնի սոցիալական ու լսներին վրա:

VI. ՔԱՂԱՔԱՅԻՆ ՏՆՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ

Յեռ կարծում եմ, ընկերներ, վոր ՎԵԿԱՊԵ-ի (բ) Կենտկոմի պլենումի, նույնպես և Մոսկվայի ու Լենինգրադի մասին կուսակցութեան ընդունած վորոշումներից հետո՝ այստեղ շատ խոսելու հաղիվ թե կարիք լինի, այստեղ պետք է ավելի շատ գործել:

Յովիբոք, բնականաբան շինարարութեան վերաբերմամբ 1931 թվին առաջարկված է լեզել Բագվում կառուցել 15 միլիոն 600 հազար ռուբլու, բայց գործադրվել է այդ գումարի մոտ 50%-ը: Այստեղ դարձյալ ծագում են փայտեղենի, մատակարարման և այլ հարցերը: Բայց հսկայական նշանակություն ունի նաև մեր կազմակերպությունների անբավարար նախաձեռնությունը, ներքին միջոցների, մեր շինանյութերի անբավարար մորիլիդացիան, նրանց վորոշումը, կառուցման ռացիոնալացումը:

Շատ մեծ աշխատանք են կատարում Բագխորհուրդը և Ազնեվթը միասին՝ փողոցները սալահատակելու վերաբերմամբ: Յենթադրվում է ասֆալտել 100,000 քառ. մետր, 20 հազար քառ. մետր տաշած քարից, 70 հազար ք. մ. խճաքարից և 30 հ. ք. մ. գուգրոնից: Դա շատ կարևոր է. դա վոչ միայն սալահատակների հարց է, դա իրոք կուսակցության հիմնական գծի հարցն է:

Ամբողջ քաղաքային տնտեսության հարցերն արժանի են ամբողջ կազմակերպության հատուկ ուշադրությունը:

1932 թվին ի լրումն ՎԵԿԱՊԵ-ի (բ) Կենտկոմի վորոշման՝ Մոսկվայի քաղաքային կոմունալ տնտեսության մասին և Լենինգրադի ու Նիժնի-Նովգորոդի քաղաքային կոմունալ տնտեսության մասին՝ պետք է աշխատել ձեռք բերելու ՎԵԿԱՊԵ-ի (բ) Կենտկոմի, Միութենական ու Անդրկովկասյան կառավարությունների ծավալուն վորոշումը Բագվի քաղաքային ու կոմունալ տնտեսությունների մասին, վորը նույնպես արդյունաբերական ու քաղաքական խոշոր նշանակություն ունի:

Սակայն չի կարելի սպասել Կենտրոնական Կոմիտեի այդպիսի վորոշմանը, մենք պետք է անենք այն ամենն, ինչ մեզնից է կախված, մոբիլիզացիայի յենթաբաժնի քաղաքական խոշոր նշանակություն ունի:

Փողոցները կարգի բերելու, ելեքտրաքաղաքային հետագա շինարարութեան ու զարգացման, մաքսիմալ գաղտնի կացիայի համար, վորը վոչ միայն տնտեսական, այլև կուլտուրալ-քաղաքական մեծ նշանակություն ունի, ապահովենք կուլտուրական ու լուսավոր Բագուն, վոչ միայն կենտրոնական փողոցներում, այլև ծայրամասերում, այնտեղ, ուր ելեքտրական լուսավորություն չկան ու ելեքտրական ճրագի հարցն ունի կենցաղային և կուլտուրական մեծ նշանակություն:

Կուսակցությանը—դա շրջապատված է, դա բարեկեցության և կուլտուրականության նշան է: Այժմ Խորհրդային Միության մեջ ելեքտրական ճրագներ արտադրվում են բավականաչափ, մատակարարման որակները լեբեքն աչք ճրագները չեն կարողանում հասցնել գործառնության տեղերը, բայց այդ բանը կարելի է և պետք է հաղթահարել:

Հարկավոր երևալ խոսել լվացքատների, բակերը մաքրելու, կանաչի զացիայի մասին, բայց յես կարծում եմ, վոր ընկերները կլրացնեն իմ ասածները՝ այդ կարևորագույն հարցերում:

Իսկ յես կանգ կառնեմ ծառատնկություն վրա: Միթե, այդ հարցի վերաբերմամբ պետք է սպասել կուսակցության Կենտկոմի կամ կառավարության հատուկ վորոշումներին ու դիրեկտիվներին:

Միթե, յուրաքանչյուր ռայոն չի կարող սեփական նախաձեռնության կարգով, ինչպես հարկն է, մեծ աշխատանք ծավալել այդ ուղղությամբ:

Ռաջխորհուրդը տանում է արդյոք, կուսակցության հիմնական գիծը, այդ բանը մենք կգնահատենք ռայոնում արված ծառատնկերի թվի համեմատ: Բագխորհուրդն այդ գործում ամեն կերպ կաջակցի:

Բագվի համար ծառատնկությունը վոչ միայն հսկայական կուլտուրական նշանակություն ունեցող հարց է, այլև քաղաքական նշանակություն ունեցող հարց: Բագուն, վորը կապիտալիստների որոք յեղել է ցեխոտ ու մրոտ, լեբի ու փոշիլից՝ այրող արևի տակ, մոտ տարիներս պիտի դառնա ծաղկած սոցիալիստական ովաղիս:

Բագվի բոլորիկները, կոմերիտականները, պիոներները, բանվորներն ու աշխատավորները մեծ նախաձեռնություն և հա-

մատուցումն պիտի ցուցաբերեն բնության դեմ մղվող պայքարում, շատ պետք է աշխատեն հողի վրա, ջրերու և կանաչադարձելու վրա, բայց և մինչև իսկ Բագվի տոհմիկ պրոլետարներէց վոժանք քիչ չպետք է հաղթահարեն իրենց սեփական անշարժութեանը:

Պետք է առանց քաշվելու ոգնութեան հրավիրել աշակերտներին, մանավանդ, կոմյերիտականներին ու պիոներներին, նրանք կոգնեն այդ գործում Բագխորհրդի պայքարին, վոր մըղվում է մաքուր, կանաչ Բագվի համար հենց Արեւելքի սահմանագծի վրա՝ սոցիալիստական քաղաքի համար:

VII. ԱՆԳՐԱԳԻՏՈՒԹՅԱՆ ՎԵՐԱՑՈՒՄԸ ՅԵՎ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՈՒՍՈՒՄԸ

Թվեր ու տոկոսներ ձեզ չեմ ներկայացնի: Այդ գործը առաջ ե գնում ե, կարծես թե վատ չե գնում: 1932 թ. մ ե ն ք պ ե տ ք ե ա ն գ բ ա գ ի տ ու թ յ ու ն ը բ ո լ ո Ր ո Վ ի ն վ ե ռ ա ց ն ե ն ք Բ ա գ Վ ու մ, Գ յ ա ն ջ ա յ ու մ ու Ն ու խ ու մ, գ ո յ ու թ յ ու ն՝ ու ն ե ց ո ղ կ ո լ խ ո ղ ն ե Ր ու մ, ս ո վ խ ո ղ ն ե Ր ու մ և մ ե ք ե ն ա - տ Ր ա կ տ Ր ա յ ի ն կ ա յ ա ն ն ե Ր ու մ: Հ ի մ ն ա կ ա ն բ ա մ բ ա կ ա յ ի ն ո ա յ ո ն ն ե Ր ը մ ե ն ք պ ե տ ք ե դ ա Ր ձ ն ե ն ք հ ա մ ա տ ա - Ր ա ծ գ բ ա գ ի տ ու թ յ ա ն ո ա յ ո ն ն ե Ր:

Անգրագիտութեան վերացման հարցն ուսումնասիրելիս աչքի ե դարձում իրենց անգրագիտութեանը վերացնող թրքուհիների մեծ թիվը և առհասարակ սովորելու այն հսկայական ձգտումը, վոր կա աշխատավոր կանանց կողմից, վորոնք խորհրդային իշխանութեան շնորհիվ հնարավորութեան են ստացել վերացնելու տարրական անգրագիտութեանը և սոցշինարարութեանը *գիտա-կից ալտիվ կերպով մասնակցելու ուղին դուրս գալու:

Դա մեր հզոր աճման ճշգրիտ ցուցանիշն է. դա վկայում է այն ահագին առաջադիմութեան մասին, վորը կապված է մեր կուսակցութեան լենինյան ուղիղ քաղաքականութեան և բանվորների ու աշխատավոր մասսաների նյութական և կուլտուրական մակարդակի անշեղ բարձրացման հետ:

* * *

Ը ն դ հ ա ն ու Ր տ ա Ր Ր ա կ ա ն կ Ր թ ու թ յ ա ն մ ե ջ կ ա ն մ ի շ ա Ր ք բ ար ե լ ա վ ու մ ն ե Ր, բ ա յ ց ա յ դ բ ար ե լ ա վ ու մ ն ե Ր ն ա վ ե լ ի շ ա տ ք ա ն ա կ ա կ ա ն կ ար գ ի ե ն: Յ ե ա ա ն հ Ր ա ժ ե շ տ ե մ հ ա մ ար ու մ ձ ե Ր ու շ ա գ Ր ու թ յ ու ն ը կ ե ն տ Ր ո ն ա ց ն ե լ ու ս մ ա ն վ ո Ր ա կ ի և ն Ր ա դ ա - ս ա կ ար գ ա յ ի ն - ք ա ղ ա ք ա կ ա ն բ ո վ ա ն դ ա կ ու թ յ ա ն վ Ր ա: Ա յ դ կ ո ղ մ ի ց մ ե ղ ն ու մ ա մ ե ն ի ն չ չ ե, վ ո Ր բ ար ե հ ա ջ ո ղ ե: Խ ո Ր թ, մ ա ն Ր բ ու Ր - ժ ու ա կ ա ն, մ ե ծ ա պ ե տ ա կ ա ն և ն ա ց ի ո ն ա լ ի ս տ ա կ ա ն ա ղ ղ ե ց ու թ յ ու ն - ն ե Ր ը, վ ո Ր ո ն ք մ ու ա ք ե ն գ ո Ր ծ ու մ դ ա Ր ո յ ը, դ ե ու ս ու ժ ե ղ ե ն: Յ ե վ ա յ ս ա ե ղ, ի դ ե ո լ ա ղ ի ա կ ա ն պ ա յ ք ա Ր ի ա յ Ֆ Ր ո ն տ ու մ ա չ ժ մ պ ե տ ք ե ա շ խ ա տ ա ն ք ն ու ժ ե ղ ա ց ն ե լ:

Պետք է հաշվի առնել, Վոր 1932 թ. ազգային հանրապետություններում և ամբողջ Անդրկովկասյան Ֆեդերացիայում գիտություն, գրականություն ու գեղարվեստի, կինոյի հարցերը պետք է լայնորեն ծավալվեն՝ համաձայն բանվորների և աշխատավոր մասնանների պահանջների աճման: Այդ խնդիրներին անհրաժեշտ է մոտենալ առանձին դասակարգային ու քաղաքական հոտառություններ, սխտեմատիկ կերպով ստուգել նրանց բովանդակությունը, ամեն կերպ աշխատելով դարգացման ավելի բարձր աստիճանների բարձրացնել նրանց:

VIII. ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ԺԻՆԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆԸ ՅԵՎ ՄԱՍՍԱՅԱԿԱՆ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹՅՈՒՆ- ՆԵՐԻ ԱՇԽԱՏԱՆՔԸ

Բյուջեի և ֆինանսների մասին. — Յես անհրաժեշտ է համարում ասել, Վոր ֆինանսների մոբիլիզացիայի պլանն ընդհանուր առմամբ այս տարի խորհրդային Ադրբեջանում իրագործվել է: 1932 թ. չի կարելի թուլացնել այդ աշխատանքը, աշխատելով մեծագույն չափով խնայողություն կատարել ծախսերի նկատմամբ, ամրապնդել ֆինանսական ու պլանային դիսցիպլինան:

Ֆինանսների մոբիլիզացիայի պլաններն իրագործելուց և բյուջեային յեկամուտների բոլոր հոգվածները լիովին ապահովելուց է կախված թե Բազվի և թե ամբողջ Ադրբեջանի ու Անդրկովկասի հիմնական տնտեսական խնդիրների իրագործումը:

ԲԱԳԽՈՐՀՈՒՐԴԸ

Իհնչ են ցույց տվել Բազվի խորհրդի վերջին ընտրությունները:

Բանվորների ահագին ահտիվություն և նրանց ուշադիր վերաբերմունք գեպի Բազխորհուրդի աշխատանքը, մասնավորապես թուրքերի ահտիվության աճում և նրանց թվի ավելացում Բազխորհրդի կազմի մեջ, 32%-ից հասնելով 42%-ի: Դա վերջին ժամանակաշրջանի խոշոր նվաճումն է:

Սակայն չի կարելի մոռանալ, Վոր Բազվի պրոլետարիատը բազմադեղ պրոլետարիատ է: Մենք հաշվի պետք է առնենք Բազվի պրոլետարիատի բոլոր ազգային առանձնահատկությունները. Բազվի բոլոր ազգությունները և նրանց թվում նաև ազգային փոքրամասնությունները պետք է իրենց առույգ զգան, պետք է զգան լենինյան ազգային քաղաքականություն բարենպաստ ազդեցությունը:

Անշեղ կերպով կիրառելով կուսակցության լենինյան ազգային քաղաքականությանը, մենք ավելի ևս կամրապնդենք Բազվի միաձուլվ պրոլետարիատի ինտեր-

ն ա ց ի ո ն ա լ հ ա մ ե ր ա շ խ ու թ յ ու ն ն՝ ա ն ը ն դ հ ա ա
 ու ժ ե դ ա ց ն ե լ ո վ պ ր ու ե տ ա ր ի ա տ ի հ ի մ ն ա կ ա ն
 կ ա դ ր ե ր ի ա ճ ու մ ն, ա ու ջ ի ն հ ե ր թ ի ն տ ե դ ա-
 կ ա ն ը ն ի կ ա գ գ ու թ յ ու ն ն ե ր ի ց:

Բազմի բանվորների լայն մասսաների մեջ Բազխորհրդի հեղինակությունն աճում ու բարձրանում է Բազխորհրդի աշխատանքի արդյունքների համաձայն:

Շատ առաջ է, վոր փորձեր են յեղել անդամացնել Բազխորհրդը, նսեմացնել նրա նշանակությունը: Այդ շրջանն անցել է, այդ փորձերը ջախջախվել են:

Բազխորհրդը մի շարք լուրջ նվաճումներ ունի, մանավանդ կուլտուր-կենցաղային աշխատանքի բնագավառում, բայց մասսայական աշխատանքը դեռևս շատ թույլ է: Դեռևս շատ լուրջ թերություններ կան: Պետք է առաջ գնալ Բազխորհրդն ու նրա բաժիններն ավելի ևս ամրապնդելու ուղիով:

Ահա թե ինչու Ադրկոմկուսի (բ) Կենտրոնական ու Բազմի կոմիտեները Բազմի 20-րդ կոնֆերանսին առաջարկություն են մտցնում Բազմի Բան-Գյուղ. Տեսչություն և Բազմի Վերահսկիչ Հանձնաժողով ստեղծելու մասին, Բազխորհրդին կից աշխատանքի բաժին, կառուցողական բաժին կամ կառուցողական գրասենյակ ստեղծելու մասին, մատակարարման Բազմի բաժին ստեղծելու մասին և մեծ տնտեսական ինքնուրույնություն տալու Բազխորհրդի ու Կոմունալ Տնտեսության տրեստներին:

Բ ա գ մ ի Խ ո Ր հ ու ը ղ — դ ա պ ր ու ե տ ա ր ա կ ա ն
 դ ի կ տ ա տ ու ը ա յ ի և ս ո ց ի ա լ ի ս տ ա կ ա ն շ ի ն ա-
 ր ա ր ու թ յ ա ն լ ծ ա կ ն ե ր ի ց մ ե կ ն է Ա դ ր բ ե ջ ա-
 ն ու մ ու Ա ն դ ր կ ո վ կ ա ս ու մ: Ա հ ա թ ե ի ն չ ու
 մ ե ն ք ա ճ ե ն կ ե ր պ պ ե տ ք է ա մ ր ա պ ն դ ե ն ք
 Բ ա գ խ ո Ր հ ու ը ղ ն ու ն ր ա հ ե ղ ի ն ա կ ու թ յ ու ն ը:
 Դ ա լ ի ո վ ի ն կ հ ա մ ա պ ա տ ա խ ա ն ի Վ Ե Կ Ա Պ Ե-ի (բ) Կ են ա կ ո մ ի և
 Ա ն դ ր չ ե ր կ ր կ ո մ ի դ ի ր ե կ ա ի վ ն ե ր ի ն:

ԿՈՄՅԵՐԻՏՄԻՈՒԹՅՈՒՆԸ

Մասսայական աշխատանքի մեացած հիմնական լծակներից յես ցանկանում են կոնֆերանսի ուշադրությունը գրավել կ ո մ յ ե-
 ը ի տ մ ի ու թ յ ա ն վ ր ա: Կոմյերիտությունն այժմ Բազմի կուսակցական կազմակերպության կողմից շատ մեծ ուշադրու-
 թյան պետք է արժանանա:

Կոմյերիտությունն իր վերջին պլենումում ընդունել է մի շարք կարևորագույն վորոշումներ: Բազմում մենք ունենք

45 հազարանոց կոմյերիտական մի բանակ: Կոմյերիտականները շատ արագ են աճում: Յեթե 1929 թ. Բազմի կոմյերիտական կազմակերպության շարքերն են ընդունվել ընդամենը 2 և կես հազար հոգի, ապա 1930—թ. ընդունվել են 6 և կես հազար հոգի, իսկ 1931 թ. արդեն 20 հազար հոգի:

Կոմյերիտությունը լուրջ դիրքեր է դրավել տնտեսական փրոնտում: Այս ուղղությամբ կոմյերիտականները մի շարք ծառայություններ են մատուցել. կոմյերիտական նավթահորեր— հով չգիտե այժմ այդ մասին: Կոմյերիտական բառարեսյաներ— հով չգիտե այդ մասին այժմ:

Այս ուղղությամբ կան մի շարք հաջողություններ, սակայն դրա հետ միասին կան նաև շատ լուրջ թերություններ:

Անվիճելի է, վոր տնտեսական շինարարության ասպարեզում կոմյերիտականները գրավում են դիրք-դիրք հետևից: Տեխնիկային տիրապետելու ասպարեզում ևս նրանք սկսում են վորոշ նվաճումներ կատարել:

Բայց ահա քաղաքական չեփվածության ասպարեզում, գաղափարա-քաղաքական դաստիարակության ասպարեզում, մեր կուսակցության պատմությունն ուսումնասիրելու բնագավառում, թեքումների դեմ՝ դրանց թվում ազգային թեքումների դեմ կուսակցության մղած պայքարն ուսումնասիրելու ասպարեզում դրությունն այնքան էլ լավ է:

Այս հանգամանքը մեզնից պահանջում է վ ճ ո ա կ ա ն ո-
 ը ե ն բ ա ր ե լ ա վ ե լ և ու ժ ե դ ա ց ն ե լ կ ու ս ա կ ց ու-
 թ ա ն դ ե կ ա վ ա ր ու թ յ ու ն ը և կ ո մ յ ե ը ի տ մ ի ու-
 թ յ ա ն հ ա ս ց ր ա ծ ո գ ն ու թ յ ու ն ն՝ ն ր ա ք ա դ ա-
 ք ա կ ա ն դ ա ս տ ի ր ա կ ու թ յ ա ն գ ո Ր ծ ու մ, ն ր ա
 ա ու ջ դ ր վ ա ծ կ ա ր և ո Ր ա գ ու չ ն ա ն ե լ ի ը ն ե ր ն
 ի ր ա գ ո Ր ծ ե լ ու մ:

Դա ավելի ևս անհրաժեշտ է, վորովհետև անցյալում առան-
 ձին փաստեր են յեղել, յերբ կոմյերիտական գործիչները կտրվել
 են կուսակցության ղեկավարությունից:

Այստեղ—Բազմում յեղել է կոմյերիտություն Մնդրյեր-
 կրկումից ուղարկված Ասրիյեվի բրիգադան: Նա հետադուր է
 Ադրենկոմյերիտություն Բազմի Կոմիտեն: Այդ բրիգադան
 թույլ է տվել «Ճախ» վարչավորում իր աշխատանքի պրակտի-
 կայում. բացի դրանից, այդ բրիգադան համարյա մի ամիս մնա-
 լով Բազմում վոչ մի անգամ չի մտել կուսակցության Բազմի
 Կոմիտեն, վոչ մի անգամ չի բարեհաճել իր միջոցառումները հա-
 մաձայնեցնել վոչ միայն Բազմի Կոմիտեյում, այլև ուսյոններում:

Ընդ սմին պիտի ուղղակի ասել, վոր մեր կոմյերիտմիութեան Բագվի Կոմիտեն աչդ կողմից ցուցաբերել ե յուրահատուկ լիբերալիզմ. կամ կարծես վախեցված ե յեղել այդ բրիգադայի կողմից:

Պետք եր աչդ ընկերներից պահանջել, վոր նրանք իրենց միջոցառումները համաձայնեցնեն Սդրբեջանի Լենկոմյերիտմիութեան Բագվի Կոմիտեի և կուսկազմակերպութեւնների հետ: Այդ բանը չի արվել: Բրիգադային համապատասխան քաղաքական գնահատական ե արվել. նրան դատապարտել են Սդրբեջանի կոմյերիտմիութեան Բագվի Կոմիտեն ու Կենտկոմը և Սդրբեջանի կուսի (բ) Բագվի Կոմիտեն ու Կենտկոմը, նույնպես և Համլենկոմյերիտմիութեան Անդրբերկրկոմն ու ՎեկԱՊԵ-ի (բ) Անդրբերկրկոմը:

Սակայն դա մեզ լրջորեն նախադրուշացնում ե, վոր պիտի ահագին ուշադրութեւն դարձնել կուսկեկամարութեւնը՝ կոմյերիտմիութեան վերաբերմամբ:

Կոմյերիտմիութեան առանձին ողակներում կուսակցութեւնից կտրվելու վտանգ, կոմյերիտմիութեւնում մանր-բուրժուական ազդեցութեւնների վտանգ, «ձախ» վարչարարութեան տարրեր և աջ պրակտիկա գոյութեւն ունի, մանավանդ վոր կոմյերիտմիութեւն ե գալիս նորեկների այնպիսի մեծ մասսա, վորն անբավարար չափով ե ընդգրկվում ուսուցումով, քաղաքական դաստիարակութեամբ:

Կոմյերիտմիութեան թերագնահատումն աջ ոպորտունիզմի նշաններից մեկն ե: Մանավանդ այժմ, յերբ համաշխարհային կապիտալիստական կրիզիսը գերաճում ե քաղաքական կրիզիսի, հեղափոխական կրիզիսի, յերբ սրվել ե պայքարն աչդ կրիզիսից յենկելու համ. ք՝ բուրժուազիայի կողմից—նոր իմպերիալիստական պատերազմի միջոցով, իսկ համաշխարհային պրոլետարիատի կողմից—պրոլետարական հեղափոխութեան միջոցով,—պարզ ե, ընկերներ, վոր Կոմյերիտմիութեւնը, վորպես կոմունիստական կազմակերպութեւն, պետք ե դարձնված ու դաստիարակված լինի այնպիսի մոգով, վորպեսզի սոցիալիզմի համար, համաշխարհային Հոկտեմբերի համար մղվող հետագա պայքարում գնա առաջին շարքերում:

ՊՐՈՓԱԼԱՍԿԵՐՊՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ ՅԵՎ ՍՈՑՄԵՅՈՒՄԸ

Պետք ե ասել, ընկերներ, վոր պրոֆմիութեւնների վերակառուցումը թույլ և անբավարար ե գնում: Պրոֆմիութեւնները հատուկ ուշադրութեւն պիտի դարձնեն բանվորների նոր խա-

վերին, մանավանդ վոր Բագվում կուստուրական աշխատանքի համար բազա կա, առանձնապես շատ լավ բազա ունեն նավթաշինները:

Մեր նոր պալատները Բագվի և Անդրկովկասի պարծանքներն են, և թերեւ, Խորհրդային Միութեան մեջ շատ չեն այնպիսի պալատները, վոր մեզ մոտ կառուցել ե Բագվի պրոլետարիատը:

Արտադրութեան մեջ մասսայական աշխատանքը, սոցմրցման վերաբերմամբ պրոֆմիութեւնների աշխատանքը այժմ պիտի չտեսնված բարձրութեան վրա դրվեն՝ հենվելով հարվածայինի վրա: Հենց դրա մեջ ե կայանում մեր պրոֆմիութեւնների վերակառուցումը:

Ճիշտ ե, մեզնում զարգանում ե հարվածային շարժումը, սոցմրցութեւնը, պրոֆմիութեւններն աչդ գործին մեծ մասնակցութեւն են ցույց տալիս, ստեղծվում և աճում են սոցմրցման նոր, ավելի կատարելագործված ձևեր,—տնտեսաշվային բրիգադները, հերթա-հանդիպակաց պլանները, տեխնիկական պլանները, վորակական պլանները—դրանք բոլորը սոցմրցման նոր, իրենց բովանդակութեամբ ավելի խոր ձևեր են:

Արժե մատնանշել Սդրպրոֆխորհրդի, «Բակ. Բարոչու» և Շմիտգի անվան գործարանի հարվածայինների բավական գնահատելի նախաձեռնութեւնը. նրանք են յեղել տնտեսաշվային բրիգադների Բագվի ընդհանուր հավաքի նախաձեռնողները:

Կարծես, Խորհրդային Միութեան մեջ դա տնտեսաշվային բրիգադների առաջին հավաքներից մեկն ե:

Պիտի աշխատել, վորպեսզի առաջին հերթին առանձին պրոֆմիութեւնական գործիչները չթերագնահատեն սոցմրցման ու աշխատանքի սոցիալիստական կազմակերպութեան աչդ նոր ձևերը. իսկ յեթե աչդպիսի թերագնահատումներ լինեն, պետք ե միանգամից ամենավճռական, անխնա հակահարված տալ նրանց՝ մերկացնելով աչդ բանը վորպես գործնականում աջ ոպորտունիզմի արտահայտութեւն:

Ծ ա ն ո թ ա ն ա լ ո վ կ ա ն ա ն ց մ ե ջ տ ա ր վ ո դ ա շ խ ա տ ա ն ք ի ն ՝ մ Եր կազմակերպութեան մասսայական աշխատանքի տեսակետից՝ պետք ե նշել այն աճումը, վոր մենք ունենք կանանց կադրերի վերաբերմամբ: Կուսակցութեան մեջ 1929 թվին կանայք կազմում եին 5%, աչդ տոկոսն այժմ բարձրացել ե 8-ի: Աճում կա, բայց այնուամենայնիվ դանդաղ աճում ե: Պետք ե ուժեղացնել տեմպերը:

Յեա արդեն մատնանշել եմ կանանց հատուկ ակտիվությունը՝ անգրագիտության վերացման գործում: Դրան պետք է ավելացնել կանանց ակտիվության աճումը խորհրդային աշխատանքում և կոլտոգային շարժման մեջ, կանանց ձգտումը՝ դուրս գալու լայն ճանապարհի վրա, ակտիվ կերպով մասնակցելու սոցիալիստական շինարարությանը: Մենք այդ ակիբին պետք է լիովին և ամբողջովին աջակցենք ու կանանց շարքերում կուսակցության ու բոլոր կազմակերպութիւնների կողմից տարվող մասսայական աշխատանքի ղեկավարութիւնն ապահովենք:

Արտադրության մեջ ել կանանց թիվն աճել է: Ազնիվութեմ կանանց թիվը 8%-ից աճել է 12-ի, տրանսպորտում կանայք կազմում են 6,7%, իսկ կարի արդյունաբերութիւնում — 72%, վորից 26%-ը թրքուհիներ:

IX. ԿԱԴՐԵՐԸ

Բարձրագույն դպրոցների և բարձրագույն տեխնիկական դպրոցների թիվը, վոր 1930 թվին յեղել է 4, 1931-ին գարձել է 16, ալսինքն մեծացել է 4 անգամ:

Բարձրագույն դպրոցներում թուրք ուսանողների տոկոսը 32-ից բարձրացել է ավելի քան 50-ի, դրանից 7% թրքուհիներ:

Ա. զ. գ. ա. ի. ն. վ. ո. ք. ր. ա. մ. ա. ս. ո. ւ. թ. չ. ո. ւ. ն. ե. ր. — թաթարների, թալիշների, լեզգիների, լեռնային հրեաների տոկոսն այժմ կազմում է 2,7: Դա մեր թուրք տեղն է բարձրագույն դպրոցներում և բարձրագույն տեխնիկական դպրոցներում. այդ բանը հետադայում պետք է ուղղել:

Բարձրագույն դպրոցներում բանվորական կազմը 19%-ից բարձրացել է 44-ի. կուսակցության անդամների ու թեկնածուների թիվը — 10%-ից հասել է 20-ի, կոմյերիտականների — 16%-ից հասել է 36%-ի:

Տեխնիկականների թիվը 40-ից հասել է 54-ի, նրանց ուսանողների թիվը — 10 հազարից հասել է 18,700-ի, նրանցից թուրքերի թիվը 6,015-ից աճել է 12,768-ի (նրանցից 2111 թրքուհի):

Բանֆակների ուսանողների թիվը, վոր 1930 թվին յեղել է 951, աճել է 6,180-ի 1931 թվին (նրանցից թուրք յեղել են 386, իսկ այժմ 3,066):

Պրոֆեսորների, դոցենտների և գիտական գործիչների մեջ ել թուրքական կադրերն աճել են: Յեթե 28—29 թվին նրանք կազմել են 32% — 170 — հոգի, ապա 1931 թվին արդեն 44,5% — 459 հոգի:

Չնայած կադրերի մեծ աճմանը, կուսակցության կադրեր պատրաստելու համար տարած ամբողջ աշխատանքին, հետագայում պահանջվում է ել ավելի անխնայ աշխատանք՝ մասնագետների, մասնավորապես թուրքերի, առանձնապես թրքուհիների նոր կադրեր աճեցնելու և պատրաստելու համար:

Խնդիրը նրանում է կազանում, վոր պետք է վոչ միայն նրանց տեխնիկորեն պատ-

բաստենք, այլև քաղաքականորեն. քաղաք-
նենք, վորպեսզի աճող կադրերը՝ տիրապե-
տելով տեխնիկայի բարձունքներին՝ դաստի-
րակվեն ու պատրաստվեն վորպես սոցիա-
լիստական տնտեսության ու սոցիալիստա-
կան հասարակության մարտիկներ, վորպես
մասնաճիւղ՝ կուսակցության հիմնական
զօրն նվիրված կազմակերպչներ: Ահա այդ
կողմը, սակայն, դեռևս բավականին լրջորեն հետ ե մնում:

X. ԱԶԳԱՅԻՆ ՀԱՐՑԸ ՅԵՎ ԱՆԴՐՔԵԴԵՐԱ- ՑԻԱՅԻ ԱՄՐԱՊՆԴՈՒՄԸ

Ամենից առաջ անհրաժեշտ ե շեշտել կուսակցության լե-
նինյան ազգային քաղաքականության ու սոցիալիստական ամ-
բողջ շինարարության անխղիչ կապը, կուսակցության լենին-
յան ազգային քաղաքականության կապը սոցիալիզմի ամբողջ
ֆրոնտով տարվող լայն հարձակման հետ:

Մեր ազգային քաղաքականությունը չի կարելի բաժանել
նավթի, տրանսպորտի, բամբակի, կոլեկտիվացման, կադրերի
նախապատրաստության, իդեոլոգիական ֆրոնտի պայքարի հար-
ցերից:

Բազմազգի Բազմում ու խորհրդային Ադրբեջանում նավթի
բամբակի, կոլեկտիվացման բոլոր ցուցանիշներն ու հաջողու-
թյունները կարող են ձեռք բերվել միմիայն կուսակցության
լենինյան ազգային քաղաքականությունն ուղիղ տանելու շնոր-
հիվ: Միևնույն ժամանակ նավթի, բամբակի,
կադրերի, կոլեկտիվացման, սոցշինարում-
թյան համար մղվող պայքարում միայն լուծ-
վում են ազգային քաղաքականության հիմ-
նական պրոբլեմները խորհրդային Ադրբե-
ջանում:

Կուսակցության 16-րդ համագումարում ընկ. Ստալինը
խոսելով թեքումների մասին, ասել ե. «Ազգային թեքում-
ներն այնքան նկատելի չեն, ինչպես «ձախ»
ու աջ թեքումները: Նրանց կարելի երևելու
չեւ «սողացող» թեքումներ: Բայց այդ դեռ չի
նշանակում, թե նրանք գոյություն չունեն:
Վոչ գոյություն ունին և, վոր գլխավորն ե,
աճում են»:

Ադրբեջանի ու Բազմի կազմակերպչությունների պայքարի
պրակտիկան ու փորձը, մասնավորապես գրուպովչիկների դեմ
մղված պայքարի փորձը լիովին հաստատվել են ընկ. Ստալինի
խոսքերը:

Անդրերկրկումի վերջին ղեկավարության սխալների մասին
այստեղ կրկնելու կարիք չկա, դրանց մասին ասվել ե զեկուցման

սկզբում: Բայց այդ առթիվ անհրաժեշտ է առանձնապես շեշտել զլիսավոր վտանգ հանդիսացող մեծապետական շովինիզմի դեմ մղվող պայքարի նշանակութունը:

«Դեպի մեծապետական շովինիզմը յեղած թեքման ելուժյունը կայանում է ազգային տարբերությունները, լեզուներ, կուլտուրան, կենցաղն աչքաթող անելու ձգտման մեջ, ազգային հանրապետություններին ու շրջաններին լիկվիդացիան նախապատրաստելու ձգտման մեջ»:

«Այդ թեքումն արտացոլում է մեռնող դասակարգերի, առաջ տիրապետող վելիկոռուսական ազգության ձգտումը՝ վերադարձնելու կորցրած արտոնությունները» (Ստալին):

Անհրաժեշտ է այստեղ հիշել նաև դեպի տեղական նացիոնալիզմը յեղած թեքման ելուժյուն մասին:

«Դեպի տեղական նացիոնալիզմը յեղած թեքման ելուժյունը նրա մեջ կայանում, վոր ձգտում են առանձնանալ ու փակվել իրենց ազգային կեղևի շրջանակներում, ձգտում են քողարկել իրենց ազգության մեջ յեղած դասակարգային հակասությունները, ձգտում են վելիկոռուսական շովինիզմից պաշտպանվել՝ սոցիալիստական շինարարության ընդհանուր հոսանքից հեռանալու միջոցով, ձգտում են չտեսնել ինչ վոր մոտեցնում ու միացնում է խորհրդային Միության ազգություններին աշխատավոր մասսաներին և տեսնել միայն այն, ինչ վոր կարող են ըրանց հեռացնել իրարից: Դեպի տեղական նացիոնալիզմը յեղած թեքումը արտացոլում է առաջները ճնշված ազգության մեռնող դասակարգի անբավականությունը պրոլետարիատի դիկտատուրայի ուժմից, նրանց ձգտումն է առանձնանալ իրենց ազգային պետության մեջ և այնտեղ հաստատել իրենց դասակարգային տիրապետությունը» (Ստալին):

Ահա այդ թեքումների ելուժյունն ու բնույթագրվել:

Անդրերկրկումի նոր դեկավարությունը մի շարք կարևորագույն վորոշումներ ընդունելով Անդրֆեդերացիայի ղեկավարու-

թյան մեջ թույլ տված սխալներն ուղղելու համար՝ լիովին ապահովում է կուսակցության ազգային քաղաքականության ուղիղ կիրառումը:

Տնտեսության մի շարք ճյուղերում տարվող ապակենտրոնացումը վոչ միայն չի թուլացնի Անդրֆեդերացիայի տնտեսական ու քաղաքական ուժը, այլ, ընդհակառակը, կամրապնդի նրան՝ ազգային հանրապետությունների լայն ինքնագործությունն ու տնտեսական նախաձեռնությունը ծավալելու, ֆեդերատիվ ու հանրապետական որգանների պարտականություններն ուղիղ սահմանագծելու հիման վրա:

Կուսակցության լենինյան ազգային քաղաքականության հիման վրա՝ Անդրֆեդերացիայի տնտեսա-քաղաքական իսկական ամրապնդումը կարելի է ապահովել միմիայն պայքար մղելով լեռկու Ֆրոնտում, թե չափազանց կենտրոնացման, հանրապետական որգանները ճնշելու ու անդիմացելու գծով յեղած սխալների ու ծուռմեքերի դեմ, և թե Անդրֆեդերացիան թուլացնելու կամ կուսակցական որգանների մեջ՝ լենինյան կուսակցությանը խորթ՝ ֆեդերալիզմի սկզբունքներ մոցնելու փորձերի դեմ:

Ընկ. Որախելաշվիլի ու մի գրքուկում, վոր «Լենինն ու Անդրֆեդերացիան» անունն է կրում ասված է. «Անդրկովկասյան հանրապետությունների ֆեդերացիայի գաղափարը Անդրկովկասյան կուսակցական ու խորհրդային որգանների որակարգի մեջ է մտել 1921 թվի աշնանը: Այդ հարցի վերաբերմամբ Ռուսկոմկուսի (բ) Կովկասյան Բյուրոյի հանրաժանութ՝ վորոշումը հանվել է Բագվում: Այդ վորոշումը պայքարի յեղակետ դարձել՝ Անդրկովկասյան հանրապետությունների պետական շաղկապման համար»:

Անդրֆեդերացիայի ստեղծման որորանը Բագու է: Անդրֆեդերացիայի զլիսավոր հենարանն ու արաջատար ուժը Բագվի պրոլետարիատն է: Ահա թե ինչու ընկերներ, Անդրֆեդերացիայի 10-ամյակի առթիվ անհրաժեշտ է Բագվի կոնֆերանսում առանձնապես շեշտել Բագվի կազմակերպության պատասխանատվությունը՝ Անդրֆեդերացիայի տնտեսա-քաղաքական իսկական ու անշեղ ամրապնդման համար, շեշտել Բագվի կազմակերպության պատասխանատվությունը՝ լենինյան ազգային քաղաքականությունը Անդրֆեդերացիայի ամրապնդման գործում:

Անդրֆեդերացիայի 10-ամյակը, վոր այս տարի պետք է տոնենք կուսակցության կուրհրդային իշխանություն մեծ ազդեցության հաղթանակն է, Բագվի պրոլետարիատի հաղթանակը, Բագվի, Ադրբեյջանի, վրաստանի ու Հայաստանի կազմակերպություններին և ամբողջ Անդրկովկասյան կազմակերպության հաղթանակը:

XI. ՆԵՐԿՈՒՍԱԿՑԱԿԱՆ ԴՐՈՒԹՅՈՒՆԸ ՅԵՎ ԲԱԳՎԻ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹՅՈՒՆԸ

Ամենից առաջ ի՞նչ դրուժյան մեջ է գտնվում Բագվի կազմակերպությունը: Ռայոնական կուսակոնֆերանսների արդյունքներն անսխալ պատասխան են տալիս այդ հարցին:

Ի՞նչ ենք տեսել ռայոնական կուսակոնֆերանսներում:

Մեր կազմակերպության հսկայական ակտիվություն, նրա ղեկավար կադրերի աճում, նրա գաղափարա-քաղաքական մակարդակի աճում:

Կոնֆերանսներն անցել են սկզբունքային մեծ բարձրություն, Բագվի կազմակերպություն համալսմբան նշանի տակ՝ կուսակցությունում գծի սկզբունքային հիմքերի վրա:

Բարձր մակարդակի վրա է տարվել նույնպես և մի շարք տնտեսական հարցերի քննությունը: Զգացվում էր պատասխանատվություն նավթի, տրանսպորտի, բամբակի, սոցիալիստական շինարարության համար՝ Աղբեջանում, Անդրֆեդերացիայում ու ամբողջ Խորհրդային Միությունում:

Համաշխարհային քաղաքականություն և համաշխարհային պրոլետարական հեղափոխություն հարցերը ռայոնական կուսակոնֆերանսների ուղղորդության կենտրոնում են յեղել:

Ռայոնական կոնֆերանսները նորոգել են ռազմաների ղեկավարությունը:

Ռազմիկների անցյալ կազմում ստանդարտի բանվորներ յեղել են 41%, այժմվա կազմում—45½%; Անցյալ կազմում թուրքեր յեղել են 39%, այժմ—42½%: հայեր—8%, այժմ—19%:

Յեռ կարծում եմ, ընկերներ, վոր դա լավագույն և միանգամայն ռբյեկտիվ պատկերացումն է, թե ինչպես են Անդրկովկասի (ք) կենտկոմն ու Բագվի կոմիտեն տանում լենինյան ազգային քաղաքականությունը:

Ուրիշ ել ինչ կա բնորոշ ռայոնական կուսակոնֆերանսների համար:

Հստակություն և անհաշտ վողակաճություն թյունն այն պաշտարում, վոր մղվում է կուսակ-

ցություն հիմնական գծի, բոլշևիկյան կուսակցականություն թյան համար, թեքումներն ու գրեթե անվշտիկներն դեմ:

Առանձնապես անհրաժեշտ է նշել կուսակցական մասնագետների կադրերի քաղաքական աճումը:

Յերիտասարդ կոմունիստ մասնագետները պատվավոր տեղ են գրավել ռազմական կոնֆերանսների ղեկավարությունում:

Դա նշան է այն բանի, վոր աճած և տնտեսությունում արդեն ղեկավարող այդ կադրերը տնտեսական ֆրոնտում կատարած իրենց գործնական աշխատանքը կապում են կուսակցական աշխատանքի, կուսակցական կյանքի հետ: Նրանց այդ կուսակցականությունը բնորոշում է նրանց, վորպես մասնագետների իսկական կազմակերպիչներն ու սոցիալիզմ կառուցողներն:

Այնտեղ նույնպես մենք տեսել ենք հիմնականագետներն կողմից գեպի կուսակցությունն արած շրջագործի շատ ցայտուն արտահայտություն:

Լենինյան ռայոնում ինժեներների ու տեխնիկների անունից ընկ. Պատուլը հայտարարել է հետևյալը.—«Այժմ, յերբ մենք մեր հագամյակը վճռող նոր տարվա շեմքին ենք գտնվում... այս կոնֆերանսում ինժեներներն ու տեխնիկները պետք է պարտավորված տան, վոր կուսակցությունը կառավարություն առաջագրված յունները մենք անպաման կկատարենք: Դրան գրավակա են բանվոր գասակարգի աճող խանդավառությունն ու մեզ հաղթանակից հաղթանակը թյունն ու կուսակցությունն անշեղ ղեկավարությունը:

Մենք պարտավորվում ենք մոտագույն ժամանակներս, ընկ. Ստալինի վեց ցուցմունքների իրացման հիման վրա՝ վերացնել ադիմությունը, վերացնել հավասարաբն ու հանձնած ռազմի համար պատասխանատվության սխալմը մտցնել: Անհրաժեշտ է, վոր ինժեներներն ու տեխնիկները համալսվեն Լենինի կուսակցության շուրջը:

Այժմ չպետք է լինեն խորհրդային լիախությունը հավատարիմ, բայց կուսակցությունից դուրս գտնվող ինժեներներն ու տեխնիկներն:

Այժմ ինժեներներն ու տեխնիկները պետք է կուսակցության հետ միասին առաջ քայլեն, կուսակցության ղեկավարությամբ,—և վորպեսզի իրագործեն հայտարարված լուրջ գնումները, լենինյան ուսյոնի ինժեներներն ու տեխնիկները—ընկ. ընկ. Ումբելիան, Պառլը, Սիրոտովը, Նադիևը և Եպիցը իրենց դիմումներն են ներկայացրել՝ կուսակցության շարքերը մտնելու համար:

Ռադիկալ կուսակցության ներքին ծավալվել և բողոքական առողջ ինքնաքննադատությունը: Քննադատել են խիստ՝ առանց ուշք դարձնելու անձնավորություններին:

Յես չեմ կասկածում, վոր ինքնաքննադատությունն էլ ավելի բարձր մակարդակով կծավալվի Բագվի կոնֆերանսում և Ադրբեյջանի համագումարում:

Ահագին ուշադրություն է յեղել դարձրված Անդրֆեդերացիայի ու աղբյուրի քաղաքականության ամրապնդման հարցերին:

Ընկ. Ստալինի նամակը, կուսակցական կանոնների հարցերը ուսյոնական կոնֆերանսներում պատվավոր տեղ են բռնել և կոնֆերանսներին լարված ուշադրությունը գրավել:

Պետք է մատնանշել նույնպես և մասսաների հետ կապի ամրապնդումը. այդ կապը ցուցադրվեց ռադիկալ կոնֆերանսներում և վորջույնների առանձին բնույթով: Մի շարք պատվիրակներ կուսակցության վորջույններին իրանց կոնկրետ գործնական նվաճումները, ուսյոնի տվիչ լավագույն հարվածայիններին՝ տասնչափներով ու հարյուրներով՝ կուսակցության շարքերը մտնելու մասին:

Բագվի կոնֆերանսն ու Ադրբեյջանի համագումարը պետք է տարվեն Համամիութենական կուսակցության նախապատրաստվելու նշանի տակ, վորին մենք պարտավոր ենք ռադիկալ տալ նավթով, բամբակով, կոլեկտիվացման, բանվորական մատակարարման, կուլտուրայի անման քանակական ու վորական ցուցանիշներով և այլն:

Բագվի կազմակերպության անելիքն է—ամրապնդել ձեռք բերած հաջողությունները, վորոնք կազմակերպության գործնական աշխատանքի մեծ վերելքի արդյունքն են հանդիսանում:

Հաշվի առնելով սխալներն ու թերությունները՝ պետք է ապահովել Բագվի կազմակերպությունն, վորպես Անդրկովկասի

ու խորհրդային Միության առաջավոր պրոլետարական կազմակերպության ամբողջ աշխատանքի ստեղծագործական վերելքը:

Մի քանի թվեր կրենք Ադրկուսի (բ) Բագվի կազմակերպության կազմի մասին:

Անդրկուսի (բ) ընդհանուր կազմն առ 1-ն հունվարի 1932 թվի՝ կազմում է 68,152 հոգի. բանվորներ—70%, արտագործներ—54%, թուրք 45%:

Բագվի կազմակերպության կազմը—40,347 հոգի: Այս տարի մենք աճել ենք 27%-ով:

Յերբ անցյալ տարիները փոքր ինչ կանգ է առել Բագվի կազմակերպության աճումը, ապա հաշվետվական ժամանակաշրջանում մենք նորմալ կերպով ենք աճել:

Պետք է ասել, վոր վորական ցուցանիշների կողմից ևս մեր կուսակցությանը աճումը լիովին բավարար է:

1931 թվին կուսակցության շարքերն ընդունվածներին բանվորները—95,5% են. առաջ արտագրական բանվորը կազմել է 91%, իսկ այժմ—94%, մեծ է բանվորների արտագրական և հասարակական ստաժը. նրանց ճնշող մեծամասնությունը հարվածայիններ են:

Աղագային կազմի կողմից, 1930 թվին կուսակցության շարքերն են մտել—թուրքեր—26%, 1931 թվին—27%:

1930 թվին կին ընդունված է 5,8%, իսկ այժմ 10%:

Կոմյերիտի կուսակցության հարցեր—25%, իսկ 1931 թ.—22,8%: Դա նշանակում է, վոր բանվոր կոմյերիտականներին կուսակցությանը հանձնելու գործը հետ է մնում: Դա նշանակում է, վոր քաղաքական-դաստիարակչական աշխատանքը կոմյերիտի կուսակցությանը հետ է մնում, վորը պետք է խիստ լրջորեն հաշվի առնել:

Մեր ռեզերվները հսկայական են, Բագվի բանվորների շարքերում կուսակցական խավը մոտ 22% է, իսկ Ադրբեյջանում—26%:

Ընդհանուր առմամբ ըստ բոլոր ցուցանիշների, մեր կուսակցության աճումը բավարար է կատարվում:

Այդ աճումը կատարվել է նավթի, տրանսպորտի, ընկ. Ստալինի վեց պայմանների, լենինյան աղագային քաղաքականության թյան և ընդհանրապես կուսակցության գծի,

բուլղարիկայան կուսակցականութիւն համար, թեքուումներ, գրուած շէնքերն ալ «առաջնաշէնք» դեմ մղվող պայքարում:

Սակայն, ընկերներ, հավաքագրման աշխատանքները քաղաքականութիւնն տանելով պետք է նախագահող քաղաքականութիւնը թվերի հետեւից վաղելուց, պետք է ապահովել վստահական ընտրութիւնը, կազմակերպութիւնն աճման սոցիալական և ազգային կազմը ի հաշի հարվածային բանվորներ, կանանց ու կոմիւնիստականներ:

Ամբողջ կազմակերպութիւնն դադարաւորապէս քաղաքական, բուլղարիկայան դաստիարակութիւնը, ընկերներ, այժմ մեր ներկուսակցական աշխատանքի հիմնական ողակն է:

Ստորին ողակի մասին.—Վերջին ժամանակներս բաւականաչափ աճել են ցեխը ջրերը, մոտ 50%-ով:

Այժմ Բագրի կազմակերպութիւնն արդեն 575 ցեխը ջրեր ունի:

Ցեխը ջրերի բուրոնների անդամների քանակն աճել է 22-ով. յեղել է 2,500, իսկ այժմ 3000-ից ավելի է. նրանցից բանվորներ — 90,8%, թուրք — 31,3%:

Մեծ է կազմակերպչների քանակական և վորական աճումը:

Սակայն դեռ ևս բավարար ուշադրութիւն չի դարձվում կուսակազմակերպչներին: Դրան պետք է վերջ տալ:

Մի տարվա մեջ յերկու անգամից ավելի է աճել կուսակազմակերպչների թիվը, ըստ վորում կուսակազմակերպչների կազմի մեջ առաջ են քաշվում կանայք ու կոմիւնիստականներ:

Կուսակազմակերպչների կազմում թուրքեր չեղել են 25,6%, այժմ — 27,2%. հայեր չեղել են 24%, այժմ — 25%:

Այնքան է ստորին ողակի ամբողջական պրոցեսը, վոր արդեն տալիս է և կտա շատ մեծ արդիւնքներ՝ ձեռնարկութիւններ ի ամբողջ կուսաշխատանքի բարելաւման գործում:

Կազմակերպութիւնը պետք է հետագայում ավելի ուժեղացնի իր ուշադրութիւնը ստորին ողակի ամբողջական գործում:

Կան մի շարք բացասական մոմենտներ. առանձնապէս լիակատարանքի ստորին կուսակազմների հոսունութիւնը: Այդ բանը

մենք չպետք է թույլ տանք հետագայում. ամբողջելով կազմերը, նրանց մասնագիտացնելով, մենք պետք է ուժեղացնենք նրանց մեջ տարվող դաստիարակչական աշխատանքը, նույնպէս և բարելաւենք նրանց նյութական դրութիւնը, մանավանդ, ստորին կուսակազմի, վորն աշխատում է շատ ծանր պայմաններում, հաճախ չափազանց դժուարին բնագավառներում:

Ընկ. Ստալինի համակը բարձրացրել է կուսակցութիւնն զգաստութիւնը և մեր ամբողջ կուսակցութիւնն ու մյուս յերկրների չեղաբարեկան կուսակցութիւնները մորիլիզացիայի և յենթարկել՝ անհաշտ պայքար մղելու մեր լենինյան թեորիայի անադարտութիւնն համար:

Ընկ. Ստալինի համակն անմիջապէս կապված է մամուլի մեջ ունեցած նրա նախընթաց յելույթների և ղեկուցումների հետ, վոր հսկայական, նոր ներդրումներ են մարքս-լենինյան թեորիայի մեջ:

Նրանք ժամանակակից ետապում կուսակցութիւնն մարքս-լենինյան թեորիան զարգացնում են, վորպէս կուսակցութիւնն հեղափոխական պայքարի հիմնական զինք:

Բաւական է հիշել ազրարնիկ-մարքսիստների կոնֆերանսում արտասանած ճառը, վորտեղ ընկ. Ստալինը առաջադրել է կուսակցութիւնը—վորպէս դասակարգ վերացնելու լողունը, նրա խորին թեորետիկ կարգի և ղեկավար, ակտուալ նշանակութիւնն ունեցող կլասիկ հողմածները՝ Խորհ. Միութիւնն կուսակազմման և ինդուստրացման հարցերի վերաբերմամբ:

Ընկ. Ստալինը, վորպէս մեր կուսակցութիւնն ու համաշխարհային պրոլետարիատի առաջնորդ՝ սոցիալիստական շինարարութիւնն ղեկավարութիւն և պրոլետարիատի համաշխարհային հաղթանակը կազմակերպելու գործում տեսականի և գործնականի շողկապման և միասնութիւնն լենինյան որինականքի և տալիս:

Ընկ. Ստալինը մարքս-լենինյան թեորիան ներկայեւորելով յուրահատուկ պայմանների ու առանձնահատկութիւնների վերաբերմամբ կիրառելու կլասիկ որինականքի և տալիս մեզ:

Մենք պետք է ուսումնասիրելով ընկ. Ստալինի աշխատութիւնները, նրա բոլոր յելույթներ ի սորի մաստը՝ կուսակցութիւնն թեորետիկ աշխատանքը ավելի բարձր աստիճանի հասցնենք:

Ամբողջ կուսակցութիւնը՝ Վեյսկոօ-ի (բ) կենտրոնական Կոմիտեի ու ընկ. Ստալինի գլխավորութեամբ՝ ձգտում է այն

բանին, վորպեսզի ընդհանրացնի իր հսկայական փորձը, զարգացնելով կուսակցական թեորիան:

Ընկ. Ստալինն իր աշխատություններում ու յետագայում մարքս-լենինյան թեորիան բարձրացնում են նրա զարգացման նոր փուլին, վոր կապված է խորհրդային Միությունում սոցիալիզմի վերջնական հաղթանակի, իմպերիալիստական պատերազմների ու պրոլետարական հեղափոխությունների չեղարկումից շրջանի հետ:

Պետք է ուղղակի ասել, վոր թե կուսակցական թեորիայի հարցում, և թե ընկ. Ստալինի նամակում մատնանշված մի շարք սխալների մերկացման հետ կապված հետագա չեղումներում ու դեպքերում մենք բավական լուրջ մոմենտներ ունինք, վոր առանձին ընկերների վերաբերմամբ չեբեքնում ավելորդ յեղրակացություններ են հասցնում:

Վերջերք Բազվի կազմակերպության մեջ ունեցած որինակը՝ Շահումյանի ինստիտուտի դիրեկտոր, կուսակցության Բազվի կոմիտեի կուլտպրոպագանդի վարիչ ընկ. Ռախմետովի վերաբերմամբ:

Նա մասնակցել է ընկ. Յարոսլավսկու խմբագրությամբ հրատարակված «Կուսակցության պատմության» ալֆմ հոշակավոր 4-հատորյակի կազմելուն:

Ռախմետովն ու 4-հատորյակը կազմելուն այլ մասնակցողներն ահագին քանակությամբ սխալներ են արել՝ տրոցկիստական կոնտրաբանդա ներս խցկելով ու մեր կուսակցության պատմությունն աղավաղելով:

Իսկ ինչպե՞ս է վարվել ընկ. Ռախմետովը:

1933 թվի դեկտեմբերի 22-ին հանդես գալով Բազվի ակտիվում՝ նա վոչ մի խոսք չի ասել իր սխալների մասին. փոխանակ իր սխալները խոստովանելով՝ նա լռել է:

Հետո, նա վորոշ ներգործության տակ գրել է իր հայտարարությունը: Այնտեղ ևս նա լռության է մատնել մի շարք հարցեր, վոր պարտավոր եր լուսարանելու:

Մենք վորոշել ենք նրան հեռացնել Շահումյանի ինստիտուտից, կուլտպրոպագանդի վարիչի աշխատանքից, արգելել նրան դասավանդելու Բազվի բարձրագույն դպրոցներում և հանդիմանություն անել՝ նախադպրոցացումով:

Բայց սխալ կլինի այդ ամբողջ գործն այնպես չեն, վոր վրանց սխալները խոստովանող առանձին ընկերներին պատ-

ժել: Մասնավորապես ընկ. Ռախմետովի կողմից կարծես թե ցանկություն կա ընդունելու իր սխալները և ուղղելու, բայց այդ բանը նա այնպես չի անում, ինչպես հարկավոր է, բոլորիկորեն չի անում: Նա վոչ միայն պետք է իր աշխատակցությունները վերանայի, այլ և պետք է խորապես ստուգի, ուղղի ինքն իրան, այնպես, վոր ինքը դառնա իսկական, իսկ և իսկ անհաշտ բուշեի:

Յեա կարծում եմ, վոր մեր խնդիրն է՝ այդ բանում ոգնել նրան, — և այն, վոր Ադրեմոկուսի (բ) Բազվի կոմիտեն ու կենտրոնական կոմիտեն խիստ վորոշումներ են ընդունել, դա պետք է ստիպի նրան ուղղվելու:

Ընկ. Ստալինի նամակը շոշափում է կուսակցական թեորիայի մի շարք մեծ հարցեր, վոր վոչ թե մակերևութաբար, այլ շատ խոր կերպով պետք է, առաջին հերթին, կուսակցական ակտիվի և մեր կուսակցության հիմնական կադրերի սեփականությունը դարձնել:

Սխալ կլինի, չեթե բլիշներն այդ համարելով կուսակցության պատմությանն իրանց նվիրված լինելու ամենաբարձր նշան՝ կատարած սխալների համար սկսելն կուսակցությունից հեռացնել, մասնավոր, նրանց, ովքեր իրանց սխալներն ընդունում են և հույս են տալիս այդ սխալներն ուղղելու:

Գլխավորն այն է, վորպեսզի ապահովել թե լուրջ ուսումնասիրությունը և թե ուշադրությունը մեր կուսակցության թեորիայի և կուսակցության պատմության բոլոր հարցերի վերաբերմամբ և դրանով էլ ապահովել մեր կադրերի թեորիայի մակարդակի բարձրացումը:

Պայքարելով նոր մասնակցության դեմ, մեր կացնելով տրոցկիստական կոնտրաբանդիստներին, մենք վոչ մի բոլոր աչքաթող չպետք է անենք ու պետք է ամենավճռական պայքար մղենք ներկա փուլում գլխավոր վտանգ հանդիսացող աջ ոպորտունիզմի թեորիայի ու պրակտիկայի դեմ:

Գրուպովչինայի մասին շատ չեմ խոսի:

Միայն վերջին որերից մի որինակ կբերեմ:

Շահումյանի ու յոսի կուսկոնֆերանսում հանդես են չեկել մի շարք ընկերներ և հայտարարել, վոր Նավթային ինստիտուտում ամեն ինչ չե վոր բարեհաջող է, վոր կան մի շարք դեպքեր, յերբ այնտեղ հավաքվում են նախկին գրուպովչինայի կադրերը, չերբ Նավթային ինստիտուտի միջոցները

ծախսվում են վոչ թե հատկացրած նպատակների համար, այլ գրուպայական շահերի համար, մարդկանց ուղարկում են մի շարք տեղեր (Մոսկվա, Լենինգրադ) գրուպայական առաջադրություններով, վոր այդ գործը գլխավորում է Նիկիտինը՝ Նավթային ինստիտուտի դիրեկտորը և Դիկմանը:

Նման կարգի հայտարարություններ ստացվել են նաև մեզնում—կուսակցության Բազմի կոմիտեից:

Այդ գործն սկսել է քննել Ադրկոմկուսի (ք) Կենտրոնական Վերահսկիչ Հանձնաժողովը:

Ի՞նչ է պարզվել:

Հիմնականում այդ ամբողջ գործը հաստատվում է:

Ակներե է, վոր գրուպովչինայի, «ատամանչինայի» արմատները դեռևս կան, և պատահաբար չե, վոր հենց Նիկիտինն ու Դիկմանն են այդ գերում հանդես յեկել. այդ մարդիկ վաղուց կապված են վորոշ գրուպովչիկների հետ, կապված են «ատամանների» հետ:

Բայց բնորոշ է, թե ինչպես այժմ արդեն գրուպովչինայի ու «ատամանչինայի» այդ պոչերը փոխում են և այլասերվում՝ դառնալով դարձահետոյ, զգվելի մի բան:

Դիկմանի բնակարանում մի քանի անգամ մարդիկ հավաքվել են քեֆի: Իսկական հարեցողությունից հետո զբաղվել են քաղաքականությունը, կամ այսպես ասած՝ «քաղաքականությունը»: Թե ինչ արժե այդպիսի «քաղաքականությունը», զբավար չե պատկերացնել:

Դրա վրա շատ փոք է ծախսվել:

Սմբական կերուխումի համար հրավիրվել են մի շարք գործիչներ, տնտեսական բաժնի վարիչ Սորոկինին առաջարկություն են արել պատրաստվելու այդ քեֆին, ընդ սմին առաջարկել են այնքան բան գնել, վոր կերուխումից հետո յերկու շաբաթ բավականացնի ամբողջ ընտանիքին:

Կան ինքնաքննադատություն սեղմումի, տնավարիություն մի շարք փաստեր:

Այսպես ինչպես կարելի եր այդ բաներն անել՝ առանց ինքնաքննադատություն սեղմումի, առանց տնավարիություն:

Ամեն մի ազնիվ կոմունիստ իսկույն կմերկացներ այդ ամբողջ գործը:

Այդ բոլորից մի այդպիսի կեղտոտ կծիկ է հյուսվել՝ կուլկոմի նախկին քարտուղար Դերգուևովի ակտիվ մասնակցությունը և աջակցությունը:

Այդ արարքները կապված են այն բանի հետ, վոր մարդիկ մտածել են իրենց «ատամանական» հոգեբանությամբ. չեթե ինձ դրել են Նավթային ինստիտուտում, յեթե կուսակցությունն ինձ վստահացել է այդ գործը, նշանակում է բոլոր փողերն իմս են, ինչպես քեֆս տալիս է, այնպես էլ ծախսում եմ: Փողերը վստահացված են ինձ, նշանակում է մեր խմբակին—ինչպես ուղում, այնպես էլ ծախսում ենք:

Սկսել են ստուգել ավելի խոր, և պարզվում է, վոր այդ նույն Դիկմանը իր մարդկանց շրջանում ասել է՝ «Ստալինը յերկիրը դեպի խորտակում է տանում»:

Իհարկե, այդպիսի մարդկանց տեղը չէ մեր կուսակցությունը:

Այժմ ԱՆՆԻ-ում գործում է Կենտրոնական Վերահսկիչ Հանձնաժողովի և Ադրկոմկուսի (ք) Ֆարրիկա-գործարանային ռայկոմի բրիգադան, վորը կպարզի այն ամենն, ինչ այնտեղ կատարվում է:

Ել թնչ է հարկավոր համոզելու համար առանձին գործիչներին, վորոնք վոչ մի կերպ չեն կարողանում ձեռք քաշել գրուպայական պայքարից, «ատամանչինայից»:

Բազմի կազմակերպությունը մի քանի տարի զբաղվել է այդ հարցով և այժմ ել պայքարում է այդ յերևույթների դեմ, բոլորիկյան կուսակցականության համար:

Յես կարծում եմ, վոր ձեռք առնված միջոցների ու վորոշումների հետևանքով գրուպովչինան ջախջախված է հիմնովին (բուռն ծափահարություններ):

Բազմի փառապանծ, հզոր կազմակերպությունը տարել է և տանում է դրական, ըստ եղծագործական աշխատանք՝ սոցիալիստական շինարարություն ֆրոնտում, հաջթահարելով բոլոր դժվարությունները և արգելքները:

Յես կարծում եմ, վոր յեթե անցյալում յեղել են առանձին տրամադրություններ ու մինչև իսկ փորձեր լիկվիդացիայի յենթարկելու կուսակցության Բազմի Կոմիտեն, դա ըստ երևության ձգտում է յեղել դիմագրուպական ելու Բազմի կազմակերպությունը:

Մեր խնդիրը կայանում է նրանում, վորպեսզի ամբապնդենք Բազմի կազմակերպություն և Բազմի Կոմիտեի աշխատանքը՝ Ադրկոմկուսի:

կոմիտեի (բ) Կենտկոմի, Անդրկերկրի և Վեպուկի (բ) Կենտկոմի ղեկավարութեամբ:

Հետագայում ապահովել ընդունված վորոշումները կատարմանն ստուգումը, — դա պետք է լինի մեր աշխատանքի հիմնական սկզբունքը:

Ապահովել մարդկանց գործարար ու սկզբունքային ընտրութենան, ուժերի ճշգրիտ դասավորումը:

Բազմի կազմակերպութենան յեղել է, կա և կլինի Անդրկովկասի ու խորհրդային Միութեան առաջավոր պրոլետարական կազմակերպութենաներից մեկը:

Նա յեղել է, կա և կլինի Անդրֆեդերացիայի ու բոլշևիկյան Անդրյերկրի վրասահելի և անսասան հենարանը:

Նա յեղել է, կա և մինչև վերջ հավատարիմ կլինի Վեպուկի (բ) Կենտկոմին, վորն ընկ. Ստալինի ղեկավարութեամբ՝ խորհրդային Միութենան ու համաշխարհային պրոլետարիատին հաղթանակից — հաղթանակի դեպի համաշխարհային Հոկտեմբերի հաղթութենան ետանում: (Բռն, չերկարատե ծափահարութենան, վոր ովացիայի են փոխվում):

ԸՆԿ. ՊՈԼՈՆՍԿՈՒ ՃԱՌԸ ԱՊՐԿՈՄԿՈՄԿՈՒՄԻ (Բ) XI ՀԱՄԱԳՈՒՄԱՐԻ ԲԱՑՄԱՆ ԺԱՄԱՆԱԿ

1932 թ. ՀՈՒՆՎԱՐԻ 19-ին

Ընկերներ, վաղը չե մյուս որը լրանում է 8 տարի՝ պրոլետարիատի հանճարեղ ուսուցիչ ու առաջնորդ ընկ. Լենինի մահվան օրից:

Մենք, ինչպես միշտ, բաց անելով մեր կուսակցական համագումարները պետք է հարգենք նրա հիշատակը և քաղաքացական կռիվների ու սոցիալարարութեան ֆրոնտներում պրոլետարական հեղափոխութեան գործի համար մղվող պայքարում ընկածների հիշատակը:

Մենք չենք կարող նաև մոռանալ Ադրկովկասի (բ) Կենտմի անդամ ընկ. Հուսի Հաջիևի մանը, վորն ընկել է մարտական դիրքում, բամբակի ու կոլեկտիվացման համար Ադրբեջանում մղվող պայքարում:

Խնդրում եմ վրոքի յելնել (բոլորը կանգնում են. չերաժշտախումբը մահվան քայլեր դնում):

Ընկերներ, Ադրկովկասի (բ) 11-րդ համագումարը բացվում է ռայոնական ու Բազմի 20-րդ՝ մեծ վոդեռութեամբ անցած՝ կուսկոնֆերանսներից հետո:

Նա՛ կուսակցութեան հիմնական գծի համար Ադրկովկասի (բ) մղած պայքարի մի ամբողջ ժամանակաշրջանի արդյունքների հանրագումարն է տալիս:

Ադրկովկասի (բ) 11-րդ համագումարում կենտկոմն ու ռայոնական կազմակերպութենաները պետք է հաշիվ տան՝ մասնավորապես, նավթի ու բամբակի վերաբերմամբ: Դրանից հետո Մոսկվայում բացվելու է Համամիութենական 17-րդ կուսկոնֆերանսը:

Համամիութենական կուսկոնֆերանսին մենք պարտավոր ենք առաջորդ տալ մեր կազմակերպութենաների՝ առաջին հերթին

նա վթի ու բամբակի վերաբերմամբ կատարած աշխատանքի արդյունքներով, կոլլեկտիվացման ու տրանսպորտի աշխատանքի արդյունքներով, Բագվի ու Ադրբեյջանի բանվորների և աշխատավորների նյութական—կոլլեկտորական ու քաղաքական մակարդակի բարձրացման ցուցանիշներով, իդեոլոգիական ֆրոնտում մեր կազմակերպություն մղած պայքարի և կոլսակցության լենինյան ազգային քաղաքականությունից կիրառման արդյունքներով:

Ընկերներ, կապիտալիստական աշխարհը զալարվում է չըտեսնված կրիզիսի ճիրաններում: Իմպերիալիստները նոր պատերազմ են պատրաստում, վորի սայրն առաջին հերթին ուղղված է Պորթո. Միության դեմ: Նրանք փորձում են կրիզիսից յեկնել իմպերիալիստական պատերազմների միջոցով՝ բանվոր դասակարգի, աշխատավորների և գաղութների ճնշված մասսաների հաշվին:

Ամբողջ աշխարհի պրոլետարիատը պայքարում է կրիզիսից յեկնելու հեղափոխական յեկքի համար:

Պորթ. Միությունում 1931 թ. մենք ավարտել ենք սոցիալիստական եկոնոմիկայի հիմքի կառուցումը՝ պայքարելով պրոլետարիատի բոլոր թշնամիների դեմ:

1932 թվին մենք հնգամյա կը կավարտենք 4 տարում:

Պորթ. Միությունում անդարձ կերպով վճռված է «ով ում» հարցը՝ պրոլետարիատի ու սոցիալիզմի ոգտին:

Պորթ. Միությունն ամրապնդվում է՝ վորպես համաշխարհային պրոլետարական հեղափոխության բաղա:

Մեր հաղթանակներն արդյունք են մեր կոլսակցության միակ ճիշտ լենինյան քաղաքականությունից և Վեյ Ա. Պե-ի (բ) լենինյան կենտկոմի իսկական բոլշևիկյան դեկավարությունից՝ կոլսակցության ու համաշխարհային պրոլետարիատի առաջնորդ ընկ. Ստալինի գլխավորությամբ:

Ադրկոմկոսի (բ) 11-րդ համագումարը բացվում է՝ բոլշևիկներին Պրագայի կոն

ֆերանսի 20-ամյա պատմական տարեդարձի օրը, վորը բացվել է 1912 թվի հունվարի 19-ին և աշխատել է մինչև հունվարի 30-ը:

Պրագայի կոնֆերանսը մեր բոլշևիկյան կոլսակցության մեջ բացառիկ նշանակություն ունի: Նա կարևորագույն ետապ է հանդիսացել կազմակերպչորեն ձեկակերպելու բոլշևիզմը, վորը գոյություն ունի իբրև հոսանք և իբրև կոլսակցության՝ սկսած 1903 թվից, և ընտրել է բոլշևիկյան կենտկոմ՝ լենինի գլխավորությամբ, վորի կազմի մեջ կոպտացիայի յենթարկվել ընկ. Ստալինը:

Պրագայի կոնֆերանսը կազմակերպելուն անմիջական ախտիվ մասնակցություն են ունեցել Բագվի և Թիֆլիսի կազմակերպությունները՝ հանձինս իրենց պատվիրակների—Ընկ. Ընկ. Սպանդարյանի և Որջոնիկի ձեի:

Պրագայի կոնֆերանսը նախապատրաստելու ուսակա կազմակերպչական կոմիտեի առաջին նիստը սկսվել է Բագվում ընկ. Ստ. Շահումյանի մասնակցությամբ և հետագայում, շնորհիվ ձեըբակալությունների, փոխադրվել է Թիֆլիս:

Պրագայի կոնֆերանսի պատվիրակներին կազմում յեղել է ընկ. Դոգագովը, վորն ախտեղ ներկա է:

Կոնֆերանսն ավարտելուց հետո՝ լենինը նրա մասին գրել է Մաքսիմ Գորկուն.—«Թանկագին Ալեքսեյ Մաքսիմովիչ, շուտով ձեզ կուղարկենք կոնֆերանսի վորոշումը: Վերջապես, հաջողվել է, չնայած լիկվիդատորական սրիկաներին, վերածնել կոլսակցություն, ունրա կենտկոմը: Հուսամ, վոր դուք կուրախանաք մեզ հետ միասին»:

Ախոր, Պրագայի կոնֆերանսի բացման 20-ամյա պատմական տարեդարձի օրը, լրանում է 20 տարի, ինչ լենինի աշակերտներից մեծագույնը, մեր կոլսակցության ու համաշխարհային պրոլետարիատի առաջնորդ ընկ. Ստալինն անփոփոխ կերպով մոնում է Վեյ Ա. Պե-ի (բ) կենտկոմի կազմում:

Ընկ. Ստալինին կյանքը, մանավանդ Վեյսկոպե-ի (բ) Կենտկոմում նրա լինելու առ 20 տարում, կապված են նրա մղած անհաշտ պայքարի հետ՝ լենինյան զմի համար, Լենինի համար՝ լենինյան կուսակցության համար:

1932 թվին լրանում են և՛ ընկ. Ստալինի Վեյսկոպե-ի (բ) Կենտկոմի գլխավոր քարտուղարի դերը լինելու 10-ամյակը:

Կուսակցությունը ու համաշխարհային բանվորական շարժումը ընկ. Ստալինին անվան հետ կապում են պրոլետարիատի հերոսական պայքարի ու համաշխարհային հաղթանակի առաջնորդի կլասիկ դեմքը:

Նրա ամենացայտուն գծերն են՝ անսասանությունը պայքարում, անսահման նվիրվածությունը կուսակցությանը, ցերեկաթի դիպցիպլինայ, անողորմ հետեվողականությունը — պրոլետարիատի թշնամիներին դեմ մղած պայքարում:

Մարքսի—Լենինի թեորիայի և դիալեկտիկական մատերիալիզմի ամենից կատարյալ կիրառում կուսակցության ու համաշխարհային պրոլետարիատի պայքարում՝ սոցիալիստական շինարարության և համաշխարհային պրոլետարական հեղափոխության համար, մարքս-լենինյան թեորիայի անհաշտ պաշտպանությունը՝ նրան աղավաղելու ու սոցիալիստական փորձերից և մարքս-լենինյան թեորիայի հետագա զարգացումը՝ խորհրդային Միությունում սոցիալիզմի վերջնական հաղթանակի նոր եռանկում ու համաշխարհային իմպերիալիստական պատերազմներին և պրոլետարական հեղափոխության ներքին 2-րդ շրջանում:

Ստալինը—դա կլասսիկ իսկական լենինյան իմի շողկապումն է հեղափոխական թեորիայի ու հեղափոխական պրակտիկայի միասնությունը կլասիկ իսկական լենինյան շողկապումն է:

Ստալինը—դա Մարքսի—Լենինի հեղափոխական թեորիան և դեկավարությունը դոգմա ծոցում թյան մեջ:

Նրա ղեկավարությունը կուսակցությանը ջանքերով Լենինի ժառանգությունը հափշտակելու և աշխատելու բոլոր փորձերը:

Ընկ. Ստալինի դեկավարությունը կուսակցությանը հետեւ շարքում գլխավոր գծի դեմ արված հարձակումները և ջանքերով դեմ արված «ձախ» սոցիալիստական հեղափոխական տրոցկիզմը, մերկացնելով հեղափոխական շարժման կանոնները, և հետագայում հաշտվողականությունը, և հետագայում անհաշտ պայքարն է տանում բոլոր վերդա անհաշտ պիզբուսներին անաղարտ մի հիմնական սկզբունքներին անաղարտությունը թյան համար, դարբնելով կուսակցության շարքերը մարքս-լենինյան թեորիային ու Լենինի ավանդներին հավատարիմ լինելու համար:

Ընկ. Ստալինի և Վեյսկոպե-ի (բ) Կենտկոմի դեկավարությունը մենք կառուցում ենք սոցիալիստական հասարակությունը, պայքարում ենք Հոկտեմբերի համաշխարհային հաղթանակի համար, և կհաղթահարենք (ծափահարություններ):

1932 թ. մենք տոնում ենք Անդրկովկասյան ֆերագիտայի տասնամյակը:

Դա կուսակցության մեծագույն նվաճումն է և լենինյան ազգային քաղաքականության ամենախոշոր հաղթանակներից մեկը:

Անդրկովկասյան ֆերագիտան, Վորը սկզբում կազմակերպել է վորպես Անդրկովկասի ժողովուրդների խաղաղ կենակցության պետական ձև, այս տարիների ընթացքում տնտեսապես ու քաղաքականապես աճել է ու զարգացել, լայնորեն ծավալելով Անդրկովկասում սոցիալիզմի շինարարությունը:

Անդրկովկասյան ֆերագիտան և կուսակցության ղեկավարությունը՝ ինդուստրիացման և կոլտոլային շարժման հիման վրա՝ ապահովել են Անդրկովկասի բանվորական ու աշխատավոր մասսաների կուլտուր-քաղաքական ու նյութական մակարդակի հսկայական աճումը:

Անդրկովկասյան ֆեդերացիայի տնտեսական-քաղաքական ամրապնդումը տեղի է ունեցել ամբողջ կուսակցութեան և Անդրկովկասյան կազմակերպութեան պայքարում, վոր մղվել է յերկու ֆրոնտում՝ ընդդեմ մեծ ապստամբական շուրջի-շուրջի փորձերի, վորպես գլխավոր վտանգի, Անդրկովկասյան ֆեդերացիայի մեջ մտնող հանրապետութիւններն անդրմացնելու և նրանց դեպի լիկվիդացիա տանելու փորձերի դեմ և ընդդեմ տեղական նացիոնալիզմի, վորը ձգտում է թուլացնել Անդրկովկասյան ֆեդերացիան և խախտել Անդրկովկասի հանրապետութիւնների բանվորական ու աշխատավոր մասսաների ինտերնացիոնալ համերաշխութիւնը—բուրժուական նացիոնալիզմի շահերի ոգտին։

Բազմի կազմակերպութիւնը և ամբողջ Այրկովկասը (բ) պաշտպան են կանգնած կուսակցութեան նվաճումների, անդադար պայքարելու պայքարելու են Անդրկովկասյան ֆեդերացիայի տնտեսական-քաղաքական ամրապնդման համար։

Բազմի 20-րդ կուսկոնֆերանսը Անդրկովկասյան ֆեդերացիայի տասնամյակի առթիւ հատուկ վորոշում է կայացրել։

Այրկովկասի 11-րդ համագումարն անկասկած հաժանութիւն կտա ու կհաստատի Բազմի 20-րդ կուսկոնֆերանսի այդ վորոշումը։

Նավթի և բամբակի համար տարվող պայքարն Ադրբեջանի ու Անդրկովկասի ֆեդերացիայի պայմաններում անխզելի կերպով կապված է լինիյան ազգային քաղաքականութեան ճիշտ կիրառման հետ, բանվորական ու աշխատավոր մասսաների նշու-թական ու կուլտուր-քաղաքական մակարդակի աճման հետ, այն մասսաների, վորոնք կուսակցութեան ղեկավարութեամբ ընթանում են վերջնականապես վերացնելու հետաֆնացութեան տարերն ու կապիտալիստական անցյալի ֆնացորդները։

1931 թ. յեղել է խորհրդային Ադրբեջանի հիմնական շրջադարձի տարի՝ բամբակի ու կուլիկտի վաճառման համար տարվող պայքարում։

Այրկովկասի (բ) 11-րդ համագումարը պետք է ամրապնդի այդ շրջադարձը և 1932 թ. պիտի ապահովի՝ բամբակային ուսոնների կուլիկտի վաճառմամբ հիմնականում ավարտելու հիման վրա այնտեղ կուլակու-

թյունը — վորպես դասակարգի լիկվիդացի-յեն թարկելը, ապահովի՝ համաձայն Վեյսկոֆ-ի (բ) հիմնական վորոշման՝ Անդրկովկասում տեղեկելու խորհրդային Միութեան բամբակային յերկրորդ բազան։

11-րդ համագումարի, վորը մորիլիդացիայի է լինթարկում Ադրբեջանի գյուղի մասսաները, հիմնական լողունը պետք է լինի աշխատավորական լայն մասսաներին մատչելի «հանուն կուլիկտի, ընդդեմ կուլակի» լողունը։

Վերլուծելով, մերկացնելով և ուղղելով այն բոլոր սխալները, վոր թույլ են տվել Ադրբեջանի մի շարք աշխատողներին կուլակական, հարցի և կուլտուրային շարժման վերաբերմամբ և մատանշվել են Վեյսկոֆ-ի (բ) հիմնական հոկտեմբերի 31-ի վորոշման մեջ, Այրկովկասի (բ) 11-րդ համագումարը պիտի ապահովի բոլոր անհրաժեշտ միջոցները, վորպեսզի 1932 թիվն Ադրբեջանի բոլոր ուսոնների համար լինի կուլիկտային շարժման հետագա զարգացման ու աճման տարի՝ գոյութեան ունեցող կուլիկտների կազմակերպչա - տնտեսական ամրապնդման և ծուլմաների դեմ հետագա պայքար մղելու հիման վրա։

Սոցիալիզմի հետագա կառուցման հիմնական խնդիրները, մանավանդ, բազմազգի Անդրկովկասի դասակարգային պայքարի պայմաններում, պահանջում են ոժեղացնել Այրկովկասի (բ) զգաստութիւնը և բուլշեկական ղեկավարին։

Այրկովկասի (բ) ներկուսակցական աշխատանքի հիմնական ողակը կազմում է պայքարը բուլշեկիյան կուսակցական ութթեան և գաղափարա-քաղաքական մակարդակի բարձրացման համար։

Կուսակցութեան հիմնական գծի համար մղվող պայքարում, ընդդեմ աջ ուղորտոն-նիստների, վորպեսզի գլխավոր վտանգի, ընդդեմ «ձախ» ծուլմաների և հաշտվողական, գրուպ-թեան, ընդդեմ յերկերեսանիութեան, գրուպ-պովշիչիյան յի և «ատամանշիչիյան յի», ընդդեմ հակահեղափոխական տրոցկիզմի, նկատման լիբերալիզմի, — Այրկովկասը (բ) Անդրյեր-կովկասի և Վեյսկոֆ-ի (բ) հիմնական ղեկա-

վաթուկ յամբ՝ տարեցտարի բարձրացնում է իր շարքերի միաձուլութունը — հաղթանակի հիմնական պայմանը:

Բազմի յերեկ վերջացած 20-րդ կոնֆերանսը բոլորիսկյան կուսակցականության համար տարվող պայքարի ամենափայլուն որինակն է տալիս մեզ՝ ինքնաքննադատության և ներկուսակցական դեմոկրատիայի հրման վրա, վերոնք ապահովել են կոնֆերանսի բոլոր վարդուհներ լիակատար համերաշխութունը:

Աղբբեջանի Կոմկուսը՝ Վրաստանի և Հայաստանի Կոմկուսի օտարական կուսակցություններին հետ միասին՝ Անդրյերկրկոմի և Վեհկոմի (բ) Կենտկոմի բոլոր լիակատար դեմակաթուկ յամբ՝ առույգ ու համարձակ կերպով առաջ ելն թանուամ գեպի սոցիալիստական շինարարության նոր հաղաթուկ յունները, գեպի համաշխարհային Հոկտեմբերը:

Աղբկոմկուսի (բ) 11-րդ համագումարն իր համերաշխությամբ ու վարդուհներով կարեվորագույն ետապը կհանդիսանա այդ պայքարի ու հետագա հաղթանակների ուղու վրա:

Կեցցեն Աղբբեջանի և Անդրկովկասյան ֆեդերացիայի բանվորական և աշխատավոր մասսաները:

Վոդջուկյն Վրաստանի ու Հայաստանի Կոմսակցական համագումարներին:

Կեցցեն Վեհկոմի (բ) Անդրյերկրկոմը:

Կեցցեն Վեհկոմի (բ) Կենտկոմը և Կոմսակցության ու համաշխարհային պրոլետարիատի առաջնորդը Եկ. Ստալինը: (Բուռն ծափահարություններ, բոլոր պատվիրակները վոտքի են կանգնում, յերաժշտախումբը նվագում է «Ինտերնացիոնալ»):

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

69

- I. Համախարհային կրիզիսն ու Խորհ. Միությունը . . . 3
Կապիտալիզմի ներքին հակասությունների սրումը.— Պատերազմի վտանգը.— Հեղափոխական պայքարի դարգացումը.— Սորհ. Միություն:
- II. Կուսակցության XVI համագումարից հետո . . . 20— 34
Անդրկովկասյան կուսակցականությունը. — Բազմի կազմակերպությունը և Աղբկոմկուսը (բ).— Ընկ. Ստալինի 6 պայմանները և ինքնատուգման փորձը:
- III. Արդյունաբերությունն ու տրանսպորտը 1931 թվին յեկ 1932 թվի հեռանկարներ . . . 35— 59
Նավթ. — Նավթահանություն. — Հորսփորություն.— Մշակում.— Երկրորատուի.— Ընկ. Ստալինի 6 պայմանները.— 1932 թվի և տեխնիկական վերակառուցումը.— Աղբկոմի կազմը և դեկավարությունը. — Կապար. — Ցերկաթուղային տրանսպորտ.— Զուկ:
- IV. Գյուղական սնեստության սոցիալիստական վերակառուցումը յեկ դասակարգային պայքար գյուղում 60— 72
Կոլեկտիվացման հարցերը.— Բամբակ:
- V. Կոպերացիայի աշխատանքը յեկ բանվորական մասակարարումը . . . 73— 75
- VI. Քաղաքային սնեստությունը . . . 76— 78
- VII. Անգրագիտության վերացումը յեկ բնդհանուր ուսումը 79— 80
- VIII. Խորհրդային շինարարությունը յեկ մասսայական կազմակերպությունների աշխատանք . . . 81— 86
Բյուջեի և ֆինանսների մասին.— Բազմորհուրդ.— Կոմյերիսմիություն.— Պրոֆիսությունները և սոցմրցումը:
- IX. Կադրերը . . . 87— 88
- X. Ազգային քաղաքականությունը յեկ Անդրձեդերացիայի աւրապնդումը . . . 89— 91
- XI. Ներկուսակցական դրությունը յեկ Բազմի կազմակերպությունը . . . 92—102
- Ընկ. Պոլոնսկու հաոր Աղբկոմկուսի (բ) XI համագումարի բացման ժամանակ . . . 103—110

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0183555

168.1

2001

3KNI(47.924)

7-77

V. I. Polonsqi

Baqь təşqilatь jeni mərhələdə

(1932-nei ilin 12 janvarında Uymь Baqь XX
firka konfransında Polonsqi joldaşın mə'ryzəsi)